

Återrapportering 2020

Västra Götaland 2020
Strategi för tillväxt och utveckling
i Västra Götaland
2014-2020

Sammanfattning

Åtterrappporteringen avser att ge en samlad bild av utvecklingen inom strategin Västra Götaland 2020 (VG2020) för år 2020. Rapporten har tagits fram till beredningen för hållbar utveckling (BHU) av Västra Götalandsregionens koncernavdelning data och analys i samverkan med koncernstab regional utveckling och koncernavdelning kultur. Under 2021 kommer en slututvärdering att sammanställas.

BHU har det formella ansvaret för strategin och ansvarar för att genomförandet följs upp och utvärderas. Rapporten har avgränsats till att i första hand lyfta fram de utvecklingsinsatser som Västra Götalandsregionen¹ och/eller kommunerna i Västra Götaland genom kommunalförbunden, inklusive Business Region Göteborg, medfinansierat, genomfört och tagit beslut om 2020. Vidare ingår även insatser som medfinansieras av EUs strukturfonder.

Sammanlagt ingår 374 insatser² som har kategoriserats som direkt kopplade till någon av de 32 prioriterade frågorna. De beslutade insatserna som ingår har en total volym på cirka 3 305 miljoner kronor³. I åtterrappporteringen lyfts även fram det som genomförts inom ramen för de fem så kallade rekommendationer som BHU ställts sig bakom⁴.

Sammanfattande analys

Under året som präglats av pandemin, har inneburit påfrestningar och krävt såväl nya som utvecklade satsningar för att stödja olika aktörer inklusive näringslivet. Då flera av indikatorerna för att mäta målen inte har underlag tillgängliga för 2020 kommer dessa inte ge en komplett bild över läget.

Det prioriterade området **Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande** handlar om att skapa bättre förutsättningar för ett växande näringsliv som skapar nya jobb i Västra Götaland. Här ingår även insatser för att utveckla människors kreativitet och entreprenöriella förmåga, vilket kan bidra till förnyelse inom såväl privat som offentlig sektor. Som lyfts i rapporten började de senaste årens starka högkonjunktur mattas av redan under 2019. Den senaste regionala konjunkturstatistiken⁵ visar att Västsverige (Halland och Västra Götaland) och övriga regioner (Stockholm och Sydsverige) upplevde ett kraftigt fall under mars och april, följt av en rekyl under det andra kvartalet, dock var konjunkturläget fortfarande betydligt sämre än normalläget. Under både tredje och fjärde kvartalet fortsatte återhämtningen och hamnade återigen på ungefär det som bedöms som normalkonjunktur. Detta förklaras av en ökad aktivitet i såväl svensk som internationell ekonomi. Konjunkturläget bedöms som starkast inom tillverkningsindustrin, medan läget är mer besvärligt inom byggindustrin. För västsvensk del är utvecklingen av industrin särskilt betydelsefullt för det samlade konjunkturläget, och en fortsatt återhämtning kommer att påverkas av industrikonjunkturen i Sverige och omvärlden. Efterfrågan på exportmarknaden är över lag betydelsefull för den västsvenska regionen, då såväl exportorienterad produktion som godstransport i hög grad är lokaliserad till västra Sverige. Det är därför för Västsvensk del glädjande att

---

¹ Inom Västra Götalandsregionen avgränsas insatserna till de som medfinansieras av nämnderna för regionutveckling, kultur, miljö och kollektivtrafik samt insatser inom social hållbarhet.

² Antal insatser inom ramen för kulturområdet saknas, men ingår i volym om medel.

³ Utöver detta har även medel till folkbildning/utbildning beslutats till en volym på 191 miljoner kronor. Likaså även medel till Västtrafik på 5099 miljoner kronor.

⁴ De aktuella rekommendationerna har funnits sedan juni 2015. De har vidare varit uppe för beslut vid BHU april 2016 och oktober 2017. Vid senaste mötet beslutades, utifrån halvtidsutvärderarnas rekommendationer, att de nuvarande rekommendationerna kommer att gälla återstående period.

⁵ Sammanfattad i Konjunkturläget kvartal 4, 2020 (VGR Analys 2021:8) www.vgregion.se/analysportalen

Konjunkturinstitutet i slutet av januari kunde konstatera att "tillverkningsindustrin lyfter stämmningsläget i svensk ekonomi".

Under året har extra medel gått till de aktörer som arbetar med direkt rådgivning och stöd till företag, som till exempel Almi och Connect Väst. Av de medel som ingår i återsrapporteringen går 15 procent av medlen under 2020 till *Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande*.

Under 2020 har Västra Götalandsregionen gett 476 företag direkta stöd till företag för att underlätta bland annat produktutveckling, internationalisering och digitalisering. Sammanlagt uppgår stöden till 52,2 miljoner kronor. Enligt 2020 års årliga uppföljning av företagsstödet betydelse för företag⁶ upplevde merparten, 77-100 procent beroende på stödtyp, av företagen att stödet haft en stor betydelse för att stärka företagets konkurrenskraft.

Vad gäller Almi Västs utlåning har detta under året uppgått till 525 miljoner kronor som gått till totalt 760 företag. Jämfört med 2019 då det var 340 miljoner kronor respektive 510 företag. Almis uppföljning visar att det går bättre för företag som får stöd av Almi i jämförelse med en kontrollgrupp som liknar Almis kundföretag utifrån storlek, bransch, juridisk form, län och aktivitet för insatsåret. Utöver utlåning har cirka 1200 nya kunder fått rådgivning och 95 projekt har beviljats utvecklingsmedel i form av bland annat verifieringsmedel.

En central stödåtgärd under pandemin har varit möjligheten till korttidsarbete. Fram till den mitten av februari 2021 har 31,9 miljarder kronor utbetalats för finansiering av korttidsarbete i riket varav 7,5 miljarder kronor har tilldelats företag med säte i Västra Götaland. Av dessa medel har 34 % utbetalats till tillverkningsbranschen.

Statistiken vad gäller indikatorn nya företag släpar efter och den senaste uppgiften för helåret avser 2019. Då hade åter igen nyföretagandet stigit till över 11 000 per år efter att 2018 varit nere på cirka 10 500. Nyföretagandet för de tre första kvartalen 2020 visar att det är något fler antal nya företag jämfört med motsvarande kvartal 2019 vilket innebär att det troligen även för 2020 kan bli över 11 000 nya företag. Det innebär dock ingen förändring vad gäller bedömningen vilket är att det ambitiösa målet 95 000 företag under perioden 2014-2020 inte kommer att nås. Tillväxttakten i små och medelstora företag är för 2019 lägre än de senaste åren men något högre än jämfört med riket. Målet att hälften av nya företagare år 2020 är kvinnor bedöms som tidigare att inte nås. Även om det skett en viss ökning 2019 (33 procent) jämfört med 2017 respektive 2018 (31 procent) så är det fortfarande så att det var en högre andel kvinnor som var företagare 2012 och 2013 (34 procent) och det är långt kvar till målet att hälften av alla nya företagare är kvinnor.

I *Västra Götalandsregionens program för entreprenörskap och nyföretagande* görs satsningar för att stimulera till ökat entreprenörskap. Totalt under projektperioden 2018-2020 har 23 projekt och 14 verksamheter finansierats. Projekten omsluter totalt dryga 110 mnkr. Trots Covid-19 rapporterar till exempel Drivhusen i Västra Götaland att de fortsatt når många äldre ungdomar och studenter med sin företagsrådgivning.

Inkubatorerna i Västra Götaland har en fortsatt viktig roll för att förverkliga idéer och starta företag. Under 2020 har samtliga åtta inkubatorer som tas upp i rapporten fått excellensstatus genom att beviljas medel ur Vinnovas nationella inkubatorprogram. Det finns idag 209 projekt/företag i inkubatorerna, varav cirka 73 bildats under det senaste året. Vidare har 939 idéer utvärderats under 2019.

---

⁶ Fördjupad uppföljning av företagsstöd 2020,

Målet vad gäller antal gasellföretag har nåtts för perioden. Enligt Dagens Industris gasellundersökning från 2020 minskade dock åter igen antalet gasellföretag i Västra Götaland jämfört med de senaste åren. För 2020 är antalet gasellföretag 145 stycken jämfört med 176 stycken år 2019 och 223 år 2018.

Området **Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden** är fortsatt högt prioriterat. Av de medel som ingår i åiterrapporteringen för 2020 går 17 procent till detta område. Vidare återfinns BHUs rekommendation om *Satsning på Västsvenska styrkeområden med internationell lyskraft* inom området.

Någon förändring i bedömningen av målen har inte skett från tidigare år. Det innebär att de kvantitativa målen i VG2020 bedöms inte kunna uppnås. Målet att *förstahandssökande ska välja högskolor i Västra Götaland* (25 procent) har de senaste tre åren legat på 15 procent (jmf med 14% 2017). Någon förändring åt rätt håll har därmed inte skett. Målet *andelen utländska högskolestuderande* är att den ska vara minst i nivå med övriga storstadsregioner. För 2019 ligger andelen för Västra Götaland på 7,2 procent. Detta är att jämföra med Skånes län 8,4 procent och Stockholm 7,9 procent.

Vad gäller utresande och inresande studenter finns statistik fram till 2018/19, vilket gör att pandemins effekter inte går att mäta. I *Universitetsämbetets årsrapport 2020* lyfts att antalet utresande studenter fortsatt minska läsåret 2018/19 jämfört med läsåret innan. De lyfte dock även att av antalet svenska studenter som tog examen under 2018/2019 hade 15 procent studerat utomlands någon gång under perioden under de senaste tolv terminerna vilket är något högre andel än läsåret innan. Vad gäller antalet inresande studenter ökade dessa för läsåret 2018/19.

Bedömningen för de kvalitativa målen förväntas fortfarande att uppnås. Målen handlar om *ökande nationella/internationella satsningar på Fol-miljöer inom Västra Götalands styrkeområden, fler strategiska satsningar som är attraktiva för omvärlden drivs i partnerskap mellan företag, lärosäten och samhällsaktörer samt en ökad andel av nationella och internationella satsningar och uppdrag ska genomföras i Västra Götaland*. Sammantaget görs fortfarande omfattande långsiktiga satsningar inom det prioriterade området. Ett exempel är de maritima satsningarna som anknyter till det *Maritima klustret* i Västra Götaland där till exempel den planerade etableringen av Europas största anläggning för recirkulerande landbaserat vattenbruk i Sotenäs har lett till intensifierat samarbete kopplat till FoU-miljöer, både till Sotenäs centrum för industriell symbios och till Swemarc vid Göteborgs Universitet. Innovatums arbete med att etablera sig en regional plattform för små och medelstora företags maritim samverkan har också pågått under året. Vidare gjordes under 2020 en större uppgradering av fordonssäkerhetsanläggningen *AstaZero*. Nyinvesteringarna görs för att klara kraven kopplade till trafikens automatisering och elektrifierade fordon. Inom Vinnväxtsatsningen *Klimatledande processindustri för omställning inom kemi och materialklustret* påskyndades satsningen på ett plastreturraffineri i Stenungssund genom att en sådan satsning prioriteras av regeringen i statsbudgetens klimat- och miljönsatsningar.

Som lyfts i tidigare åiterrapporteringar är det av vikt att såväl nationell som internationell Fol-politik lyfter de utmaningar och möjligheter som också aktörer från Västra Götaland kan relatera till. Med anledning av detta har Västra Götalandsregionen, Chalmers tekniska högskola, Göteborgs universitet, Högskolan Borås, Högskolan i Skövde och Högskolan Väst dialog kring forskningspropositionens innehåll och betydelse för lärosätena i Västra Götaland. Förberedelser inför EU:s nya forskningsprogram, Horisont Europa, som startar år 2021, är också i full gång. Västsvensk industri och akademi återfinns i nationella och internationella referensgrupper för områden som transport och hälsa.

Västra Götalandsregionens tolv program för hållbar utveckling⁷ ska ses som verktyg för att i samverkan med andra aktörer initiera satsningar som stärker Västra Götaland som attraktiv region för forskning, innovation och näringslivsutveckling. Inom ramen för programmen beslutades under 2020 om medel till 177 projekt och 43 verksamheter. För projekten uppgick den totala omslutningen till nästan 510 miljoner kronor.

Området ***Bryta utanförskap och stärk kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv*** anknyter till tre av BHU:s fem rekommendationer. För det kvantitativa målet för området *minskade socioekonomiska skillnader mellan invånare i s.k. utsatta områden och genomsnittsinvånaren i Västra Götaland* visar 2018 års uppgift samma nivå (68%) som 2017. Målet mäts genom genomsnittlig disponibel inkomst i så kallade urbana utvecklingsområden i procent av genomsnittlig disponibel inkomst i Västra Götaland. Sedan 2012 har det skett en ökning från 64 procent 2012 till 68 procent 2017 vilket gör att målet bedöms att uppnås.

Under året har Västra Götalandsregionen genom regionutvecklingsnämnden haft ett särskilt fokus på hur utrikesfödda kvinnors arbetsmarknadsdeltagande kan öka. Det innebär att ett antal projekt med fokus på målgruppen beslutats. Samverkan har också skett med berörda aktörer i länet och en kartläggning har genomförts där alla Västra Götalands kommuner varit involverade såväl som samordningsförbund och folkhögskolor om deras erfarenheter av målgruppen. Kartläggningen har identifierat hinder och goda exempel och Länsstyrelsens nästkommande utlysning av statsbidrag kommer delvis att ägnas åt denna målgrupp och det kommer finnas stora möjligheter att söka medel för denna målgrupp inom den europeiska socialfonden.

Inom området finns även den prioriterade frågan om *att skapa goda möjligheter för unga till praktik, ferieplatser, mentorer*. Som lyfts tidigare år är många satsningar där långsiktiga och har pågått en längre tid, till exempel skapande av strukturer för praktiksamordning. *Praktikplatsen.se* är en digital plattform för att skapa möten mellan individer som önskar praktikplats och arbetsgivare. Det är nu en ordinarie verksamhet som är placerad på Göteborgsregionens kommunalförbund. Samtliga fyra delregioner är anslutna till praktikplatsen liksom många kommuner.

Inom området ***Livslångt lärande för ökad delaktighet och konkurrenskraft*** är fokus på hur invånarnas kompetens utvecklas, synliggörs och används på arbetsmarknaden. Även detta område har prioriterats högt och två av BHU:s fem rekommendationer anknyter till området. Arbetet för att fler ska fortsätta studera efter gymnasiet och för att avhoppet från skolan ska minska är en fråga som många aktörer arbetar med på bred front då det är i princip nödvändigt att ha en gymnasiekompetens för att få ett arbete.

De mål som finns för området kommer troligen inte att uppfyllas om utvecklingen fortsätter som idag. Undantag är målet att *avhoppet till skolan ska minska till mindre än åtta procent i Västra Götaland år 2020*. Uppgiften för 2018 visar på 8 procent jämfört med 9 procent 2017. Tidigare års uppgifter är inte jämförbara då mätmetoden har förändrats. Målet att *mer än hälften av ungdomarna ska påbörja eftergymnasial utbildning inom tre år efter gymnasium* ligger för 2019 på 44 procent vilket innebär en ökning från föregående år (2018) men det är en bit kvar till målet.

Vad gäller även målet att *andelen företag och organisationer som upplever att brist på kompetent arbetskraft är ett hinder för att utveckla och expandera verksamheten* ligger för 2020 på 32 procent vilket är klart mindre än föregående år med 42 procent (2019) respektive 60 procent (2018). Andelen ligger dock fortfarande över 2013 och 2014 års nivåer.

---

⁷ Programmen berör områdena hållbara transporter, hållbar energi och bioinnovation, life science, livsmedel och gröna näringar, hållbara maritima näringar, cirkulärt mode och hållbara miljöer, kulturella och kreativa näringar, utbildning och arbetsmarknad samt entreprenörskap och nyföretagande.

Som lyftes tidigare är året präglad av en ökad arbetslöshet och Arbetsförmedlingens bedömning är en fortsatt ökad arbetslöshet under 2021. Arbetsförmedlingen lyfter att pandemin slagit särskilt hårt mot branscherna hotell, restaurang och handel. Där är tillfälliga anställningar särskilt vanliga och många instegsjobb. Strukturomvandlingen påskyndas i och med krisen vilket kan resultera i att vissa jobb inte kommer tillbaka.

I rapporten *Konjunkturläget kvartal 4, 2020*⁸ lyfts att i vår och tidig sommar ökade arbetslösheten samt varslen. I slutet av juli 2020 uppgick arbetslösheten i Västra Götaland till 8,8 procent (9,2 procent i riket som helhet). Det förbättrade konjunkturläget under sommar och tidig höst hade en positiv inverkan på svensk arbetsmarknad och vissa positiva tecken kan skönjas i statistiken. Andelen öppet arbetslösa eller i program har minskat kontinuerligt under höst och vinter. Den öppna arbetslösheten uppgår i början av 2021 till 8,2 procent i Västra Götaland (jämfört med 8,7 procent i riket.) Trots dessa positiva tecken ligger arbetslösheten på en hög nivå i såväl Sverige som Västra Götaland och det kommer med stor sannolikhet att dröja innan vi är tillbaka på de arbetslöshetsnivåer som uppmättes innan pandemin.

Särskilt svårt bedöms situationen vara för unga personer. Arbetsförmedlingen varnar för en växande grupp unga vuxna som riskerar att hamna i långtidsarbetslöshet. Den höga arbetslösheten inom gruppen unga vuxna förklaras bland annat av att de har en jämförelsevis kort arbetslivserfarenhet, begränsad utbildningsbakgrund och ofta osäkra anställningsvillkor. I slutet av januari 2021 var ungdomsarbetslösheten i Västra Götaland 10,9 procent av arbetskraften 18-24 år vilket enligt arbetsförmedlingen var 2,6 procentenheter högre jämfört med januari 2020. En annan utsatt grupp är utrikes födda som inte etablerat sig på arbetsmarknaden samt de som var arbetslösa redan före krisen.

För att hantera effekterna av Covid-19 på näringslivet och arbetsmarknaden inrättade Västra Götalandsregionen, Företagarna, Arbetsförmedlingen, Almi Väst, LO, Länsstyrelsen och kommunalförbunden under våren 2020 en samarbetsform som fick namnet Västsvensk samling. I den konstellationen deltar även Svenskt Näringsliv, Västsvenska Handelskammaren, BRG och Västkom. VGR leder mötena som är återkommande och som fortfarande pågår. Syftet är att dela nulägesbilder, koordinera gemensamma insatser och påverka nationella åtgärder.

Exempel på satsningar under året är *Göteborgsregionens kompetensomställning* där 1750 varslade, permitterade eller anställda kvinnor och män inom fordonsindustrin samt företag inom handel, besöksnäring, transport, teknik och industri ska erhålla kompetensutveckling som stärker deras position inom nuvarande bransch eller står bättre rustade för anställning inom ett annat företag eller en annan bransch. Respektive bransch har gjort bedömningen att Covid-19 fått stora konsekvenser för deras kompetensförsörjning.

Vad gäller fullföljda studier fortsätter samverkan på olika nivåer. Det handlar både om att samla större projekt för att utbyta erfarenheter som nätverk på regionövergripande nivå för att byta erfarenheter, ta tillvara på kunskap mellan delregionerna samt förändra och förbättra för att skapa långsiktiga resultat och spridning av resultat. Ett projekt som har startat upp under 2020 är *Vi-projektet* som VGR Folkhögskoleförvaltning driver i samverkan med kommunalförbunden i Fyrbodal och Sjuhärad, Rädda Barnen, fem folkhögskolor, Högskolan Väst, vuxenutbildningen i Borås, Trollhättan och Vänersborg samt 19 kommuner. Projektet syftar till att unga kvinnor och män som står utanför arbete eller studier (UVAS) ska äga sin framtid. De i målgruppen som har hoppat av skolan eller utbildningar eller är i riskzonen att göra det ska nära sig återupptagna studier, nya studier eller arbete. *VI-projektet* medfinansieras av europeiska socialfonden.

---

⁸ VGR Analys 2021:8, www.vgregion.se/analysportalen

Andelen elever av avgångsklassen som går ut grundskolan med behörighet till gymnasiet uppgår år 2020 till 85 procent. I återrapporteringen lyfts att den sedan slutet av 1990-talet nedåtgående trenden har brutits. Detta då det 2017 var 81 procent i Västra Götaland och nästan 83 procent år 2018. Skillnaderna mellan pojkar och flickor har också minskat till ett par procentenheter. De inomregionala förefaller öka något under de senaste åren med lägst andelar behöriga i Fyrbodalen och södra Sjuhäradsbygden och de högsta i Skaraborg och Göteborgsregionen. Skillnaderna mellan elever vars föräldrar har en låg respektive hög utbildningsnivå har ökat sedan 2012, dock har andelen behöriga ökat något i båda grupperna under senaste året.⁹

Inom området för livslångt lärande sker även tidiga insatser med sociala investeringsmedel. Under 2020 startade fem nya sociala investeringar i Skövde, Borås, Åmål respektive Göteborg. I sex av länets science centers pågår också en verksamhet med fokus på fullföljda studier. Den publika verksamheten i science centers har drabbats på grund av pandemin men istället har den digitala verksamheten utvecklats.

Området **Tillgång till kommunikation för arbete, utbildning och livskvalitet** omfattar satsningar inom transportinfrastruktur, kollektivtrafik och bredband för att ge invånarna bättre förutsättningar att ta tillvara Västra Götalands samlade utbud av arbete, utbildning, kultur m.m.

Målen kopplade till kollektivtrafik rör såväl andelen som använder kollektivtrafik, nöjdheten samt minskad användning av fossila drivmedel. Som framgår i återrapporteringen utvecklades kollektivtrafiken i linje med de regionala målen i Trafikförsörjningsprogrammet fram tills covid-19-pandemin blev ett faktum. Kollektivtrafikens marknadsandel gentemot bilen minskade till exempel kraftigt från 33 procent till 23 procent under 2020. Resandet minskade med 31 procent 2020 jämfört med 2019. Västtrafik har dock fortsatt köra trafiken som planerat för att undvika trängsel ombord. Resandet i delregionerna Skaraborg och Fyrbodalen som helhet har inte minskat lika mycket som i Göteborgsregionen och Sjuhärad. Fördelat på kategorier har tätortstrafiken tappat flest resor medan stadstrafiken i de största orterna inte har tappat lika många resor i procent. Resandet i både stråk och på landsbygden har minskat i samma omfattning.

Vad gäller målet att minst 95 procent av kollektivtrafiken ska utföras med förnybar energi år 2025 så utförs 98 procent av buss, tåg och spårvagnstrafiken med detta i form av biodiesel, biogas och elektricitet. Energianvändningen per personkilometer har försämrats kraftigt. Under 2020 har förslag till nytt trafikförsörjningsprogram 2021-2025 varit på remiss hos de delregionala kollektivtrafikeråden, grannregioner och andra aktörer. Remissförslaget innehöll ambitiösa mål för kollektivtrafikens utveckling. Med anledning av pandemin har målnivåerna setts över under remissperioden och påverkar det slutliga förslaget. Ett reviderat förslag kommer beslutas av regionfullmäktige under våren 2021.

Bredbandsutbyggnaden under 2020 har fortgått på ungefär samma nivå som 2019 och bedöms troligen inte berörts av coronapandemin i någon större utsträckning. Det regionala bredbandsmålet för år 2020 är att 95 procent av hushåll och företag ska ha tillgång till minst 100 Mbit/s. Vid den senaste kartläggningen från Post- och telestyrelsen, som avser läget i oktober 2019, var andelen hushåll med tillgång till 100 Mbit/s 86 procent och andelen företag var 83 procent. Bedömningen är därmed att målet för 2020 inte kommer att uppnås även om andelen har ökat under åren.

Under året har den gemensamma strukturen för samverkan kring öppna data i Västra Götaland implementerats. Det finns en regional arbetsgrupp, gemensam process och publiceringsverktyg för arbetet. Första samverkansgruppen har startat bestående av 16 kommuner och Västra Götalandsregionen.

---

⁹ Gymnasiebehörighet i Västra Götaland 2019, VGR Analys 2019:48

Utvecklingen av en långsiktigt hållbar region behöver, enligt VG2020, grunda sig på en gemensam övergripande framtidsbild av den fysiska strukturen. Syftet är att stärka Västra Götalands förutsättningar för en hållbar utveckling, ur alla tre hållbarhetsdimensionerna, med koppling till fysiska planering. Som lyfts även i tidigare återrapporteringar är fysisk planering på regional nivå en långsiktig process, där samverkan mellan kommunal, regional och statlig nivå behövs. I början av 2019 infördes en ny lag gällande Regional fysisk planering. För Västra Götaland del har frågan lyfts i beredningen för hållbar utveckling (BHU) och diskussionerna förväntas fortsätta under 2021. Vidare har samtliga kommunalförbund startat nätverk där samhällsbyggnadsfrågor diskuteras på en mellankommunal nivå. Göteborgsregionen och Skaraborg har redan en delregional strukturbild, medan Borås och Fyrbodals håller på att färdigställa sina. De delregionala strukturbilderna kommer att fungera som kunskapsunderlag till bilden för hela Västra Götaland. Olika kunskapsunderlag har under året tagits fram, till exempel en trend- och omvärldsanalys för olika typer av orter¹⁰ har utarbetats och en studie kring flyttmönster har påbörjats.

De prioriterade områdena **Ett resurseffektivt samhälle med minskad klimatpåverkan och Ansvarsfull och hållbar konsumtion** är fortsatt högt prioriterade. En av BHU:s fem rekommendationer är att vi behöver kraftsamla i omställningen från fossil till förnybar energi. Målet med en fossiloberoende region som återfinns i *Klimatstrategin för Västra Götaland* definieras som att utsläppen av växthusgaser ska minska med 80 procent från 1990 till 2030 i Västra Götaland. Detta är en minskning från 12,1 miljoner ton till 2,4 miljoner ton. För 2018 var totalutsläppet 10,3 miljoner ton, vilket innebär en minskning med 14 procent under perioden 1990-2018¹¹. Det innebär att minskningstakten för de resterande åren behöver därför vara drygt 0,7 miljoner ton per år för att kunna nå målet.

Som tidigare är Sveriges utsläpp av växthusgaser större från vår konsumtion än de inhemska utsläppen. Vår omfattande konsumtion påverkar också målsättningar inom biologisk mångfald och giftfri miljö. Uppgift om konsumtionsbaserade utsläpp av växthusgaser på regional nivå saknas. Bilden för 2020 är som de senaste åren att intresset för en giftfri och cirkulär ekonomi vuxit allt starkare inom såväl offentlig som privat konsumtion. Konsumtionsmålet i *Klimatstrategin* är att utsläppen behöver minska med 30 procent till 2030 jämfört med 2010 års utsläpp. Totala minskningen av konsumtionsutsläppen är 17 procent 2010-2017, om man bara ser till hushållens konsumtion så är minskningen 21 procent.

Genomförandet av *Klimat 2030 - Västra Götaland* ställer om pågår. Till 2020 har 205 organisationer undertecknat och ställt sig bakom ett fossiloberoende Västra Götaland 2030. Vid starten 2017 var antalet 70 organisationer. Samordnarna inom respektive fokusområde erbjuder som tidigare år stöd och uppmuntran att göra mer för klimatet. Under 2020 har totalt 10 aktiviteter genomförts i samverkan med externa aktörer. På grund av pandemin har flertalet aktiviteter varit digitala seminarier. Sammanlagt har runt 290 olika organisationer involverats och 726 personer deltagit, varav 427 kvinnor (59 procent).

Vad gäller miljöteknikmarknaden är bedömningen som föregående år att hindren framförallt är av ekonomisk art, fossil teknik är ofta både bra och jämförelsevis billig. Det framtida arbetet behöver utöver dagens inriktning också inrikta sig på att få affärsmodeller. I dag står bioekonomin för cirka 6 procent av den totala bruttoregionalprodukten i Västra Götaland. Nedan följer några av de utvecklingsarbeten som pågår inom området.

---

¹⁰ Trend- och omvärldsanalys om ortstrukturen i Västra Götaland, VGR Analys 2020:50.

¹¹ Regional årlig uppföljning för Västra Götalands län 2020, <https://www.rus.se/regional-arlig-uppfoljning/vastra-gotalands-lan/>

Inom området att utveckla miljölösningar pågår flera satsningar. Science Park Borås/Högskolan Borås med den regionala plattformen *Circular Hub* och den nationella plattformen *Textile & Fashion 2030* har haft fortsatt ansvar för samordning och utveckling av branschens aktörer för cirkulära textilier i Sverige. Covid-19 har dock slagit hårt mot modebranschen som minskat sin omsättning dramatiskt. Bedömningen är att situation snarare har eskalerat vikten av en omställning till en hållbar och cirkulär utveckling och flera insatser har skett inom såväl affärsutveckling som omfattande digitala utbildningsinsatser. Branschen fick till exempel 16 miljoner från ESF-rådet för cirkulär kompetensomställning inom ramen för projektet *Re:skill*. Under 2020 har ett förberedelsearbete gjorts för att ta fram en vision och strategi för utveckling av textil- och modebranschen till *Europas innovativa spets och kreativa mylla för cirkulär textil design inom textil och mode* vilket kommer genomföras under 2021.

Inom bioinnovationsområdet pågår det många aktiviteter. Här prövas lösningar för att byta råvarubas för petrokemiska produkter till icke fossila för att minska de relativt stora utsläpp av fossil koldioxid som sker i Västra Götaland. Som lyftes tidigare under området *Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden* tittar man bland annat på att uppföra ett plastreturaffineri. För sådana kommersiella produkter och tekniker finns en stor exportmöjlighet.

Vindkraften fortsätter att växa och nybyggnation av många stora etableringar är i full gång. Den senaste statistiken visar att Västra Götaland fortfarande är det län under 2019 med högst elproduktion från vindkraft på 2,3 TWh. Med de satsningar som görs nu på över 100 miljarder i vindkraftsinvesteringar under åren 2017 – 2023 kommer att innebära att elproduktion från vindkraften i Sverige kommer att dubblas, en enorm satsning som bland annat möjliggörs genom internationellt kapital. Regionen har tillsammans med Länsstyrelsen genomfört ett vindpilotprojekt som syftar till att underlätta den regionala fördelningen av produktionen av ca 80 TWh från vindkraft.

Arbetet med att få till lokala klimatinvesteringar fortsatte under 2020 och Länsstyrelsen har hållit i arbetet. Merparten av beslutade investeringar har varit transportrelaterade som laddinfrastruktur och fossiloberoende transporter. Det pågår även arbete med affärsdriven utveckling i de olika delregionerna och exempel på detta är *Green Gothenburg*, *Affärsdriven miljöutveckling i Fyrbodals* och *Hållbar Landsbygd Sjuhärads*.

Bygg- och anläggningssektorn har drabbats av den ekonomiska kris som följer i coronavirusets spår och projekt riskerar skjutas upp när investeringsförmågan minskar. Man förbereder sig för en påverkan under lång tid. För att rusta inför en hållbar omställning krävs utbildning och Västra Götalandsregionens miljönämnd har därmed avsatt medel till utbildningsinsatser inom hållbart byggande. Utbildningar inom till exempel hållbart byggande med fokus på material, och framförallt trä, har tagits fram.

Vad gäller frågan om att samverka kring inköp som driver hållbar utveckling, innovation och lokal utveckling är målet att det 2020 ska finnas etablerade system för att följa hur vi i Västra Götaland hanterar våra inköp i ett hållbarhets- och innovationsperspektiv. Inom såväl Västra Götalandsregionen som i kommunerna finns ambitioner att ställa miljökrav inom inköp. Åtterrapporeringen lyfter att det saknas ett etablerat system som är i linje med målets ambition. Västra Götalandsregionen har en struktur för att stärka samverkan internt mellan koncernstab regional utveckling och koncerninköp för ökad innovationskraft med målet att använda Västra Götalandsregionens roll som stor upphandlare. Tanken är att forumets arbete ska inkludera fler externa aktörer och spridas i de fall det blir framgångsrikt. I så fall skulle det kunna svara upp mot målsättningen om ett etablerat system inom inköp i ett hållbarhets- och innovationsperspektiv.

Inom det prioriterade området *En ledande kulturregion med fokus på delaktighet* är fokus på att vidga deltagandet och gynna nyskapande i kulturlivet. Målet vad gäller Västra Götaland som en

attraktiv plats av ungdomar ligger i princip vara oförändrat och har under åren 2012-2019 pendlat mellan 3,4-3,5¹², det vill säga någon växande andel av unga går inte att se. Målet med koppling till att *invånarna ska öka sitt deltagande i samhällslivet i stort, inte minst i förenings- och kulturliv* bedöms som tidigare inte att nås utan är snarare minskande. Målet mäts genom deltagande i föreningar och enligt SOM Väst var 47 procent av befolkningen medlemmar 2019, medan nivån 2014 var 53 procent.

Vad gäller området för en ledande kulturregion är påverkan av pandemin för kulturlivet dramatisk men tillgången till aktuell statistik är i nuläget sporadisk. Möjligheten att träffa publik har starkt begränsats. Det innebär att GöteborgsOperans kanal *HemmaOpera* har kunnat utvecklas och Göteborgs Symfonikers tjänst *GSOplay* har rönt ett enormt intresse under året. GSO har även turnerat i alla 49 kommuner med mindre ensembler. Även GöteborgsOperan har i mindre konstellationer gjort uppskattade framträdanden på bland annat äldreboenden. Samverkan mellan folkhögskolor och kulturinstitutioner förutsätter i hög grad fysisk närhet. Under pandemin har merparten av verksamheten pausats. Studieförbund med stor öppen verksamhet och folkhögskolor med stor internat- och konferensverksamhet har drabbats särskilt hårt under pandemin.

Året har även präglats av dialog med kulturverksamheter kopplat till Västra Götalandsregionens process att ta fram långsiktiga uppdrag och överenskommelser till närmare 30 verksamheter, varav fyra är regionägda bolag. Övriga verksamheter är institutioner och organisationer inom varierande kulturområden som anses ha betydande roller och bärighet för kulturens infrastruktur. Uppdragen gäller 2021–2024.

Vad gäller att frågan om att främja ungdomskultur och utveckla Västra Götaland som en plats var andelen barn- och ungdomsbesök till kulturinstitutioner 25 procent. Restriktionerna för att minska smittspridningen av covid-19 slog hårt mot kulturinstitutionerna. Scenkonstinstitutionerna har sedan mars varit helt eller delvist stängda och följaktligen föll publikantalet med 70 procent jämfört med 2019, från 866 900 till 260 800. Under året besökte 55 procent färre barn och ungdomar en scenkonstföreställning jämfört med 2019. Scenkonstinstitutionerna har försökt att arbeta på andra sätt för att nå ut till sin publik, bland annat streamade föreställningar via digitala kanaler och pop upp-konserter utomhus. Publiken som deltog på distans avspeglas inte i siffrorna.

Även museerna drabbades hårt under 2020 trots att de flesta fick hålla öppet under våren med ett begränsat besöksantal på 50 personer. De har sedan slutet av november varit stängda på grund av skärpta restriktioner med en publikgräns på åtta personer. Jämfört med 2019 föll besöksantalet med 44 procent, från 2 036 400 till 1 140 700. Antalet barn och unga var 230 500, en minskning med 52 procent jämfört med 2019.

Inom det prioriterade området **Ökat utbyte med omvärlden** ingår frågor som nationell och internationell närvaro och påverkan, stärkt besöksnäring, ökad integration med Norge och ökade företagsetableringar. Målet för området som mäts genom andel gästnätter visar på 8,3 miljoner gästnätter (2020) jämfört med 10,6 miljoner för år 2019. Pandemin har slagit hårt mot sektorn och den ökning som skett varje år har försvunnit. Ackumulerat till och med november 2020 har antalet gästnätter på västsvenska hotell, stugbyar och vandrarhem nästan halverats jämfört med samma period 2019. Göteborgsregionen är värst drabbad.

För Turistrådet Västsverige AB innebar den ekonomiska kris som snabbt uppstod som resultat av pandemin att de fick ställa om sina processer och aktiviteter för att fullt ut kunna stötta alla de västsvenska turistföretag som drabbats hårt av avbokningar och varsel. Tillsammans med Västra Götalandsregionen tog man fram ett gemensamt koncept som gick ut på att erbjuda ett 8 veckor

---

¹² Genomsnitt för en 11-gradig skala som går från -5 till +5. Frågan som ställs i SOM Väst är ”Hur bra tycker du att det är att bo i Västra Götaland?”.

långt kostnadsfritt webbaserat utbildningsprogram för närmare 200 västsvenska besöksnäringföretag. Förutom att erbjuda ersättning för lönekostnader, var syftet att stärka och utveckla västsvenska besöksnäringföretag genom utbildning inom viktiga områden såsom hållbarhet, digitalisering, marknadsföring och värdskap med mera.

Pandemin har även gjort det tydligt att det finns gränshinder mellan Sverige och Norge som påverkar Västra Götaland som gränsregion. Bland annat gränshandeln i Västra Götaland har drabbats hårt. Även människor som bor och arbetar på olika sidor gränsen har känt av stängningarna som följt i pandemins spår, liksom besöksnäringen.

För att kunna stärka samarbetet från Oslo i Norge till Hamburg i Tyskland blev Västra Götalandsregionen medlemmar i nätverket STRING under 2018. Inom ramen för STRING samarbetet har en Lobbystrategi beslutats för sträckan Göteborg till Oslo. Målsättningen är att realisera dubbelspår på sträckan.

I återrapporteringen lyfts att pandemin även har skapat en rad nya områden för bevakning, informationsinhämtning, analys och påverkan. Bland annat kopplat till EU:s återhämtningspaketet och "Covid response initiative".

Under 2020 initierades ett samarbete med OECD inom ramen för STRING samarbetet. Syftet är att stärka STRING i den fortsatta utvecklingen av Megaregionen. Ett så kallat strategiskt papper från OECD förväntas beslutas sommaren 2021 och beräknas innehålla rekommendationer kopplat till förstärkning av infrastrukturutveckling i området Hamburg till Oslo.

Inom området *Ökat utbyte med omvärlden* ingår även den prioriterade frågan att *locka investeringar och nyetableringar till Västra Götaland*. Som tidigare år lyfts att tillgången till investeringsvilligt kapital behöver öka för att underlätta för fler etableringar och investeringar i Västra Götaland. Under 2020 slutfördes projektet *Coaction* som hade som övergripande syfte att attrahera mer tillväxtkapital till high-tech scale-ups. Projektet tog fram ett fondförslag för en ny high-tech fond med säte i Göteborg samt har påbörjat dialogsamtal med potentiella investerare.

I syfte att få till ett informationsutbyte och gemensamma metoder och verktyg har de delregionala *etableringskontoren* träffats i ett nätverk tillsammans med Västra Götalandsregionen. Precis som under 2019 har en fortsatt viktig fråga under 2020 varit effektsituationen i elnäten Västra Götaland. Det finns ett ökat tryck på etableringar av elintensiv verksamhet samtidigt som konkurrensen om effektuttag hårdnar på grund av bland annat elektrifiering av transportsektorn.

Inledning

Denna åiterrapportering avser att ge en samlad bild av utvecklingen inom strategin Västra Götaland 2020 (VG2020) för år 2020. Rapporten har som tidigare år tagits fram till beredningen för hållbar utveckling (BHU) av Västra Götalandsregionens koncernavdelning data och analys i samverkan med koncernstab regional utveckling och koncernavdelning kultur. BHU har det formella ansvaret för strategin och ansvarar för att genomförandet följs upp och utvärderas. Utöver de årliga åiterrapporteringarna genomfördes även ett större halvtidsutvärdering 2017. Under 2021 planeras att genomföras en slututvärdering.

Syftet med VG2020 är att ytterligare stärka Västra Götaland som en attraktiv, ansvarsfull och internationellt konkurrenskraftig kunskapsregion för kvinnor och män och är ett verktyg för att genomföra Vision Västra Götaland – Det goda livet. VG2020 är den gemensamma vägvisaren, och ett styrdokument, för hela Västra Götalands utveckling mellan åren 2014 – 2020. Den riktar sig till alla som arbetar med insatser för tillväxt och utveckling i Västra Götaland; kommuner, lärosäten, Science parks, länsstyrelsen, föreningsliv med flera. VG2020 har tagits fram med grund i det uppdrag riksdag och regering gett Västra Götalandsregionen att driva det regionala tillväxt- och utvecklingsarbetet.

Det övergripande målet för strategin är att **invånarna i Västra Götaland ska ha bästa möjliga förutsättningar att utvecklas**. För varje område har ett inriktningsmål satts upp. För de 32 prioriterade frågorna finns ytterligare ett eller flera mål per fråga samt att det finns en stark koppling till EU:s strategi för tillväxt, Europa 2020. Under året har insatser justerats för att minska den påverkan som pandemin har haft. Det är viktigt i analysen i år att ha med sig att statistiken släpar efter och därför kommer målen inte ge en rättvisande bild över läget. I bilaga 1 återfinns en sammanställning över strategins fyra teman, nio områden och 32 prioriterade frågor.

Avgränsningar

Rapporten har avgränsats till att i första hand lyfta fram de utvecklingsinsatser som Västra Götalandsregionen¹³ och/eller kommunerna i Västra Götaland genom kommunalförbunden, inklusive Business Region Göteborg, medfinansierat, genomfört och tagit beslut om 2019. Vidare ingår även de insatser som medfinansieras av EUs strukturfonder. En sammanställning av antal insatser och total omslutning i medel fördelat på prioriterade områden under perioden 2014-2020 finns i bilaga 2. I bilaga 3 finns 2020 års medel och insatser fördelat på de 32 prioriterade frågorna.

Rapportens struktur

Rapporten har inledningsvis en sammanfattande analys avseende genomförandet kopplat till VG2020s intentioner. Vidare finns även läget med kring de fem rekommendationer som BHU ställt sig bakom sedan 2015.¹⁴ I övrigt är rapporten strukturerad utifrån strategins 32 prioriterade frågor. Rapporten bygger på de beslut som fattades under 2020, vilka har kategoriserats in under respektive fråga. Flertalet av strategins prioriterade frågor överlappar varandra, vilket innebär att en insats kan falla inom fler än en fråga. Därför har samtliga insatser kategoriserats in under en fråga som de direkt faller inom med möjlighet att också falla indirekt inom ytterligare två frågor.

För varje fråga finns en kortare sammanfattning med exempel på det som genomförts och som har betydelse för utvecklingen. Vidare har en mer generell bedömning gjorts kring om arbetet ligger i

---

¹³ Inom Västra Götalandsregionen avgränsas insatserna till de som medfinansierats av nämnderna för regionutveckling, kultur, miljö och kollektivtrafik samt insatser inom social hållbarhet.

¹⁴ De aktuella rekommendationerna har funnits sedan juni 2015. De har vidare varit uppe för beslut vid BHU april 2016 och oktober 2017. Vid 2017 års möte beslutades, utifrån halvtidsutvärderarnas rekommendationer, att de nuvarande rekommendationerna kommer att gälla återstående period.

linje med intentionerna för den prioriterade frågan i VG2020. Under respektive område finns målen för de prioriterade frågorna angivna. Målen mäter utvecklingen i Västra Götaland och har, när statistik finns tillgängligt samt baserat på halvtidsutvärderingens sammanställning, bedömts utifrån en skala på tre nivåer. Rött betyder att det är sannolikt att målet inte kommer att uppnås, gult att målet kan komma att uppnås och grönt att målet sannolikt kommer att uppnås.

Rekommendationer – områden att kraftsamla kring i samverkan

Beredningen för hållbar utveckling (BHU) har ansvaret för att i samband med den årliga uppföljningen av strategin peka ut områden som behöver uppmärksammas särskilt inom ramen för strategin kommande år. Rekommendationerna omfattar områden där det finns en potential att nå längre med en närmare samverkan mellan region, kommunalförbund, kommun och andra utvecklingsaktörer. Västgruppen har uppdraget att "skapa samordningsformeringar och arbets sätt som bättre tar tillvara möjliga synergieffekter inom de rekommenderade kraftsamlingsområdena."¹⁵ Utgångspunkten är att bygga på redan befintliga strukturer. Rekommendationerna har varit densamma sedan 2015¹⁶. Under hösten 2017 ställde sig BHU bakom en fortsatt gemensam kraftsamling kring de fem rekommendationerna under återstående strategiperiod 2018-2020. Att inte göra någon justering för resterande del av perioden var en av rekommendationerna från 2017 års halvtidsutvärdering utifrån att rekommendationerna i huvudsak hade tagits väl emot bland aktörerna även om det riktades kritik i hur de togs fram. Halvtidsutvärderarna lyfte även att rekommendationerna förefallit ha påverkat genomförandet.

De fem rekommendationerna:

- Satsning på västsvenska styrkeområden med internationell lyskraft
- Skapa förutsättningar för bättre matchning mellan utbildning och arbetsmarknadens behov
- Insatser för att öka antalet ungdomar med fullföljd grundskola och gymnasieutbildning
- Underlätta ungdomars och nyanländas insteg på arbetsmarknaden
- Bli föregångare i omställningen från fossil till förnybar energi

Satsning på västsvenska styrkeområden med internationell lyskraft

Inom ramen för det rekommenderade området *Satsning på västsvenska styrkeområden med internationell lyskraft* är arbetet inriktat på att skapa en ökad tydlighet, kraft och synlighet i klusterarbetet där region, kommun, akademi och näringsliv så långt det är möjligt delar målbild. De program som Västra Götalandsregionen har kopplat till bland annat styrkeområden¹⁷ har under 2020 beviljat medel till 177 projekt och 43 verksamheter med en förväntad totalomslutning för projekten på sammanlagt dryga 509 miljoner kronor. En jämförelse med 2019 så ligger antal beslut på ungefär densamma medan totalomslutningen har minskat något.

Exempel på insatser kopplat till styrkeområden återfinns under avsnittet om *Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden*, till exempel finns det flera exempel på strategiska satsningar inom styrkeområdena. Inom det västsvenska life scienceklustret har AstraZenecas satsning på *BioVenture Hub* finansiering från Vinnova och Västra Götalandsregionen för perioden 2020-2024. Satsningen handlar om att ge en möjlighet för små och medelstora företag och akademiska att samlokalisera och interagera med AstraZenecas forskare och faciliteter. Ett annat exempel är det maritima området där samarbetet under 2020 har intensifierat kopplat till FoU-

---

¹⁵ §31 VG2020 – Rekommendationer, a Anteckningar från beredningen för hållbar tillväxt (BHU) den 23 juni 2015, RS 684-2012.

¹⁶ Rekommendationerna har varit uppe årligen för beslut (april 2016 respektive oktober 2017).

¹⁷ Programmen berör områdena hållbara transporter, hållbar energi och bioinnovation, life science, livsmedel och gröna näringar, hållbara maritima näringar, cirkulärt mode och hållbara miljöer, kulturella och kreativa näringar, utbildning och arbetsmarknad samt entreprenörskap och nyföretagande.

miljöer vad gäller den planerade etableringen av Europas största anläggning för recirkulerande landbaserat vattenbruk i Sotenäs.

Skapa förutsättningar för bättre matchning mellan utbildning och arbetsmarknadens behov

Den upplevda bristen på arbetskraft av näringslivet dämpades under 2019 i och med att konjunkturen avmattades. Arbetsförmedlingens enkätundersökning under hösten visar att den upplevda bristen i samband med rekrytering har dämpats ytterligare för både privata och offentliga arbetsgivare. Även om Arbetsförmedlingen kan se att den upplevda bristen fortfarande finns inom vissa yrken. Det handlar bland annat om vissa yrken inom industrin och sjukvården. Arbetsförmedlingen bedömer även att på längre sikt kommer bristen på arbetskraft att kvarstå eftersom den framtida tillgången på utbildad arbetskraft kommer att vara begränsad inom många yrken. Särskilt lyfts här offentliga arbetsgivare där en bidragande orsak bland annat är ett för lågt tillskott av nya utbildade till yrken inom kärnverksamheterna vård, skola och omsorg samt den demografiska utvecklingen med fler äldre och yngre i befolkningen. Vidare innebär strukturomvandlingen med digitalisering och automatisering också ett ökat behov av kompetenser inom teknik, data och it.

Kompetensfrågorna har under året blivit alltmer uppmärksammade. Dels beror det på det snabba omvandlingstrycket i ekonomin och dels på pandemin, i synnerhet kopplat till den omfattande permitteringen. Det innebär att flera åtgärder och insatser har framtvingsats som ursprungligen inte var planerade för 2020. Förändringstrycket påverkas främst av den ökade digitaliseringen och omställningen mot fossiloberoende. Arbetskraften och även arbetsgivarna har ökat efterfrågan på färdigheter inom dessa områden. Utbildning och kompetensutvecklande aktiviteter med fokus på kunnande inom elektrifiering, nyttjande av digitala verktyg och även tillämpningen av dessa inom produktionen samt programmering har bidragit till att även Västra Götalandsregionens insatser på detta område ökat.

Pandemiåret har gett ekonomiska konsekvenser på samhället som slagit hårt mot näringsliv, arbetsmarknad och kultur- och föreningsliv. Covid-19 har bidragit till att utbildningsbehovet hos de inom arbetskraften som blivit arbetslösa¹⁸ kommit i dagern. Arbetssökande med svag förankring på arbetsmarknaden behöver gymnasiebehörighet alternativt validering av yrkeskompetenser. Arbetssökande med fastare förankring på arbetsmarknaden behöver kunna specialisera sig genom till exempel påbyggnadsutbildningar, längre eller kortare kurser. En tredje kategori som är fortsatt viktig att arbeta med är barn och unga. Distansundervisning innebär en särskild risk för de grupper som redan innan pandemin haft svårt att fullfölja sina studier.

Som lyfts i tidigare åiterrapporteringar sker en viktig del av arbetet för att skapa en bättre samverkan och planering inom utbildningssektorn i de *kompetensråd/forum* som finns i respektive fyra delregioner. Syftet med dessa är att skapa en gemensam målbild av vad som behöver göras delregionalt alternativt regionalt utifrån kunskapsunderlag, stötta utveckling av olika branschspecifika samverkanskoncept och bidra till ett uppdaterat utbildningssystem. Värdet av de senaste årens uppbyggnad av kompetensråden i alla fyra delregioner visade sig under pandemin då en dialog kring arbetsmarknadsutvecklingen kunde föras genom kompetensråden, med fokus på snabbfotade insatser. Behovet av regionala och lokala insatser bedöms ha förstärkts ytterligare under 2020, som en följd av pandemin och en kraftig ökning av arbetslösheten både i Västsverige och i övriga landet.

Kopplat till kompetensförsörjning har Västra Götalandsregionen sitt *program för utbildning och arbetsmarknad 2018-2020*. Programmet ligger i linje med regeringsuppdraget om grundläggande regional kompetensförsörjning och ska bidra till att möta den privata och offentliga sektorns behov

---

¹⁸ Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2020, Utvecklingen på arbetsmarknaden 2020-2022, Arbetsförmedlingen.

av kompetens på kort och lång sikt och även stärka samverkan inom kompetensförsörjning och utbildningsplanering. Under år 2020 har 24 projekt inom programmet beslutats med en total omslutning på cirka 133 miljoner kronor.

Insatser för att öka antalet ungdomar med fullföljd grundskola och gymnasieutbildning

Det gemensamma samarbetet inom ramen för *Kraftsamling fullföljda studier* som handlar om hur vi ska få elever att gå ut skolan med godkända betyg har fortsatt under året. Kraftsamlingen anknuter även till Västra Götalandsregionens *handlingsplan fullföljda studier 2017-2020* som fokuserar på Västra Götalandsregionens roll i strävan efter att öka antalet unga med fullföljd grundskola och gymnasieutbildning.

Under året har en processutvärdering av kraftsamlingen och Västra Götalandsregionens handlingsplan genomförts. Den visar bland annat på att det finns en förbättringspotential vad gäller samverkan inom området, trots att detta har varit ett fokusområde i kraftsamlingen. Detta utifrån att överblickbarheten, samordningen och kunskapsspridning blir än mer viktigare i en stor och fragmenterad region. Under 2020 genomfördes konferensen *Tillsammans för fullföljda studier!* Cirka 600 personer från regionen, kommuner, idéburna organisationer, myndigheter och företag deltog. Även seminarium kring sociala investeringar och ett forskar-/praktikerseminarium kring psykisk hälsa har anordnats. Under året har *Vi-projektet* erhållit medel från socialfonden. Projektet ägs av VGR Folkhögskoleförvaltning och genomförs i samverkan med kommunalförbunden i Fyrbodal och Sjuhärad, Rädda Barnen, fem folkhögskolor, Högskolan Väst, vuxenutbildningen i Borås, Trollhättan och Vänersborg samt 19 kommuner startat upp. Projektet syftar till att unga kvinnor och män som står utanför arbete eller studier (UVAS) ska äga sin framtid. De i målgruppen som har hoppat av skolan eller utbildningar eller är i riskzonen att göra det ska nära sig återupptagna studier, nya studier eller arbete.

Inom kraftsamlingen pågår även en rad aktiviteter som finansieras via sociala investeringsmedel (SIM). Satsningen på SIM syftar till att stödja social innovation samt att utveckla samverkan mellan regionala och kommunala verksamheter som arbetar med barn och unga. Under 2020 fanns det 30 miljoner kronor avsatta för ändamålet. Medlen utlystes och av 14 ansökningar beviljades fem nya sociala investeringar i Skövde, Borås, Åmål och Göteborg. Därtill har Västra Götalandsregionen finansierat tjugo sociala investeringar under perioden 2015-2019. Under hösten har ett arbete pågått för att kvalitetssäkra och vidareutveckla SIM-processen.

I sex av länets science centers pågår också en verksamhet med fokus på fullföljda studier. Den publika verksamheten i science centers har drabbats på grund av pandemin men istället har den digitala verksamheten utvecklats.

Underlätta ungdomars och nyanländas insteg på arbetsmarknaden

Som lyfts inledningsvis i rapporten så uppgick arbetslösheten till 8,2 % i december vilket innebär 72 000 personer i Västra Götaland. Arbetsförmedlingen bedömning för åren 2020–2021 visar på en fortsatt ökad arbetslöshet där även långtidsarbetslösheten förmodas öka till historiskt höga nivåer. Många av de som idag är långtidsarbetslösa saknar gymnasieutbildning och alltför många även förgymnasial utbildning. Arbetsförmedlingen lyfter att pandemin slagit särskilt hårt i branscher som hotell, restaurang och handel med många ingångsjobb och där tillfälliga anställningar är särskilt vanliga. Strukturomvandlingen påskyndas i och med krisen vilket kan resultera i att vissa jobb inte kommer tillbaka.

Arbetsförmedlingen betonar att situationen är särskilt svår för unga personer, utrikes födda som inte etablerat sig på arbetsmarknaden samt de som var arbetslösa redan före krisen. Arbetsförmedlingen varnar för en växande grupp unga vuxna som riskerar att hamna i långtidsarbetslöshet. Den höga

arbetslösheten inom gruppen unga vuxna förklaras bland annat av att de har en jämförelsevis kort arbetslivserfarenhet, begränsad utbildningsbakgrund och ofta osäkra anställningsvillkor.

För att förbättra effektiviteten i arbetet med kompetensförsörjning har Västra Götalandsregionen och kommunerna inrättat ett kompetensråd i varje delregion. Arbetet samordnas av Västra Götalandsregionen genom en strategisk grupp med företrädare för de fyra kompetensråden samt Arbetsförmedlingen och ESF. Denna infrastruktur har under året visat sig vara en helt central plattform för snabbt informationsutbyte som grund för åtgärder i syfte att minska pandemins effekter på arbetsmarknaden. Dialog pågår med nationell nivå om det regionala mandatet inom arbetsmarknadsfrågor och kompetensförsörjning.

I november 2019 gav Västra Götalandsregionen förvaltningen i uppdrag att särskilt fokusera på hur utrikesfödda kvinnors arbetsmarknadsdeltagande kan öka. Under året har ett antal projekt med fokus på målgruppen beslutats såsom projektet *ÖDE - Ökad egenförsörjning, Pilotprojekt mellan Folkhögskolekansliet och Arbetsförmedlingen* och *Textilhubben i Borås*. Samverkan har också skett med berörda aktörer i länet och en kartläggning har genomförts där alla Västra Götalands kommuner varit involverade såväl som samordningsförbund och folkhögskolor om deras erfarenheter av målgruppen. Kartläggningen har identifierat hinder och goda exempel och Länsstyrelsens nästkommande utlysning av statsbidrag kommer delvis att ägnas åt denna målgrupp och det kommer finnas stora möjligheter att söka medel för denna målgrupp inom den europeiska socialfonden.

Bli föregångare i omställningen från fossil till förnybar energi

Målet för länet är en minskning till 2030 med 80 procent jämfört med 1990, dvs från 12,1 miljoner ton ner till 2,4 miljoner ton. Totalutsläppet år 2018 var 10,4 miljoner ton så minskningstakten för de resterande åren (11 åren 2019–2030) behöver därför vara drygt 0,7 miljoner ton per år. Den sektor som står för störst andel av utsläppen är industrin (46%), följt av transporter (26%) och jordbruk (11%).

Som lyfts i tidigare åiterrapporteringar finns det inom rekommendationen *Bli föregångare i omställning från fossil till förnybar energi* inarbetade kontaktvägar som utgår från *Klimatstrategin för Västra Götaland*¹⁹. *Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om* startade upp under 2017 och lyfter fyra fokusområden med tolv underliggande satsningar som bedömts som områden där lokala och regionala aktörer har möjlighet att styra över planer och processer och möjlighet att agera. Vid årsskiftet 2020/2021 var det 205 undertecknare (jämfört med drygt 180 organisationer år 2019). Sedan 2017 ska de som undertecknar göra ett åtagande som beskriver hur organisationen ska bidra till att nå det regionala klimatmålet. I årsberättelsen över *Klimat 2030*²⁰ anges att ett åtagande har förtydligats till att det bör vara framåtsyftande av vilka insatser som planeras utifrån var klimatpåverkan är störst och gärna med en ny målsättning som ökar takten i det egna klimatarbetet. Under året har fokus skiftat från att hitta nya undertecknare till att få mer kraft i de undertecknare som finns.

Som lyfts i tidigare åiterrapporteringar finns samordningsprojekt för respektive fokusområdena *Hållbara transporter*, *Förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster*, *Klimatsmart och hälsosam mat* samt *Sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler*. Samordnarna inom respektive fokusområde i *Klimat 2030* erbjuder aktörer stöd och uppmuntran att göra mer för klimatet. Under 2020 har totalt 10 aktiviteter genomförts i samverkan med externa aktörer. På grund av pandemin har flertalet aktiviteter varit digitala seminarier. Sammanlagt har runt 290 olika organisationer involverats och 726 personer deltagit, varav 427 kvinnor (59 procent).

¹⁹ Klimatstrategin antogs av Västra Götalandsregionens regionfullmäktige 2009.

²⁰ <https://klimat2030.se/content/uploads/2021/02/arsberattelse-2020-klimat-2030.pdf>

Generella perspektiv

I likhet med Vision Västra Götaland – Det goda livet - är jämställdhet, miljö, internationalisering och integration utpekade som generellt prioriterade frågor inom VG2020. Allt tillväxt- och utvecklingsarbete i Västra Götaland ska vara hållbart. Insatser inom ramen för VG2020 ska ha en positiv inverkan på de generellt prioriterade frågorna. Avgörande för utvecklingen är att integrera aspekterna i de insatser som genomförs. Det pågår olika insatser dels inom projekt, uppdrag och verksamheter men även insatser som är mer övergripande vilka ska bidra till att arbetet med de generellt prioriterade frågorna stärks och förbättras. I arbetet med framtagandet av den regionala utvecklingsstrategin 2021-2030 genomfördes under året en hållbarhetsbedömning av remissförslaget.

Inom ramen för det *regionala samrådet för migration och integration* har Länsstyrelsen och Västra Götalandsregionen organiserat integrationsforum tillsammans. 2020 års integrationsforum genomfördes digitalt och hade temat *Migration och integration: orsaker, konsekvenser och vägar framåt*. På programmet finns kunskapshöjning och dialog kring integration på lokal, regional och nationell nivå. En fråga som diskuterades var *Hur har migrationen påverkats av pandemin?* Andra frågor handlade om bostadsförsörjning för nyanlända och hur deras kompetens kan tas till vara på bästa sätt. Inom samrådet har bland annat gjorts en kartläggning²¹ av situationen för personer med kort utbildning och långsam språkprogression. I linje med detta har Västra Götalandsregionens regionutvecklingsnämnd under 2020 haft ett särskilt fokus på utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden.

Jämställt Västra Götaland 2019-2020 är den länsövergripande strategin för jämställdhetsintegrering. Västra Götalandsregionens handlingsplan för att genomföra jämställdhetsstrategin är *För varje människa Handlingsplanen för det systematiska arbetet med mänskliga rättigheter i Västra Götalandsregionen 2017 - 2020*. Västra Götalandsregionen arbetar som tidigare lyft att vid projekt- eller verksamhetsbeskrivning samt vid resultatrapportering ska organisationerna redogöra för hur de arbetar med jämställdhet, integration och mångfald. Även företag som får företagsstöd ska uppge hur de arbetar med dessa perspektiv. Under 2020 togs rapporten *Dance Macabre: Covid-19 och social hållbarhet i Västra Götaland*²² fram. Den analyserar hur Covid-19-pandemin riskerar leda till ökade skillnader i hälsa och livsvillkor i Västra Götaland mellan olika grupper i samhället.

För att stötta näringsliv, företagsfrämjande verksamheter och kommunernas jämställdhetsarbete finns det regionala resurscentrat EDCS (Equality Development Center). Här byggs grunden för att synliggöra hur aktörer inom tillväxt- och utvecklingsarbetet kan bidra till en jämlik och normmedveten fördelning av resurser, makt och inflytande.

Som lyftes under avsnittet *Rekommendationer* och under område *En region som tar globalt ansvar* finns ett antal satsningar som har bedömts bidra till att genomföra *Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om*.

Europa 2020

Indikatorerna för Europa 2020 används för att mäta om strategins syfte och mål uppnås samt för att följa den generella samhällsutvecklingen i Västra Götaland. Indikatorerna på EU-nivå har brutits ned till regional nivå och mål har satts upp för Västra Götaland 2020. Europa 2020-indikatorerna har kompletterats med ytterligare fem för att bättre kunna mäta arbetet med hållbar utveckling och attraktivitet.

---

²¹ <https://www.lansstyrelsen.se/4.76a933d51764c7d8bed12cb.html>

²² VGR Analys 2020:36, www.vgregion.se/analysportalen.

Sysselsättningsutvecklingen uppvisade en tydlig avmattning redan under hösten 2019 som förstärks till följd av pandemin.

Sysselsättningsgraden i Västra Götaland har gått ner något sedan 2017 års utfall (81,4 procent) och ligger för 2019 på 79,9 procent, det vill säga under målet för Västra Götaland på 81 procent. För 2019 är utfallet fördelat på män och kvinnor på 80,8 respektive 78,9 procent. Arbetsförmedlingen²³ bedömer att på en nationell nivå kommer antalet sysselsatta att minska kraftigt fram till hösten 2021 för att sedan sakta börja vända uppåt. Det är först senare i återhämtningsfasen som företagen bedöms nyrekrytera personal. Arbetsförmedlingen bedömer att sysselsättningsgraden sjunker i och med det från 78,4 procent 2019 till 72,8 procent 2021. Vad gäller arbetslösheten har det skett en ökning med 1,7 procent mellan december 2019 respektive 2020. Det som mäts är andelen inskrivna av den registerbaserade arbetskraften 16-64 år.

I rapporten *Konjunkturläget kvartal 4, 2020*²⁴ lyfts att i vår och tidig sommar ökade arbetslösheten samt varslen. I slutet av juli 2020 uppgick arbetslösheten i Västra Götaland till 8,8 procent (9,2 procent i riket som helhet). Det förbättrade konjunkturläget under sommar och tidig höst hade en positiv inverkan på svensk arbetsmarknad och vissa positiva tecken kan skönjas i statistiken. Andelen öppet arbetslösa eller i program har minskat kontinuerligt under höst och vinter. Den öppna arbetslösheten uppgår till 8,2 procent i Västra Götaland (jämfört med 8,7 procent i riket.) Trots dessa positiva tecken ligger arbetslösheten på en hög nivå i såväl Sverige som Västra Götaland och det kommer med stor sannolikhet att dröja innan vi är tillbaka på de arbetslöshetsnivåer som uppmättes innan pandemin. Konjunkturinstitutets regionala konjunkturbarometer för fjärde kvartalet 2020 visar att konfidensindikatorn för näringslivet i Västsvrige är 100, vilket indikerar ett normalkonjunktorellt läge. Detta förklaras i huvudsak av en god industrikonjunktur. Däremot är läget fortsatt problematiskt inom delar av den privata tjänstenäringen.

Vad gäller BNP innebar året en tydlig nedgång. På helårsbasis krympte BNP med 2,8 procent jämfört med 2019. Trots detta framhåller Europakommissionen att svensk ekonomi har klarat sig jämförelsevis bra. Prognoserna för svensk ekonomi visar att BNP växer med omkring 3-5 procent under 2021. Avgörande för återhämtningen är graden av smittspridning, nedstängningsgraden i Sverige och omvärlden samt hur snabbt vaccinationsprogrammet kan genomföras.

Under perioden mars 2020 - januari 2021 varslades sammanlagt cirka 21 000 personer om uppsägning i Västra Götaland vilket kan jämföras med cirka 5 700 personer under samma period förra året. För riket totalt uppgick varselsiffran för perioden mars 2020-januari 2021 till cirka 120 400 personer.

Målet om ökad utbildningsnivå bland arbetskraften är för Västra Götaland, mätt med minst tvåårig eftergymnasial utbildning (i åldern 30-34 år) satt till 55 procent. Det är ett betydligt ambitiösare mål än vad som är satt för både EU och Sverige. Utfallet för 2018 är 43,7 procent vilket är i princip detsamma som för 2017 (43,3 procent). Vad gäller skillnaden mellan kvinnors och mäns utbildningsnivå kvarstår denna även i år där kvinnors utbildningsnivå är betydligt högre än för män.

Andelen skolavhopp ligger på 8,2 procent för 2018 jämfört med 9,3 procent 2017. Målet för skolavhopp i Västra Götaland är att det år 2020 ska vara att färre än 8 procent av 18-24-åringar som inte har avslutat gymnasiestudier och som inte studerar. Det innebär att målet kan komma att nås.

Som lyfts i tidigare rapporter har Sverige valt att använda ett annat mått för att mäta och följa utanförskapet än EU. Genom att öka den sociala delaktigheten vill man minska andelen i åldern 20-

²³ Arbetsmarknadsutsikterna våren 2020, utvecklingen av arbetsmarknaden 2020-2021.

²⁴ VGR Analys 2021:8, www.vgregion.se/analysportalen

64 år som är utanför arbetskraften (utom heltidsstuderande), långtidsarbetslösa eller långtidssjukskrivna till "väl under" 14 procent år 2020. För Västra Götaland är målet satt till under 12 procent. För 2019 är det 12,8 procent vilket innebär en viss minskning sedan 2018 (13,4 procent). Målet bedöms därmed inte att nås och kan antas även komma att gå upp igen när uppgifterna för 2020 levereras.

Som togs upp i tidigare års rapporter har Västra Götaland långt kvar att gå för att nå målen för minskade utsläpp av växthusgaser och ökad andel förnybar energi. Målet om en ökad energieffektivisering har fortsatt att öka och ligger nu på 32 procent (2018) jämfört med 26 procent (2016) respektive 31 procent (2017) vilket gör att målet är uppnått.

EUROPA 2020 – VÄSTRA GÖTALAND 2020

	Mål EU2020	Mål Sverige	Mål Västra Götaland	Senaste utfall
Ökad sysselsättningsgrad***	75%	80%	81% (K,M)	79,9% (2019) M: 80,8% K:78,9%
Öka offentliga/privata FoU investeringar	3%	4%	5,0%	5,8% (2019)
Höjd utbildningsnivå (30-34 åringar)	40%	40%	55% (K,M)	43,7% (2018), M: 36,9%, K: 50,9%
Minskade skolavhopp	10%	10%	<8%	8,2% (2018)*
Minska utanförskapet (offentligt försörjda)	-	14%	<12%	12,8% (2019)
Minska utsläppen av växthusgaser från 1990	20%	40%	40%	14,2% (2018)
Ökad energieffektivisering från 2008	20%	20%	25%	32% (2018)
Öka andelen förnybar energi	20%	50%	60%	20% (2016)**

Fotnot: K=kvinnor, M=män, U=utomnordiskt födda.

*Från 2017 används ny mätmetod där uppgifter från Försäkringskassan är inkluderad vilket innebär att uppgifter i tidigare års rapporter inte är jämförbara.

**Går inte att få fram för 2018 pga sekretess.

*** SCB har ändrat metodiken i framtagandet av sysselsättning från år 2019 vilket innebär att jämförelser bakåt i tiden är osäkra.

Kompletterande indikatorer för samhällsutveckling i Västra Götaland

	Mål	Senaste utfall
Ökad befolkning	12 000 nya invånare per år och ökning i alla regiondelar	+14 500 per år 2015-2019*
Ökad nettoinflyttning högskoleutbildade (inrikes)	1 000 per år i genomsnitt	-198 (2019)
Ökad produktivitet	1 procentenheter snabbare per än riket	-0,3 procentenheter (2019)
Minskad arbetslöshet	Årlig minskning	+1,7 procentenheter (2020)

EN LEDANDE KUNSKAPSREGION

Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande

Området *Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande* består av tre prioriterade frågor:

- Stimulera ökat entreprenörskap
- Skapa förutsättningar för att förverkliga idéer och starta företag
- Främja utvecklingen av konkurrenskraftiga små och medelstora företag

Mål för område och prioriterade frågor										
Inriktningsmål: Ett positivt klimat för entreprenörskap och företagande		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Åtta av tio unga ska uppge att de kan tänka sig att bli företagare 2020	●	75%*	-	-	-	64%*	-	-	-	*
95 000 nya företag ska startas åren 2014-2020 i Västra Götaland	●	10 899	11 472	11 473	11 317	11 384	11 142	10 583	11 101	
Hälften av alla nya företagare år 2020 är kvinnor	●	34%	34%	33%	33%	31%	31%	31%	33%	
800 gasellföretag i Västra Götaland under perioden 2014-2020	●	89	162	148	135	159	196	223	176	145
Högre tillväxttakt i SMF i Västra Götaland än i riket under varje år fram till år 2020	●	0 pe**	-0,2 pe**	-0,1 pe**	0,1 pe**	-0,3 pe**	-0,4 pe**	0,7 pe**	0,5 pe**	0,1 pe**

● = målet uppnås sannolikt inte   ● = målet kan komma att uppnås   ● = målet kommer sannolikt att uppnås

*Uppdaterades tidigare vart 4:de år men efter 2016 görs inte entreprenörskaps-barometern längre enligt beslut på Tillväxtverket.

**Skillnad mellan tillväxttakten, pe = procentenheter, Källa är numera Centrala företags och arbetsställeregistret (CFAR).

Bedömningen är att fyra av målen inte kommer att uppnås. Entreprenörskapsbarometern genomförs inte längre vilket innebär att uppgift om hur stor andel unga som uppger att de kan tänka sig att bli företagare saknas. Det enda målet som redan tidigare har uppnåtts är 800 gasellföretag i Västra Götaland. Antalet uppgår till 1288 när 2019 års uppgifter är medräknade. Statistiken från 2019 visar något fler nystartade företag (11 101 företag) jämfört med 2018, men fortfarande lägre än åren 2015-2017. Vad gäller målet om att öka antalet kvinnor som nya företagare gick det tillbaka till 2015 års siffror på 33 procent, vilket innebär en ökning från 2018.

Beslutade insatser och medel för 2020 respektive 2014-2020

För 2020 har sammanlagt 114 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de tre prioriterade frågorna till en total volym om cirka 511 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för hela perioden 2014-2020 har 957 projekt, verksamheter och uppdrag beslutats som bedömts vara direkt kopplade till någon av de tre prioriterade frågorna till en volym om cirka 4 594 miljoner kronor.

1. Stimulera ökat entreprenörskap

Trots covid-19 och de svårigheter som det medfört för vissa aktörer att bedriva sin verksamhet rapporterar Drivhusen i Västra Götaland att de fortsatt når många äldre ungdomar och studenter i sin företagsrådgivning. Under 2020 har nästan 350 företag startats genom deras verksamhet. Även Ungt Företagsamhet (UF) går fortsatt starkt framåt och alla fyra kontor i Västra Götaland ligger på eller över Sverigesnittet (87 %) på intygsnivå, dvs elever som slutför UF-året med godkända resultat.

Under 2020 har Västra Götalandsregionens program för entreprenörskap och nyföretagande 2018-2020 löpt på sitt sista år. Totalt under programperioden har 23 projekt och 14 verksamheter finansierats. Projekten omsluter totalt dryga 110 mnkr.

Inom hälso- och sjukvården är Innovationsplattformen i Västra Götalandsregionen en fortsatt viktig satsning för att stimulera hälso- och sjukvårdens mottagarkapacitet och utveckling av externa och interna innovationer, samt medarbetares innovationsförmåga. En innovationsprocess har tagit fram

med mål att undanröja hinder för nyttiggörandet av idéer och innovationer. Innovationsplattformen administrerar även Innovationsfonden där Hälso- och sjukvårdsstyrelsen tillsätter 20 miljoner kronor per år för att stimulera innovation från vårdens medarbetare. Hittills har cirka 200 idéer fått ekonomiskt stöd samt rådgivning genom fonden.

Andra insatser för ett ökat entreprenörskap är satsningar inom socialt entreprenörskap för lokal och regional utveckling, stöd till kooperativ utveckling och projekt för att främja arbetsintegrerande sociala företag där individer som står långt ifrån arbetsmarknaden är delaktiga i att driva och utveckla verksamheten.

Exempel på satsningar 2020:

- **Covid-19 Extra vägledningsresurser** – Västra Götalandsregionen har beviljat extra medel till Drivhuset Göteborg för att fler individer ska få nyföretagarrådgivning och företag stöd till omställning med anledning av covid-19.
- **Unga Landsbygdspriset i Väst** – Tävlingen Unga landsbygdspriset i Väst och de nominerade uppmärksammades i media, på sociala medier samt i de kommuner som de två unga pristagarna kom ifrån. En svensk stekost liknande den cypriotiska Halloumin och veganska charkvaror är nya produkter som tagits fram av unga entreprenörer i Västra Götaland.
- **KRAFT** – Det tvååriga projektet *KRAFT*, Kraftfullt ekosystem för sociala företag i Västra Götaland, är en särskild satsning på sociala företag. Projektet finansieras av Tillväxtverket. Projektet försöker identifiera och inkludera olika typer av sociala företag som har samhällsnytta som främsta drivkraft. Att främja offentlig upphandling är ett särskilt fokusområde, samt insatser för så kallade arbetsintegrerande sociala företag (ASF) där individer som står långt ifrån arbetsmarknaden är delaktiga i att driva och utveckla verksamheten.

2. Skapa förutsättningar för att förverkliga idéer och starta företag

Arbetet med att få fler nya företag i Västra Götaland består av olika insatser där fokus det senaste året har varit på den delen som är kopplad till idéer med innovationshöjd. Såsom satsning på inkubatorer och till viss del Drivhus.

Under 2020 har återigen de åtta inkubatorerna i Västra Götaland som medfinansieras av Västra Götalandsregionen visat att de håller en mycket hög kvalitet genom att samtliga åtta har fått excellensstatus genom att beviljas medel ur VINNOVAS nationella inkubatorprogram. Inkubatorsystemet har även under året visat sig kunna leverera unicorns (dvs start-up bolag som värderas till mer än 1 miljard USD), bolaget Cellink som har skapat ett av världens första biobläck som gör det möjligt att skriva ut mänsklig vävnad värderades i november till över 1 miljard USD. Bolaget har tagit hjälp av både GU Ventures och Chalmers Ventures samt fått såddlån av Västra Götalandsregionen.

I de (åtta) inkubatorer som Västra Götalandsregionen stödjer har 939 idéer utvärderats under 2019 (910 idéer 2018), det finns idag 209 projekt/företag i inkubatorerna, varav ca 73 bildats under det senaste året. Inkubatorbolagen inkluderat alumnibolagen (bolag som har lämnat inkubatorn) har drygt 3010 sysselsatta varav cirka 26 procent är kvinnor och de omsätter cirka 3,46 miljarder kronor.²⁵

---

²⁵ Uppföljningssystemet FokusAnalys siffror avser 2019 då siffror för 2020 först är klart vid halvårsskiftet 2021.

Exempel på en satsning 2020:

- **Space Success West Sweden** – Innovatum AB driver projektet som syftar till att fortsatt förstärka och utveckla rymdinkubationen i Västra Götaland och bidra till flera nya rymdföretag med innovativa produkter och tjänster som kommer samhället till nytta.

3. Främja utvecklingen av konkurrenskraftiga små och medelstora företag

Senare års starka högkonjunktur började att mattas av något under 2019 och kom till ett abrupt slut 2020 i och med pandemins intåg i världen. Först drabbades besöksnäring och handel och snart därefter också industrin. Aldrig har offentliga insatser för företagen varit viktigare vilket gäller både de framförallt statliga krisstöden men också de långsiktiga satsningarna på forskning, utveckling, ny grön teknik och kompetensförsörjning där den regionala innovationspolitiken spelar stor roll. Utmaningar framöver ligger bland annat i hårdnande global konkurrens, utvecklingstakten med avseende på bland annat digitalisering samt svårigheter att hitta rätt kompetens.

2020 har präglats av satsningar i spåren av pandemin. Västra Götalandsregionen beslutade snabbt att tillskjuta extra medel till de aktörer som arbetar med direkt rådgivning och stöd till företag. Almi Väst beviljades extra medel om fem miljoner kronor för att klara den stora ökningen av lån, anstånd och rådgivning. Connect Väst beviljades medel för en ny process som framgångsrikt bistod ett antal företag att överleva krisen och hitta nya affärsmöjligheter. Ett antal projekt, till exempel Exportprogrammet, Digiresan och Miljöbron, fick extra medel för att kunna erbjuda sina utbildningar till företag kostnadsfritt då hela betalningsförmågan för många försvann.

Under 2020 har Västra Götalandsregionen gett 476 företag direkta stöd till företag för att underlätta bland annat produktutveckling, internationalisering och digitalisering. Sammanlagt uppgår stöden till 52,2 miljoner kronor. Enligt 2020 års årliga uppföljning av företagsstödet betydelse för företag²⁶ upplevde merparten, 77-100 procent beroende på stödtyp, av företagen att stödet haft en stor betydelse för att stärka företagets konkurrenskraft.

Almi Väst AB som erbjuder lånefinansiering och rådgivning till företag som vill växa. Almi Västs utlåning under 2020 uppgick till 525 miljoner kronor, utlåningen gick till 760 företag. Mätningar som görs av företagets utveckling visar att det går bättre för företag som får stöd av Almi i jämförelse med en kontrollgrupp. Almi Väst ger rådgivning till både potentiella lånekunder och till innovatörer som behöver stöd för att testa om idéer går att förverkliga till en kommersiell innovation. Under året har cirka 1200 nya kunder fått rådgivning och 95 projekt har beviljats utvecklingsmedel i form av bland annat verifieringsmedel. De Almi-ägda riskkapitalbolagen *Almi Invest Fond SI* och *Almi Invest Västsverige* investerar i små och medelstora företag i såväl tidig kommersiell fas som i andra avgörande utvecklingsfaser.

Exempel på andra insatser under 2020:

- **Industriell Dynamik (ID)** – Inom ramen för ID har 857 företag kontaktats under 2020. Vidare har de gjort 537 besök och behovsanalys samt genomfört 488 fördjupningsinsatser. Som ett resultat av fördjupningsinsatserna har 81 företagsfinansierade utvecklingsprojekt startats varav 41 forsknings och utvecklingsprojekt, 34 uppdrag och 6 internationella samarbeten.
- **Exportfrämjande insatser** – En långsiktig satsning på export sker inom verksamheten *Exportcentrum i Västra Götaland* där samverkan sker mellan tio främjandeaktörer. Extra insatser har gjort för att mildra effekten av pandemin såsom borttagna deltagaravgifter mm.

---

²⁶ Fördjupad uppföljning av företagsstöd 2020,

En utvärdering av tre exportsatsningar²⁷ visar att den nytta som företagen erhållit är dels ny kunskap och nya nätverk och dels inspiration.

Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden

Området *Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden* består av fem prioriterade frågor:

- Attrahera fler studenter och forskare och öka utbytet med omvärlden
- Stärka våra forsknings- och innovationsmiljöers internationella konkurrenskraft
- Utveckla test- och demonstrationsarenor där nya idéer omsätts till praktik
- Stimulera nationella och internationella allianser och samarbeten inom forskning och innovation
- Stärka science parks och andra samverkansmiljöer för forskning och innovation

Mål för område och prioriterade frågor										
Inriktningsmål: De samlade FoU-satsningarna i Västra Götaland ska uppgå till minst 5 procent av värdet av den summerade regionala produktionen		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
En fjärdedel av alla förstahandssökande ska välja högskolor i Västra Götaland år 2020	●	16%	16%	16%	16%	15%	14%	15%	15%	15%
Andelen utländska högskolestuderande ska vara minst i nivå med övriga storstadsregioner	●	6,4%	6,6%	6,7%	7,1%	7,1%	7,2%	7,2%	7,2%	
Ökande nationella/internationella satsningar på forsknings- och innovationsmiljöer inom Västra Götalands styrkeområden	●	Målet bedöms ligga i fas***								
Fler strategiska satsningar som är attraktiva för omvärlden drivs i partnerskap mellan företag, lärosäten och samhällsaktörer	●	Målet bedöms ligga i fas***								
Ökad medverkan i och påverkan på strategiskt viktiga forsknings- och innovationsprojekt, program och policies	-	Målet bedöms inte mätbart***								
En ökad andel av nationella och internationella satsningar och uppdrag ska genomföras i Västra Götaland	●	Målet bedöms ligga i fas***								
Fler SMF ska delta i forsknings- och innovationsprogram	-	Målet bedöms inte mätbart***								

²⁷ VGR Analys 2021:1, Att främja export i Västra Götaland, En utvärdering av Regionalt Exportcentrum, Internationella Handelsdagen och Exportprogrammet. Utvärderingen är genomförd av WSP Sverige AB på beställning av Västra Götalandsregionen.

 = målet uppnås sannolikt inte   = målet kan komma att uppnås   = målet kommer sannolikt att uppnås

*Statistiken avser läsår, dvs 2017/2018, 2018/2019 osv.

** Andelen utländska studenter i Västra Götaland läsår 2017/2018 ligger under både Skåne län (8,4%) och Stockholms län (7,9%).

*** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

Bedömningen från förra året ligger kvar. Av de sju målen som finns för området bedöms ett av målen inte nå efter den nivå som målet i nuläget bör ligga på för att uppnå måluppfyllelse år 2020. Andelen utländska studenter i Västra Götaland har varit lägre samtliga läsår än i både Stockholm och Skåne. Målet om att förstahandssökande ska välja högskolor i Västra Götaland är långt ifrån att nås. Utfallet för 2020 är 15 procent som tidigare år och är långt från den ambition som målet med en fjärdedel av alla förstahandssökande skulle välja högskolor i Västra Götaland. Därutöver bedöms tre av målen ligga i fas. Denna bedömning grundar sig i halvtidsutvärderingen. Slutligen bedöms två av målen inte vara mätbara. De mål som inte är mätbara handlar om att statistiken inte är uppdaterad alternativt att mätvärde saknas.

Beslutade insatser och medel för 2020 respektive 2014-2020

För 2020 har sammanlagt 56 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna inom området till en volym om cirka 551 miljoner kronor. Utöver detta kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för hela perioden 2014-2020 har 526 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de fem prioriterade frågorna till en volym om cirka 3 962 miljoner kronor.

4. Attrahera fler studenter och forskare och öka utbytet med omvärlden

Antalet förstahandssökande som väljer högskolor i Västra Götaland har inte rört sig närmare den önskade nivån under 2020. Det finns ingen mätning för målet att andelen utländska högskolestuderande ska ligga i nivå med övriga storstadsregioner. Tidigare års mätningar har dock inte visat någon tydlig uppgång och inget av de två målen förväntas uppnås under 2021.

Vad gäller utresande och inresande studenter finns statistik fram till 2018/19, vilket gör att pandemins effekter inte går att mäta. I *Universitetsämbetets årsrapport 2020* lyfts att antalet utresande studenter fortsatt minska läsåret 2018/19 jämfört med läsåret innan. De lyfte dock även att av antalet svenska studenter som tog examen under 2018/2019 hade 15 procent studerat utomlands någon gång under perioden under de senaste tolv terminerna vilket är något högre andel än läsåret innan. Däremot för läsåret 2018/19 ökade antalet inresande studenter.

Det pågår flera insatser för att identifiera och driva aktiviteter som stärker Västra Götalands attraktionskraft för studenter och forskare. Det gäller till exempel *MoRE2020* (Mobility for Regional Excellence 2020) som är Västra Götalandsregionens internationella utbytesprogram för erfarna forskare. *MoRE2020* finansierar under programperioden totalt 20 mobilitetsprojekt till och från forskningsmiljöer i Västra Götaland. Under 2019 lämnades en ansökan in för ett nytt program för forskarmobilitet, *MoRE3.0*. Ansökan beviljades inte av Kommissionen och för närvarande har VGR inte för avsikt att göra en ny ansökan. *MoRE2020* pågår fram till 2023.

Move to Gothenburg/West Sweden är en långsiktig satsning för att öka attraktiviteten för studenter och forskare i Västra Götaland. Under 2020 har projektet fortskridit enligt plan, med fokus på att attrahera och behålla internationell kompetens i Västra Götaland. Planer för ett internationellt center har konkretiserats och under 2020 fortsatte planeringen av ett internationellt center som kommer att startas, med medfinansiering från Västra Götalandsregionen, våren 2021.

Under året adresserades även rekryteringsfrågor kopplade till hela Västra Götaland. En studie genomfördes som del av kunskapsunderlaget för att ta ställning om det behövs särskilda insatser för s.k. tandemrekrytering, dvs åtgärder som stöttar möjligheten för medföljande att få arbete i Västra Götaland. Dialogen med bland annat Business Region Skaraborg har identifierats under året. Bedömningen är att Move to Gothenburg/West Sweden har förutsättningar att fungera som ett resurstöd för delregionala satsningar på rekrytering och attraktion utanför Göteborgsområdet.

5. Stärka våra forsknings- och innovationsmiljöers internationella konkurrenskraft

Genom att stärka våra forsknings- och innovationsmiljöers internationella konkurrenskraft skapar vi förutsättningar för att locka forskare, talang, kapital och nya samarbetspartners till Västra Götaland. Detta bidrar till målet om att vara en ledande kunskapsregion. Samverkan mellan näringsliv, akademi, institut och offentliga aktörer är en utgångspunkt för att bygga miljöer med hög kvalitet och relevans. Västra Götalandsregionen har även 12 program för hållbar regional utveckling som ska ses som verktyg för att i samverkan med andra aktörer initiera satsningar som stärker Västra Götaland som attraktiv region för forskning, innovation och näringslivsutveckling. Under 2020 beslutades 177 projekt och 43 verksamhetsbidrag inom ramen för programmen.

Exempel på strategisk satsning för det västsvenska life scienceklustret är *AstraZeneca BioVenture Hub* som ger små och medelstora företag och akademiska grupper en möjlighet att samlokalisera och interagera med AstraZenecas forskare och faciliteter. I februari 2021 fanns 30 små och medelstora företag och en akademisk grupp i BioVentureHub. Verksamheten har finansiering för perioden 2020-2024 från Vinnova och Västra Götalandsregionen. Under 2020 har ett förslag till regional implementering av den nationella life science strategin tagits fram i samarbete mellan koncernstab Hälso- och sjukvård, koncernstab Regional utveckling och Sahlgrenska Universitetssjukhuset.

Ett annat exempel inom life science området är arbetet med *Health Innovation West* som är ett arbete som samordnas från Sahlgrenska Science Park. Näringslivet är drivande i satsningen som syftar till att tydliggöra både det västsvenska näringslivets styrkeområden och styrkorna som finns inom akademisk och klinisk forskning. Det långsiktiga målet är att attrahera både FoU-resurser och etableringen av företag inom utpekade nischer och profiler.

Science Park Borås bedriver internationellt arbete genom bland annat Smart Textiles. Under året har samarbetet med Silicon Valley starkts samtidigt som samverkan inom textila EU-projekt har fortsatt. Ett av parkens styrkeområden är cirkulära affärsmodeller och hållbar konsumtion. Tillsammans med andra västsvenska aktörer, till exempel innovativa företag inom materialåtervinning, institut som RISE, det strategiska innovationsprogrammet RE:Source samt Vargön vid Innovatum, utgör Science Park Borås beståndsdelar i ett framväxande svenskt styrkeområden inom cirkulär ekonomi.

CLOSER som är ett nationellt centrum för projektgenerering för ökad transporteffektivitet vid Lindholmen Science Park fick under 2019 ett fortsatt förtroende av Vinnova och Energimyndigheten för att organisera utvecklingen av transporteffektiva godstransportlösningar. Vid Lindholmen Science Park finns även *SAFER* som är ett nationellt centrum för trafik- och fordonssäkerhetsutveckling. Genom att stötta nationella centrum skapas mervärden med stor uppväxling via de projektaktiviteter som verksamheterna drar till Västra Götaland. Satsningarna attraherar även externa forsknings- och innovationsinvesteringar i Västra Götaland.

Exempel på några av de forsknings- och innovationsmiljöer som finns i Västra Götaland:

- **Kompetensomställning** – ASSAR är ett produktionstekniskt kunskapscentrum med fokus på utveckling av produktion, produktionsmetoder och produktionsteknik med koppling till motortillverkning. För att lindra effekterna på näringslivet av Covid-19 har under året en

satsning på kompetensomställning med fokus på fordonsbranschens behov samt vidareutveckling av produktionstekniskt labb för elektriska drivlinor som drivs i den öppna samverkansmiljön ASSAR i Skövde. ASSAR handlar om ett samarbete mellan näringslivet, Science Park Skövde, Högskolan i Skövde samt nätverket för mindre och medelstora industriföretag IDC West Sweden AB.

- **Maritima satsningar med anknytning till Maritima klustret i Västra Götaland** – Under 2020 har den planerade etableringen av Europas största anläggning för recirkulerande landbaserat vattenbruk i Sotenäs lett till intensifierat samarbete kopplat till FoU-miljöer, både till Sotenäs centrum för industriell symbios och till Swemarc vid Göteborgs Universitet. Innovatums arbete med att etablera sig en regional plattform för små och medelstora företags maritim samverkan har pågått under året.
- **AI Sweden** – Ett nationellt centrum för artificiell intelligens (AI) som invigdes i februari 2019 och som är placerad vid Lindholmen Science Park. Basfinansieringen kommer huvudsakligen från Vinnova och Västra Götalandsregionen. *AI Innovation of Sweden* är inriktad på att utveckla kunnskap och användning inom centrala samhälls- och näringslivssektorer inklusive ökad förståelse av policyutveckling för att styra användningen av AI för att stärka demokratin.

6. Utveckla test- och demonstrationsarenor där nya idéer omsätts till praktik

Att praktiskt testa och demonstrera ny kunskap och pröva nya lösningar är viktigt för att snabba på utvecklingsprocesser. Fortsatt offensiva satsningar på problemformulering, på att öppna upp miljöer och verksamhet för test, på demonstration och innovation samt på innovationsupphandling behövs för att möta samhällsutmaningarna i Västra Götaland och globalt. Infrastruktur i form av testmiljöer är centralt, men fler projekt ska även genomföras i riktiga miljöer som i skola, sjukvård, på transportområdet och så vidare. Arbetssättet förutsätter att offentliga aktörer med ansvar för till exempel hälso- och sjukvård, transporter och stadsplanering deltar och driver utveckling och innovation i samverkan med övriga parter. Tillfälliga "labbs" och dylikt där studenter, medarbetare och andra aktörer engageras för att arbeta med lösningar på samhällsutmaningar ska utvecklas vidare. Målet är att fler strategiska satsningar som är attraktiva för omvärlden drivs i partnerskap mellan företag, lärosäten och samhällsaktörer.

Vinnväxtsatsningen *Klimatledande processindustri för omställning inom kemi och materialklustret* vid Johanneberg Science Park, består av 33 aktörer från näringsliv, akademi, institut och det offentliga med den gemensamma målbilden om att nå ett fossiloberoende Västra Götaland som är världsledande inom produktion av kemikalier, material och drivmedel baserade på förnybara och återvunna råvaror. En viktig del av satsningen är etableringen av ett plastreturraffinaderi i Stenungssund. Under 2020 påskyndades arbetet med plastreturraffinaderiet genom att en sådan satsning prioriteras av regeringen i statsbudgetens klimat- och miljö-satsningar.

En annan satsning värd att nämna är *Framtidens fabrik* på Innovatum i Trollhättan, vilket är en ny test- och demonstrationsarena inom automatiserad industriproduktion med fokus på komposit. Satsningen som sker i samarbete med *GKN Aerospace* återinvigdes våren 2020. Under hösten 2020 fattade Västra Götalandsregionen genom regionutvecklingsnämnden beslut om fortsatt stöd till satsningen som nu går under namnet Springboard.

Under 2020 genomfördes en större uppgradering av fordonssäkerhetsanläggningen *AstaZero*. Nyinvesteringarna görs för att klara kraven kopplade till trafikens automatisering och elektrifierade fordon. Elektrifiering av fordon är en global tekniktrend och elektrifieringen bedöms innebära stora industriella omställningar.

Som även lyfts tidigare år finns en betydande andel av Sveriges test- och demonstrationsanläggningar för utveckling lokaliserade i Västra Götaland. Den senaste inventeringen som Vinnova gjorde under 2016 var 38 procent lokaliserade till Västra Götaland. Många av dessa har RISE som värddorganisation men också lärosätena och science park tillhandahåller och organiserar test och demonstration i Västra Götaland.

Området test och demonstration är under förändring. En central fråga är hur innovationsprojekt som genomförs genom test och demonstration kan bidra till systemförändringar, främst genom att påskynda utvecklingen av den fossilberoende ekonomin. Det finns en ökande insikt om att öka omställningseffekten av innovationsverksamhet genom att medvetet utforma innovationsprojekten i förhållande till omställningsmål. Det kan till exempel innebära att teknikinriktade projekt knyts samman med insatser som syftar till förändrad lagstiftning och utformning av ekonomiska styrmedel, eller att man inom projektets ram adresserar målkonflikter.

7. Stimulera nationella och internationella allianser och samarbeten inom forskning och innovation

En förutsättning för att uppnå ökade internationella forsknings- och innovationssamarbeten (Fol) är att samverka med internationella partners ska vara av intresse och utgöra en nytta. Nationella och internationella Fol-program är ofta viktiga möjliggörande faktorer för att förverkliga internationella forsknings- och innovationssamarbeten med relevans och nytta både för allmänheten och för medverkande partners. Det är därför viktigt att såväl nationell som internationell Fol-politik lyfter de utmaningar och möjligheter som också aktörer från Västra Götaland kan relatera till. Med anledning av detta har Västra Götalandsregionen i dialog med Chalmers tekniska högskola, Göteborgs universitet, Högskolan Borås, Högskolan i Skövde och Högskolan Väst kring forskningspropositionens innehåll och betydelse för lärosätena i Västra Götaland.

Förberedelser är också i full gång inför EU:s nya forskningsprogram, Horisont Europa, som startar år 2021. Under 2020 har dialog förts med VINNOVA och bidragit till deras arbete med att ta fram en färdplan för att öka svenskt deltagande. Västsvensk industri och akademi återfinns i nationella och internationella referensgrupper för områden som transport och hälsa. Ett nätverk mellan Västra Götalandsregionen, forsknings- och innovationskontoren vid de fem lärosätena i Västra Götaland samt RISE finns för att utbyta information, kompetensutveckling och kraftsamling inför nästa europeiska programperiod.

I Västra Götaland återfinns 766 projekt inom Horisont 2020 vilket motsvarar 2,44 procent av programmets totalt beviljade projekt och finansiering för 435,2 miljoner EUR. Horisont 2020 har en total budget på nästan 80 miljarder EUR. I Sverige är det endast Region Stockholm och aktörer i Stockholmsområdet som har en högre beviljningsgrad än Västra Götaland och Västra Götalandsregionen i Horisont 2020. För att stimulera samarbeten inom forskning och innovation har sedan 2017 Västra Götalandsregionen ett program för internationella forsknings- och innovationssamarbeten, där *EU-kortet* är en viktig del. EU-kortet är en utlysning för ett planeringsbidrag som riktar sig till aktörer i Västra Götaland som planerar ansöka om projektfinansiering från EU:s nuvarande forsknings- och innovationsprogram, Horisont 2020. EU-kortet kommer att finnas kvar under kommande programperiod. Under 2020 beviljades 13 EU-kort varav sju gick till små- och medelstora företag. EU-kortet har utdelats för satsningar inom ämnesområden som bland annat hållbar energi och cirkulär avfallshantering.

Det finns en tjänst vid *Gothia Forum/Sahlgrenska Universitetssjukhuset* med syftet att öka hälso- och sjukvårdens deltagande i Horisont 2020. Sedan programstart 2014 fram till januari 2020, har Västra Götalandsregionen beviljats EU-finansiering för tolv Fol-projekt, många med anknytning till hälso-sjukvården.

8. Stärka science parks och andra samverkansmiljöer för forskning och innovation

Västra Götalands sex **science parks** är resurser för att driva innovation inom ett brett fält och med stor relevans för samhällsutvecklingen. De har förmåga att attrahera och driva nationella satsningar inom forskning och innovation. I Västra Götalands regionala utvecklingsstrategi är parkerna en del av ryggraden i det västsvenska innovationssystemet. Parkernas kärnkompetens är tillgången till expertis och neutrala samverkansmiljöer som kan samla företag av olika typer, myndigheter, akademi och institut.

Parkerna är:

- Innovatum Science Park
- Johanneberg Science Park, JSP
- Lindholmen Science Park, LSP
- Sahlgrenska Science Park, SSP
- Science Park Borås, SPB
- Science Park Skövde, SPS

Insatser kopplade till LSP (AI Sweden, Closer, Safer), SPS (Assar), Innovatum (maritima satsningar, Framtidens fabrik), SSP (Health innovation West), JSP (Vinnväxtsatsningen Klimatledande processindustri) samt SPB (cirkulär ekonomi), har beskrivits i andra delar av redovisningen.

EN REGION FÖR ALLA

Bryt utanförskap och stärk kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv

Området *Bryt utanförskap och stärk kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv* av fyra prioriterade frågor:

- Skapa goda möjligheter för unga till praktik, ferieplatser, mentorer
- Öka samverkan mellan eftergymnasial utbildning och arbetslivet
- Främja ett arbetsliv som aktivt engagerar sig för barn och ungdom
- Lösa större städers utmaningar kring utanförskap och segregation

Mål för område och prioriterade frågor										
<i>Inriktningsmål: Minska skillnaderna mellan invånare i olika bostadsområden och stadsdelar samt att alla elever och studenter i Västra Götaland har en personlig koppling till arbetslivet.</i>		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Minskade socioekonomiska skillnader mellan invånarna i s.k. utsatta områden och genomsnittsinvånaren i Västra Götaland*	●	64%	65%	65%	66%	67%	68%	68%		
Kvalitetssäkrad och enkel tillgång till praktik och ferieplatser i arbetslivet för alla i grund- och gymnasieskola i hela Västra Götaland senast år 2020	-	Insatser pågår**								
Antalet mentorsplatser,		Målet bedöms ligga i fas**								

examensarbeten och praktikplatser ökar kontinuerligt		
Antalet medarbetare som ges möjlighet och som väljer att delta i frivilligarbete ökar kontinuerligt i Västra Götaland		Målet bedöms inte gå att följa upp**

 = målet uppnås sannolikt inte   = målet kan komma att uppnås   = målet kommer sannolikt att uppnås

*Mäts med genomsnittlig disponibel inkomst i s.k. urbana utvecklingsområden (URB) i procent av genomsnittlig disponibel inkomst i Västra Götaland. ** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

Som förra året bedöms två av målen ligga i fas och kommer att sannolikt uppnås till 2020. Målet *Antalet medarbetare som ges möjlighet och som väljer att delta i frivilligarbete ökar kontinuerligt i Västra Götaland* bedöms inte vara mätbart då data saknas, men i halvtidsutvärderingen för VG2020 lyfts att det har genomförts ett antal insatser.

Beslutade insatser och medel för 2020 respektive 2014-2020

För 2020 har sammanlagt 9 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 52 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för perioden 2014-2020 har 113 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de fyra prioriterade frågorna till en volym om cirka 560 miljoner kronor. Utöver ovan angivna insatser finns även insatser kopplat till utbildningsområdet som berör flera av de prioriterade frågorna i temat *En region för alla*. Detta gäller till exempel insatser till folkbildning och utbildning som uppgår till en volym på drygt 193 miljoner kronor.

9. Skapa goda möjligheter för unga till praktik, ferieplatser, mentorer

VG2020-frågan *Skapa goda möjligheter för unga till praktik, ferieplatser, mentorer* handlar om att alla ungdomar ska ges förutsättningar att få bra ingångar i samhället. Ungdomars koppling till arbetslivet är en grundläggande fråga för att stärka deras förutsättningar att utvecklas i utbildning och arbetsliv. Betydelsen är extra viktig för ungdomar utan egna kontakter och nätverk.

Prao (praktisk arbetslivsorientering) i grundskolan är lagstadgad sedan 2018 vilket ses som positivt för ungas möjligheter till kontakter med arbetslivet. Göteborgsregionens kommunalförbund har under året fortsatt med projektet *Framtidsrustad region* där ett av fokusområdena handlar om att vidareutveckla och kvalitetssäkra PRAO-processen. Projektet avslutas 2021.

Praktikplatsen.se är en digital plattform för att skapa möten mellan individer som önskar praktikplats och arbetsgivare. Västra Götalandsregionen har stöttat utvecklingen under lång tid och det är nu en ordinarie verksamhet som är placerad på Göteborgsregionens kommunalförbund. Samtliga fyra delregioner är anslutna till praktikplatsen liksom många kommuner. Förmedling av praktikplatser är en viktig tjänst för individer som saknar nätverk in i arbetslivet. En väl fungerande praktikförmedling kan kompensera om egna nätverk saknas, och underlättar på sikt för individen att få jobb då praktik är en viktig meritering för arbetsmarknaden.

10. Öka samverkan mellan eftergymnasial utbildning och arbetslivet

En tät och långsiktig samverkan mellan högre utbildning och arbetslivet har många fördelar. Yrkehögskoleutbildningar (YH-utbildningar) är eftergymnasiala och bygger på att de ska vara efterfrågade av arbetsmarknaden. Det finns samverkan och nätverk delregionalt samt ett regionalt

nätverk som heter *YH-Väst*. Västra Götalandsregionen lämnar årligen en behovsanalys till Myndigheten för yrkeshögskolan som fokuserar på behov på tre och fem års sikt inom olika branscher i regionen. Framtagningen av behovsanalys sker i samband med bland annat kommunalförbunden och Västra Götalandsregionens HR- strategiska avdelning.

Såväl mängden som mångfalden av beviljade *YH-utbildningar* till Västra Götaland har ökat konstant. Myndigheten för yrkeshögskolan beviljade 112 utbildningar till Västsverige med start under år 2019, några exempel på utbildningar är fordonstekniker alternativa drivmedel, kulturmålare- traditionell byggnadsmåleri och internationell affärslogistik- green management. Totalt beviljade myndigheten 496 utbildningar i Sverige. Till 2022 förväntas antal årsplatser i landet öka med 45%, från 30 000 till 44 000 platser. Antal studerande förväntas växa från dagens 50 000 till 70 000 studerande. Under 2019 publicerade Västra Götalandsregionen rapporten *Sökande och antagna till yrkeshögskola i Västra Götaland 2014-2017*²⁸. I rapporten finns ett särskilt fokus på såväl skillnader mellan kvinnor och män, som skillnader mellan inrikes och utrikes födda. I rapporten lyfts bland annat att det är eftersträvarvärt att verka för en ökad tillströmning till de eftergymnasiala utbildningarna då detta gynnar svensk ekonomi. I en uppföljning²⁹ som genomförts av Myndigheten för yrkeshögskolan är att de som tog en examen från en YH-utbildning 2019 var 87 procent i arbete 2020, vilket är en minskning med sex procentenheter. Andelen i arbete efter utbildning minskade mer för den yngsta åldersgruppen jämfört med övriga åldersgrupper, samt mer för utrikes födda jämfört med inrikes födda. Inom de stora utbildningsområdena var det endast Hälso- och sjukvård samt socialt arbete som inte hade en minskning.

I *Utbildning- och arbetsmarknadsprognos*³⁰ för Västra Götaland med sikte på år 2025 som publicerades 2016 identifierades tre stora kompetensutmaningar; pedagogik och utbildning, teknik och tillverkning samt hälso- och sjukvård. Inom samtliga tre områden är bristen på kompetens överhängande. Satsningen på validering inom högskolan är en viktig pusselbit i att underlätta livslångt lärande, flexibilitet och möjligheter till internationell rörlighet inom till exempel de särskilt utpekade bristområdena. Under åren har utvecklingsarbete genomförts av *Validering Väst* tillsammans med de fem lärosätena i regionen, Jönköping Universitet och Högskolan i Halmstad. Fokus i arbetet har varit att hitta en modell för bedömning av reell kompetens inom högskolan som nu är klar och finns att hitta på Valideringsdelegationens hemsida.

11. Främja ett arbetsliv som aktivt engagerar sig för barn och ungdom

Många unga saknar utvecklade kontakter med vuxenvärlden och arbetsliv. Såväl offentliga som privata näringslivets engagemang i kommande generationer är avgörande för till exempel långsiktigt rekryteringsarbete. Insatser från arbetslivet är viktiga och nedan beskrivs tre pågående exempel på det arbetet.

Projekt *Smarta Fabriker* som Göteborgs Tekniska College har drivit sedan 2018 syftar till att skapa en plattform för att sprida kunskap om industriell digitalisering för att öka attraktiviteten för tekniska studier och attrahera ungdomar till att vilja arbeta inom industrin. Ett viktigt mål med projektet är att stärka möjligheterna till kompetensförsörjning och att utveckla samordning inom utbildningssystemet för att möta framtidens kompetensbehov hos regionens industrier. Den nedåtgående trenden av sökande till yrkesutbildning står sig fortfarande bland unga. Genom att utveckla och driva projektet genom studentarbeten vill man skapa förebilder och inspirera till tekniska studier.

---

²⁸ Sökande och antagna till yrkeshögskola i Västra Götaland 2014-2017, VGR Analys 2019:24.

²⁹ Studerandes sysselsättning 2020, Myndigheten för yrkeshögskolan.

³⁰ Utbildnings- och arbetsmarknadsprognos för Västra Götaland med sikte på 2025, Västra Götalandsregionen 2016.

Future Skills genomfördes för fjärde året i rad i samband med de digitala Gymnasiedagarna i Göteborg. Initiativtagarna till *Future Skills* är Västra Götalandsregionen, Göteborgsregionens kommunalförbund, Business Region Göteborg och Arbetsförmedlingen. På *Future Skills* kan besökarna testa på flera olika prova på-aktiviteter som gör att de får uppleva hur det är att arbeta inom olika branscher och yrken. Här möter besökarna representanter från regionens branscher, företag, organisationer och offentlig sektor för att lära sig mer om dagens och framtidens arbetsmarknad.

Under 2020 har satsningen på regionens sex science centers verksamhet för att främja kontakterna mellan barn, ungdom och arbetsliv. Dock har pandemin satt stora begränsningar för möjligheterna att bedriva utåtriktat arbete inom området genom att skolbesöken på science centers i stort sett uteblivit helt. Istället har den digitala verksamheten utvecklats.

12. Lösa större städers utmaningar kring utanförskap och segregation

Våra städer och regioner står inför stora samhällsutmaningar, såsom social polarisering och segregation, klimatförändringar liksom omvandling av det ekonomiska systemet. Större socioekonomiska klyftor leder till ökade spänningar i ett samhälle, med utmaningar för det demokratiska systemet. Ett demokratiskt system som är beroende av att alla medborgare ges möjligheter att delta i och påverka samhällsutvecklingen. De sociala frågorna måste därför spela en central roll i samhällsplanering och samhällsbyggnad. Det finns behov av nya, innovativa sätt att närma sig framtida vägval. Utmaningarna måste mötas utifrån en samlad erfarenhet hos såväl det offentliga som akademien, näringslivet och civilsamhället.

Under året har Västra Götalandsregionen genom regionutvecklingsnämnden haft ett särskilt fokus på hur *utrikesfödda kvinnors arbetsmarknadsdeltagande* kan öka. Det innebär att ett antal projekt med fokus på målgruppen beslutats. Samverkan har också skett med berörda aktörer i länet och en kartläggning har genomförts där alla Västra Götalands kommuner varit involverade såväl som samordningsförbund och folkhögskolor om deras erfarenheter av målgruppen. Kartläggningen har identifierat hinder och goda exempel och Länsstyrelsens nästkommande utlysning av statsbidrag kommer delvis att ägnas åt denna målgrupp och det kommer finnas stora möjligheter att söka medel för denna målgrupp inom den europeiska socialfonden.

Centrum för hållbar stadsutveckling, *Urban Futures*, som påbörjade sin verksamhet under 2020 är placerad vid Göteborgs centrum för hållbar utveckling (GMV). Bakom centrumet står Chalmers tekniska högskola, Göteborgs universitet, Göteborgs stad, Länsstyrelsen i Västra Götalands län, Västra Götalandsregionen, Göteborgsregionens kommunalförbund, IVL Svenska miljöinstitutet AB och RISE Research Institutes of Sweden AB. Centrumet *Urban Futures* kommer att ha fokus på nationella och regionala frågor i stadsutvecklingen. Flertalet projekt med intern finansiering inom MUF har avslutats. Några har dock haft möjlighet att fortsätta inom det nya centrat. Uppstart av nya projekt inom nya områden har dock varit en prioriterad verksamhet under 2020.

Exempel på satsningar under 2020:

- **ÖDE - Ökad egenförsörjning** – Support Group Network driver projektet som syftar till att förbättra nyanländas/utrikesföddas förutsättningar till ökad egenförsörjning. Inom ramen för projektet ska målgruppen vägledas och handledas till lämpliga utbildningsvägar, förbättra förutsättningarna för anställning/praktik eller att entreprenörer ges förutsättningar att starta och driva hållbara företag.
- **Pilotprojekt mellan Folkhögskolekansliet och Arbetsförmedlingen** – Ett pilotprojekt med Arbetsförmedlingen kring utbildnings- och arbetsförberedande insatser för de som står långt

från arbetsmarknaden. Det handlar bland annat om att fler med kort utbildning ska nå reguljära studier och att effektivisera samverkan mellan befintliga verksamheter.

- **Textilhubben i Borås** – Projektet ska bidra till att utrikes födda kvinnor närmar sig arbetsmarknaden och att deras kunskaper valideras. Projektägare är Vuxenutbildningen i Borås.

Livslångt lärande för ökad delaktighet och konkurrenskraft

Området *Livslångt lärande för ökad delaktighet och konkurrenskraft* består av fyra prioriterade frågor:

- Arbeta för att fler fortsätter studera efter gymnasiet och avhoppet från skolan minskar
- Förkorta och förenkla vägen till arbetsmarknaden genom vägledning och validering
- Stärka möjligheterna till kompetensförsörjning och livslångt lärande i företag och organisationer
- Utveckla samordning inom utbildningssystemet för att möta framtidens kompetensbehov

Mål för område och prioriterade frågor										
Inriktningsmål: Alla får möjlighet att ta tillvara sin potential och kompetens i utbildning och arbetsliv		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Mer än hälften av ungdomarna i Västra Götaland ska påbörja eftergymnasial utbildning inom tre år efter gymnasium och skillnaderna mellan kvinnor och män och olika delar av regionen ska minska*	●	45%	42%	42%	42%	42%	45%	43%	44%	
Minskning av andelen företag och organisationer i Västra Götaland som upplever att brist på kompetent arbetskraft är ett hinder för att utveckla och expandera verksamheten**	●		25%	30%	39%	47%	55%	60%	42%	32%
Insatserna ska medverka till att avhoppet från skolan minskar till mindre än 8 procent i Västra Götaland senast år 2020	●	11%	11%	11%	11%	12%	9%	8%***		
Balans mellan tillgång och efterfrågan inom hälften av alla yrkesgrupper år 2020	●	37%	38%	29%	22%	--	--	--	--	27%****
Kvalitetssäkrad validering och en självständig och samordnad studie- och yrkesvägledning för alla som har behov av det	●	Målet bedöms som oklart, men utvecklingsarbete pågår*****								

● = målet uppnås sannolikt inte   ● = målet kan komma att uppnås   ● = målet kommer sannolikt att uppnås

*Mellan åren 2012-2015 har skillnaden i övergångsfrekvens mellan kvinnor och män minskat. ** Källa: Arbetsförmedlingens intervjuundersökningar, medelvärde offentliga och privata arbetsgivare, ***De senaste två års mätningar är inte jämförbara med tidigare år pga förändrad mätmetod, ****Utifrån arbetsförmedlingens yrkeskompass, där flertalet bedömningar gjordes innan pandemin.

**** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

Tre av målen bedöms inte kunna nås till 2020. Ett mål som går åt rätt håll är *Insatserna ska medverkat till att avhoppet minskar till mindre än 8 procent i Västra Götaland 2020*. För 2018 är uppgiften 8 procent. Målet som avser *att andelen företag och organisationer i Västra Götaland som upplever att brist är ett hinder för att utveckla och expandera verksamheten* ligger för 2020 på 32 procent. Det är lägre än de senaste åren men dock högre än 2013 och 2014.

Beslutade insatser och medel för 2020 respektive 2014-2020

För 2020 har sammanlagt 78 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 444 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för hela perioden 2014-2020 har 335 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de fyra prioriterade frågorna till en volym om cirka 1 711 miljoner kronor.

13. Arbeta för att fler fortsätter studera efter gymnasiet och avhoppet från skolan minskar

Arbetet för att fler ska studera efter gymnasiet och för att avhoppet från skolan ska minska är en fråga som många aktörer arbetar med på bred front då det är i princip nödvändigt att ha en gymnasiekompetens för att få ett arbete. I rapporten *Gymnasiebehörighet i Västra Götaland 2020*³¹ lyfts att i början av 2000-talet var andelen avgångselever med gymnasiebehörighet ca 90 procent. 15 år senare hade motsvarande andel sjunkit till omkring 85 procent andelen med behörighet till gymnasieskolan nere på 81 procent. Som lyfts i förra årets rapport noterades en viss ökning 2018 och andelen behöriga avgångselever var runt 83 procent såväl 2018 som 2019. För 2020 är andelen 85 procent. De inomregionala skillnaderna att generellt är andelen behöriga elever lägst i Fyrbodalen medan de högsta andelarna ses i Göteborgsregionens kranskommuner.

Skillnaderna mellan pojkar och flickor har under de två senaste åren minskat till ett par procentenheter efter att framförallt andelen pojkar med gymnasiebehörighet ökat. De delregionala skillnaderna förefaller vara väsentligen stabila genom åren där de högsta andelarna behöriga elever genomgående finns i kommunerna som tillhör Göteborgsregionen. Andelen behöriga bland icke nyanlända ökar något efter att under de senaste åren ha minskat, men har ännu inte nått upp till andelarna i början av 2010-talet. Andelen behöriga bland nyanlända är ungefär densamma som föregående år, knappt 30 procent, vilket jämfört med i mitten av 2010-talet är en klar ökning. Skillnaderna mellan elever vars föräldrar har en låg respektive hög utbildningsnivå är ungefär 45 procentenheter. I båda elevgrupperna har dock en marginell ökning av andelarna behöriga skett 2020.

För att ge möjlighet till erfarenhetsutbyte och ta tillvara på den kunskap som genereras i alla delregioner har en *samverkansstruktur för arbetet med fullföljda studier* tagits fram. Tre nivåer av nätverk finns för samverkan mellan Västra Götalandsregionen och kommunalförbunden:

- Ett *projektnätverk* där stora projekt som arbetar inom området möts med syfte att utbyta erfarenheter kring de pågående projekten. Nätverket ses en gång per termin med olika teman, i våras handlade det om strategisk påverkan och spridning.
- Ett regionövergripande nätverk som ger möjlighet till erfarenhetsutbyten, tar tillvara på kunskap mellan delregionerna, förändra och förbättra för att skapa långsiktiga resultat och sprida resultat till politiska organ. Vid nätverksmötet i maj genomfördes en workshop som resulterade i ett inspel till den kommande regionala utvecklingsstrategin. Nätverket

³¹ VGR Analys 2020:53, www.vgregion.se/analysportalen

konstaterade att det är viktigt att fortsatt kraftsamla kring fullföljda studier och identifierade tre utvecklingsområden; styrning och ledning, samverkan och kompetensförstärkning.

- Västgruppen där det finns möjligheter att göra ställningstagande till rapporter eller förslag från de två nätverksgrupperna.

Andra insatser som görs för att främja barns och ungdomars utveckling och lärande och på sikt kompetensförsörjning är till exempel genom Västra Götalands *science centers*. Deras verksamhet främjar skolungdomars möte med och upplevelse av naturvetenskap, teknik och matematik i en stimulerande miljö utanför den traditionella klassrumsmiljön. De är även en resurs i kompetensutvecklingen för lärare i syfte att väcka intresse hos barn och unga för fortsatta studier och arbete inom området. År 2020 har science centers en särskild satsning i arbetet med fullföljda studier.

För 2020 avsatte Västra Götalandsregionen 30 miljoner kronor till *sociala investeringsmedel*. Under året har fem nya sociala investeringar i Skövde, Borås, Åmål och Göteborg blivit beviljade medel. Genom investeringarna ska nya metoder och arbetsätt testas eller utvecklas som förbättrar förutsättningarna för barn och unga i Västra Götaland. Ytterligare tjugo investeringar har beviljats under perioden 2015-2019³². Utöver projekten har ett intensivt spridningsarbete skett med öppna informationsmöten och dragningar i bland annat hälso- och sjukvårdsnämnderna för att informera om sociala investeringsmedel. I februari genomfördes den årliga konferensen om Fullföljda studier med 400 deltagare. I maj genomfördes ett digitalt seminarium om sociala investeringsmedel.

14. Förkorta och förenkla vägen till arbetsmarknaden genom vägledning och validering

Vad gäller fullföljda studier fortsätter samverkan på olika nivåer. Det handlar både om att samla större projekt för att utbyta erfarenheter som nätverk på regionövergripande nivå för att byta erfarenheter, ta tillvara på kunskap mellan delregionerna samt förändra och förbättra för att skapa långsiktiga resultat och spridning av resultat. Ett projekt som under året har startade upp är *Vi-projektet* som ägs av VGR Folkhögskoleförvaltning och genomförs i samverkan med kommunalförbunden i Fyrbodals och Sjuhärads, Rädda Barnen, fem folkhögskolor, Högskolan Väst, vuxenutbildningen i Borås, Trollhättan och Vänersborg samt 19 kommuner. Projektet syftar till att unga kvinnor och män som står utanför arbete eller studier (UVAS) ska äga sin framtid. De i målgruppen som har hoppat av skolan eller utbildningar eller är i riskzonen att göra det ska nära sig återupptagna studier, nya studier eller arbete. *Vi-projektet* medfinansieras av Europeiska socialfonden.

Validering Väst är den regionala stödstrukturen för validering i Västra Götaland. Validering är en viktig och långsiktig del av det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Centrala delar i Validering Västs arbete är att vara drivande, samordnande, stödjande och kunskaphöjande i valideringsfrågor. Det innebär att samordna valideringsverksamhet i Västra Götaland, säkerställa nationell förankring, tillgängliggöra kvalitetssäkring, metodstöd, erbjuda kompetensöverföring, agera mäklare av valideringsutförare, säkra tillgänglighet att valideringsinformation, erbjuda stöd och rådgivning i valideringsfrågor.

I den senaste utvärderingen av Validering Västs verksamhet, från 2019, konstateras att det finns en tydlig koppling mellan de aktiviteter som Validering Väst utför och verksamhetens övergripande målsättning om att åstadkomma mer och bättre validering. Utvärderingen pekade på behovet av en bredare styrgrupp och under året har därför en ny styrgrupp tillsatts med representation från

---

³² <https://www.vgregion.se/regional-utveckling/verksamhetsomraden/naringsliv/entreprenorskap-och-nyforetagande/sociala-investeringar/pagaende-sociala-investeringar/>

kommunalförbunden, LO, näringsliv, vuxenutbildning, HR-representanter, Arbetsförmedling, Västra Götalandsregionen, representanter från kommunal arbetsmarknadsenhet och lärosäten. Validering Väst har fokuserat sitt utvecklingsarbete och samverkan med parter mot målgrupper och branscher där validering gör mest nytta. Ett exempel på detta är samverkan med Vård- och omsorgscollege där en nationell valideringsmodell avseende vårdbiträde och undersköterska har tagits fram.

Västra Götaland är långt framme i valideringsfrågor och har genom den regionala stödstrukturen för validering och i samverkan med Valideringsdelegationen bidragit till handboken *Samverkan kring validering på regional nivå - Vägledning för aktörer med regionalt ett regionalt utvecklingsansvar*. Validering Väst har även bidragit till Valideringsdelegationens utvecklingsarbete genom sin expertkompetens samt i utveckling av nationella modeller för branschvalideringar bland annat i ett större nationellt ESF-projekt *BOSS*. Projektet *BOSS* (Branschvalidering – Operativ och Strategisk Samverkan) vänder sig till företrädare för centrala branscher som arbetar med att utveckla och kvalitetssäkra validering av yrkeskompetens.

Exempel på andra satsningar under 2020:

- **Syvonline** – Syvonline är en unik digital kunskaps- och erfarenhetsutbytesbank för alla som arbetar med studie- och yrkesvägledning. Webbplatsen, www.syvonline.se, har utvecklats och drivits sedan 2013 av Göteborgsregionen i nära samarbete med kommunalförbunden i Skaraborg, Fyrbodol och Sjuhärad samt Västra Götalandsregionen. Studie- och yrkesvägledning är ett viktigt verktyg i arbetet med att utveckla elever och blivande studerandes kompetenser i att kunna genomföra välgrundade studie- och yrkesval.

15. Stärka möjligheterna till kompetensförsörjning och livslångt lärande i företag och organisationer

Under 2020 har flera insatser gjorts för att möta den kris på arbetsmarknaden som uppstått som en konsekvens av covid-19. Etableringen av *kompetensråd/-forum* har underlättat satsningar i samtliga delregioner. I kompetensråden/-forum träffas utbildningsanordnare för gymnasiet, vuxenutbildning och högre utbildning, företagsorganisationer, arbetsmarknadens parter och arbetsförmedlingen. I dessa råd/forum lyfter parterna kommande behov inom olika branscher. Syftet är att skapa en gemensam målbild av vad som behöver göras delregionalt alternativt regionalt utifrån kunskapsunderlag, stötta utveckling av olika branschspecifika samverkanskoncept och bidra till ett uppdaterat utbildningssystem. I samband med pandemin har de upparbetade kontakterna med företag, fackförbund och branschorganisationer möjliggjort riktade satsningar på kompetensförsörjning till anställda som varslats eller befunnit sig i permittering.

Genom samarbete med kommunalförbunden och delregionala kompetensråden är Västra Götalandsregionen aktiv i påverkan gentemot inriktningen på det växande mångfalden av utbildning inom regionalt yrkesvux. Regionalt yrkesvux är en viktig del av matchningen på arbetsmarknaden och gör det möjligt för bland annat unga vuxna att få en eftertraktad yrkesutbildning. Under 2020 har både lärosätena och yrkeshögskolan fått särskilda statsbidrag för satsningar på korta kurser riktade till personer som drabbats av pandemin. Genom Västra Götalandsregionens projektstöd till Chalmers för AI-kurser till yrkesverksamma har lärosätet kunnat erbjuda gratis kurser on-line. För att stärka de pågående arbetena har bland annat projektet *Strategisk kompetensförsörjning i Fyrbodol* beviljats en förstärkning för att ha resurser att arbeta mer med kompetensförsörjningsinsatser i Strömstad och norra Bohuslän.

Inom Göteborgsregionens satsning på *kompetensomställning* ska 1750 varslade, permitterade eller anställda kvinnor och män inom fordonsindustrin samt företag inom handel, besöksnäring, transport,

teknik och industri ska erhålla kompetensutveckling som stärker deras position inom nuvarande bransch eller står bättre rustade för anställning inom ett annat företag eller en annan bransch. Respektive bransch har gjort bedömningen att Covid-19 fått stora konsekvenser för deras kompetensförsörjning. Inom satsningen ingår till exempel projekten som beskrivs nedan.

Exempel på andra satsningar under 2020:

- **Kompetensnavet** – en kompetenssatsning som drivs av Göteborgsregionens kommunalförbund med fokus på fordonsindustrin som syftar till att anpassa kompetensen till nya krav som följer av införandet av ny teknik, till exempel elektrifiering, självkörande fordon och nyttjandet av AI i fordonstjänster. kompetensnavet processleder genomförandet av insatser, exempelvis skapandet av en digital marknadsplats för företagen och kvalitetssäkring av utbildningar.
- **Framrutan** – Projektet finansierar coachning och vägledning av ca 30 underleverantörer till fordonsindustrin. Det är en kombination av insatser för företagsutveckling och kompetensutveckling av medarbetare. Det pågår i samtliga delregioner och projektleds av Business Region Göteborg.
- **Kompetensförstärkning inom programmering med särskilt fokus på fordonsindustrin** –Personer kopplade till fordonsindustrin, företrädesvis permitterade, har getts möjlighet att genomgå en kompetenshöjande insats som ger de kompetenser teknikskiftet kräver. Drygt 1000 deltagare ges möjlighet att genomgå dessa nätbaserade utbildningar under den resterande perioden av 2020.

16. Utveckla samordning inom utbildningssystemet för att möta framtidens kompetensbehov

För att på ett effektivt sätt tillgodose framtida kompetensbehov krävs anpassning från utbildningsanordnare och arbetsliv för att tillsammans möta kommande kompetensbehov på arbetsmarknaden. För att lyckas med detta krävs en bra matchning mellan tillgång på utbildad arbetskraft och arbetsgivarnas efterfrågan på kompetens.

Nätverket *Westum* är en organisation för samverkan mellan 35 kommunala lärcentra/vuxenutbildningar i Västra Götaland och Halland som under 2020 startat projektet *Utveckling av Campus Westum som plattform för kommunala lärcentra och vuxenutbildningar i Västsverige*. Syftet med projektet är att möta utbildningssektorns förändringsprocess mot mer flexibla undervisningsformer och ökade möjligheter för livslångt lärande genom en kommunikationsplattform för lärcentra. Ett viktigt fokus är att utforma utbildningar som alla kan ta del av oavsett bostadsort eller socioekonomisk bakgrund. Projektet ska främja samarbete, kompetensutveckling och kunskapsöverföring mellan olika lärcentra och vuxenutbildning och deras undervisande personal, IT-personal samt kompetensmäklare.

Övergången till högskolestudier är en viktig framgångsfaktor för en hållbar och positiv utveckling i regionen. Högskolan Väst har under 2020 påbörjat projektet som syftar till att öka övergång till högre studier i Fyrbodalen. Projektet *Ökad högskoleövergång i Fyrbodalen* förväntas också bidra till en god hållbar samhällsutveckling i hela Fyrbodalen samt fungera som positivt exempel för motsvarande utmaningar i hela landet. Även i Skaraborg driver Högskolan i Skövde och Skaraborgs kommunalförbund ett projekt som syftar till ökad högskoleövergång. Gemensamt för Skaraborg och Fyrbodalen är att det finns flera kommuner i respektive delregion som varje år ligger under nationella genomsnittet för eftergymnasiala studier bland ungdomar.

Ett annat exempel på en ny satsning under 2020 är *Kraftprojektet* som syftar till att utveckla metoder för samarbete mellan kommunerna, arbetsförmedlingen och folkhögskolorna. Syftet är att främja inträdet på marknaden genom studiemotiverande utbildning och möjlighet till till exempel

extratjänster. I projektet används metodik och erfarenheter från Via-projektet som framgångsrikt lotsat unga som befunnit sig utanför arbetsmarknaden till ett första jobb, ofta genom kompletterande utbildning. Involverade kommuner är bland annat Falköping och Trollhättan.

Tillgång till kommunikation för arbete, utbildning och livskvalitet

Området *Tillgång till kommunikation för arbete, utbildning och livskvalitet* består av fyra prioriterade frågor:

- Investera i transportinfrastruktur som driver regional och nationell utveckling
- Bygga ut en kollektivtrafik som är ett föredöme när det gäller kvalitet och hållbarhet
- Bidra till en IT-infrastruktur med hög kvalitet för alla och som främjar hållbarhet
- Utveckla en regional framtidsbild som stödjer hållbar utveckling i Västra Götaland

Mål för område och prioriterade frågor										
Inriktningsmål: <i>Invånarna i alla delar av Västra Götaland ska bli allt mer nöjda med sin tillgång till kommunikation</i>	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Utbyggnad av en infrastruktur som möjliggör en fortsatt vidgning av de lokala arbetsmarknaderna i Västsverige*	●	7	7	7	6	7	7	7	7	
En tredjedel av invånarnas resor ska 2025 göras med kollektivtrafik.	●	26,5%	28,2%	27,8%	27,7%	28,3%	32,6%	33,1%	33,4%	22,6%
Nio av tio invånare ska vara nöjda med sin senaste resa med kollektivtrafiken år 2020	●	79%	77%	79%	79%	81%	76%	79%	79%	78%
Minst 95 procent av kollektivtrafiken ska utföras med förnybar energi år 2025 (personkilometer)	●		80%	86%	91%	94%	96%	97%	97%	98%
Kollektivtrafiken ska använda 25 procent mindre energi per personkilometer jämfört med 2010	●			2%**	2%**	2%**	0%**	0%**	3%**	35%
2020 ska nio av tio hushåll och företag ska ha tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s vid nedladdning	●		50%	54%	66%	72%	79%	83%	86%	
Tillgängligheten till arbetsplatser samt kommersiell och offentlig service mätt i restid med bil, kollektivtrafik och med cykel ska öka	-	Mätetal ska utvecklas								
Västra Götaland ses som ett föredöme när det gäller IT-användning för hållbarhet och samhällsservice	●	Målet bedöms ligga i fas (samhällsservice i kommuner)***								
En gemensam strukturbild för Västsveriges långsiktiga utveckling baserad på hållbar utveckling, vilken ger värdefulla bidrag till	●	Arbetet är på gång***								

kommunala, regionala och nationella planprocesser, ska ha etablerats		
Bra villkor för en resurseffektiv lokal produktion och livsmedelsförsörjning med minskad klimatpåverkan och som främjar hållbara ekosystem	-	Målet bedöms inte som mätbart***

● = målet uppnås sannolikt inte   ● = målet kan komma att uppnås   ● = målet kommer sannolikt att uppnås

*Mäts med antalet lokala arbetsmarknader i Västra Götaland, **Procent högre än 2010

*** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017. ****Siffrorna avser hushåll. Uppgift för företag och arbetsställen för 2018 är något lägre (78%)

Fyra av målen har uppgifter för år 2020 och av dessa är det ett mål som har nåtts. Målet *Kollektivtrafiken ska använda 25 procent mindre energi per personkilometer jämfört med 2010* har för 2020 stuckit iväg åt helt fel håll. Detta beror på att måttet mäts med personkilometer och det handlar om det minskade resandet under pandemin.

Beslutade insatser och medel för 2020 respektive 2014-2020

Planer, program och strategier inom infrastruktur, kollektivtrafik och IT-infrastruktur utarbetats i samråd med kommuner, kommunalförbund och andra intressenter och är en del av genomförandet av VG2020. Västra Götalandsregionen har regeringens uppdrag att ta fram en regional plan för transportinfrastrukturen och prioritera satsningar. Därutöver handlar det om att påverka regering, riksdag och statliga verka att öka satsningarna på infrastruktur i Västra Götaland. Kollektivtrafik och infrastruktur är två områden som är tätt sammanflätade. Västra Götalandsregionen ansvarar för kollektivtrafiken och i trafikförsörjningsprogrammet fastställs den strategiskt långsiktiga utvecklingen av den i Västra Götaland. Västra Götalandsregionens bredbandsstrategi beskriver bredbandsmarknaden och innehåller åtgärder för bristerna i tillgång till bredband. Smart region Västra Götaland är en regional digitaliseringsstrategi med mål och strategier för utvecklingen av digitaliseringen i Västra Götaland.

Utöver planer, program och strategier har för 2020 sammanlagt 8 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 38 miljoner kronor. I dessa ingår bredbandsstöd till kommuner till en volym av drygt 1,3 miljoner kronor. Därtill tillkommer även Västtrafiks verksamhet till den prioriterade frågan på 5 099 mnkr. Pandemin har inneburit mycket stor påverkan på kollektivtrafikens ekonomi, bland annat -1 200 mnkr i förlorade biljettintäkter. Ett särskilt statsbidrag från staten motsvarande drygt 400 mnkr och ytterligare 300 mnkr från generella statsbidrag kopplat Covid-19 har kommit bolaget till del under 2020. Utöver finns ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Det innebär att utöver planer, program och strategier har sammantaget för perioden 2014-2020 161 insatser bedömts vara direkt kopplade till någon av de fyra prioriterade frågorna till en volym om cirka 696 miljoner kronor.

17. Investera i transportinfrastruktur som driver regional och nationell utveckling

Lokaliseringsutredningen för ny järnväg har pågått under 2020 och under nästa år kommer Trafikverket att förordna en korridor för dragning av ny järnväg. Åtgärdsvalsstudien för befintlig järnväg och riksväg 40 avslutades under 2020. Åtgärds paketet innebär att befintlig järnväg förstärks och kopplas samman med ny järnväg mellan Mölnlycke och Mölndal, en lösning för ett hållbart resande i ett stråk under kraftig tillväxt. Både ny järnväg och förstärkning av befintlig järnväg är föremål för nästa nationella plan som beslutas år 2022. Trafikverket är också färdiga med studien för Västra stambanan där en planskildhet vid Sävenäs i kombination med ytterligare spår mellan Göteborg-Alingsås identifierats som viktiga åtgärder att pröva i kommande plan.

Utbyggnaden av en mötesfri E20 har fortsatt enligt plan och även en del upprustningsåtgärder på Västra stambanan. Arbetet i Västsvenska paketet har intensifierats. För arbetet med Västlänken pågår byggen på flera platser i Göteborg vilket har lett till flera större trafikomläggningar. I slutet av året öppnade Marieholmstunneln för trafik. Arbetet med Hisingsbron har löpt på och planeras att öppnas i slutet av 2021.

Under 2020 har ett inriktningsdokument för infrastruktur i Västra Götaland tagits fram. Dokumentet kommer att ligga till grund för arbetet med revidering regional transportinfrastrukturplan.

Runt om i Västra Götaland har det utförts en hel del mindre förbättringsprojekt både trafiksäkerhetsåtgärder och mindre trimningsåtgärder. Dessutom pågår kontinuerligt utbyggnad av ett antal cykelbanor.

18. Bygga ut en kollektivtrafik som är ett föredöme när det gäller kvalitet och hållbarhet

Kollektivtrafiken utvecklades i linje med det regionala trafikförsörjningsprogrammets mål fram tills covid-19-pandemin blev ett faktum. Kollektivtrafikens marknadsandel gentemot bilen minskade kraftigt från 33 procent till 23 procent under 2020. Resandet minskade med 31 procent 2020 jämfört med 2019. Västtrafik har dock fortsatt köra trafiken som planerat för att undvika trängsel ombord.

Resandet i tågtrafiken har minskat mest med 34 procent tätt följt av spårvagn på 33 procent. Resandet med buss minskade med 29 procent, båt med 26 procent och anropsstyrd trafik med 24 procent. Resandet i delregionerna Skaraborg och Fyrbodal som helhet har inte minskat lika mycket som i Göteborgsregionen och Sjuhärad. Fordelat på kategorier så har tätortstrafiken tappat flest resor medan stadstrafiken i de största orterna inte har tappat lika många resor i procent.

Nöjdheten ombord har inte mätts under 2020 på grund av covid-19-pandemin men den var 96 procent 2019. I kollektivtrafikbarometern som är en enkätundersökning som sker löpande under året har 78 procent svarat att de är nöjda med den senaste resan med kollektivtrafiken, en procentenhet lägre än 2019. Generella nöjdheten med Västtrafik har inte heller påverkats av pandemin.

Västtrafik har ett uppdrag att fasa ut användningen av fossila drivmedel för att minska nettoutsläppen av koldioxid. Idag utförs 98 procent av buss, tåg och spårvagnstrafiken med förnybar energi i form av biodiesel, biogas och elektricitet. Energianvändningen har de senaste åren varit oförändrad men har försämrats kraftigt under 2020. Försämringen beror på att energianvändningen beräknas utifrån personkilometer. På sikt kommer en övergång till mer elektrifierad trafik att minska både energianvändningen och koldioxidutsläppen.

Under 2020 har förslag till nytt trafikförsörjningsprogram 2021-2025 varit på remiss hos de delregionala kollektivtrafikeråden, grannregioner och andra aktörer. Remissförslaget innehöll ambitiösa mål för kollektivtrafikens utveckling. Med anledning av pandemin har målnivåerna setts över under remissperioden och påverkar det slutliga förslaget. Ett reviderat förslag som utgår både från remissvar, reviderade målnivåer samt hållbarhetsbedömning och prövning av barnets bästa kommer beslutas av regionfullmäktige under våren 2021.

Inom Målbild Tåg 2035 har tågtrafiken utretts med fokus på delmål år 2028 där även storregional busstrafik ingår. Syftet med utredningen var att stärka järnvägsutvecklingen för Västra Götaland med fokus till år 2028 samt att ta fram målsättningar för den storregionala kollektivtrafiken oavsett

trafikslag. Under 2020 har utredningen beslutats efter remiss till kommunalförbunden och berörda aktörer. Utredningen baseras på 2019 och pandemin gör att genomförandetakten är osäker, men potentialen att öka resandet med befintlig och beslutad infrastruktur är stor. En stor möjlighet ligger i ett upplägg där länet knyts samman i effektiva bytespunkter med bra passning mellan tåg och buss.

Genomförandet av strategin för kollektivtrafik på jämlika villkor har fortsatt under 2020. Västtrafik har sammanställt en handlingsplan och under året har fokus legat på fortsatt anpassning av hållplatser för personer med funktionsnedsättning. I upphandling av fordon ställdes krav på anpassning utifrån uppdaterade kriterier. Resevillkoren har setts över så att de blir tydligare och enklare att tolka för såväl resenärer som personal som möter kunder. Under våren 2020 anlätades organisationen *Funka* för att analysera tillgängligheten på webbsidan www.vasttrafik.se. Arbetet pågår för att åtgärda de fel och brister som framkom vid granskningen.

Kollektivtrafikplanen för Uddevalla skickades på remiss i september 2020 och förväntas antas av Västra Götalandsregionens kollektivtrafiknämnd i början av 2021. Därefter har samtliga delregionala nu fastställda kollektivtrafikplaner, dvs Uddevalla, Borås, Skövde, Trollhättan/Vänersborg samt Göteborg, Mölndal och Partille (GMP). Västtrafik leder ett arbete med handlings- och genomförandeplaner kopplat till kollektivtrafikplanerna och det sker tillsammans med berörda kommuner. En handlingsplan för genomförandet av Målbild Koll2035 i Göteborg, Mölndal och Partille för perioden 2020–24 har arbetats fram och den lyfts till regionfullmäktige i början av 2021. En åtgärdsvalsstudie för trafikkonceptet Metrobuss i Målbild Koll2035 har varit på remiss under hösten och kommer att färdigställas under första kvartalet 2021.

Västra Götalandsregionen beslutade hösten 2018 om en ny zonstruktur för Västtrafik som innebär att de tidigare över 70 zonerna ersätts med tre zoner. Förändringen genomfördes i november 2020. Västtrafiks app To Go har fortsatt öka i popularitet och står nu för närmare två tredjedelar av Västtrafiks försäljning av privatresor.

Hållbart resande väst (HRV) är en aktiv aktör inom området hållbart resande i Västsverige och Sverige. HRV driver regionala projekt, kommunnätverk och påverkansarbete för att öka det hållbara resandet. Under 2020 har HRV tillsammans med Västsvenska Handelskammaren, Västtrafik och ett flertal större företag i Västra Götaland kraftsamlat för att öka det hållbara resandet, i en satsning som heter En ren vana. I oktober 2020 genomfördes en verksamhetsövergång av HRV till Västtrafik. Detta innebär att vi nu samlar Västra Götalandsregionens satsningar på hållbart resande hos Västtrafik och därmed stärker genomförandekraften för att göra hållbart resande till norm.

19. Bidra till en IT-infrastruktur med hög kvalitet för alla och som främjar hållbarhet

Bredbandsutbyggnaden under 2020 har fortgått på ungefär samma nivå som 2019 och troligen inte berörts av coronapandemin i någon större utsträckning. Det tomrum som Telia lämnat efter sig har till vissa delar fyllts av andra bredbandsbyggare. Det har till och med etablerat sig en ny, investeringsvillig aktör som har börjat bygga nät runt om i regionen. Endast en ansökan om regionalt bredbandsstöd har kommit in under 2020. Det beviljade stödet var på 1,3 miljoner kronor och gick till Orust kommun för en stamledning till Karingön. Stödet finns dock kvar framöver och arbete pågår med att få fler kommuner intresserade av att söka det.

Bredbandsstöd som PTS tillhandahöll under 2020 översöktes kraftigt i Västra Götaland. I två av de fyra regioner som fick tillgång till stödet, kom inlämnade ansökningar inte upp till tillgänglig stödnivå. Därför kunde Västra Götaland få tillgång till överskottet från dessa regioner och istället för aviserade 34 miljoner kronor kunde 52 miljoner fördelas till utbyggnadsprojekt i Västra Götaland.

Det regionala bredbandsmålet för år 2020 är att 95 procent av hushåll och företag ska ha tillgång till minst 100 Mbit/s. Vid den senaste kartläggningen från Post- och telestyrelsen, som avser läget i oktober 2019, var andelen hushåll med tillgång till 100 Mbit/s 86 procent och andelen företag var 83 procent. Det verkar alltså inte som att målet för 2020 kommer att uppnås. År 2025 ska 98 procent ha tillgång till 1 000 Mbit/s i närheten och 99,9 procent tillgång till 100 Mbit/s i närheten. I bredbandskartläggning för 2019 hade 95 procent av hushållen och 92 procent av företagen i Västra Götaland sådan tillgång. Målet för 2025 verkar därför fortfarande möjligt att nå, även om det kommer att bli svårt.

Tillgången till bredband med hastigheten 100 Mbit/s på landsbygden i Västra Götaland är 63 procent för hushållen och 71 procent för företag, jämfört med riksgenomsnittet på 48 respektive 55 procent. Tillgång till fiber i närheten på landsbygden är 78 procent för hushållen och 81 för företagen jämfört med riksgenomsnittet på 59 respektive 62 procent. Av alla regioner i Sverige har endast region Gotland högre siffror än Västra Götaland.

Det regionala digitaliseringsrådet främjar grundläggande förutsättningar för digitalisering. Informationssäkerhetsprogram 2020 avslutas årsskiftet 2020-2021. Då har närmare 80 personer utbildats 14 dagar i informationssäkerhet vid Högskolan i Skövde, 7,5 högskolepoäng. 37 kommuner har haft med personal på utbildning, och ett mindre antal har deltagit från VGR och länsstyrelsen. Ett sammanhållet nätverk bestående av personal från kommuner, VGR och länsstyrelse kommer att fortsätta träffas kontinuerligt även fortsättningsvis.

Den gemensamma strukturen för samverkan kring öppna data i Västra Götaland har implementerats under år 2020 med en regional arbetsgrupp, gemensam process och publiceringsverktyg för arbetet. Första samverkansgruppen har startat bestående av 16 kommuner och VGR. Arbetet med det nationella och EU-baserade konceptet Säker Digital Kommunikation (SDK) har främjats på olika sätt de senaste åren för att närma oss målet med en offentlig sektor där olika myndigheter kan kommunicera digitalt med varandra på ett säkert, lagligt och tryggt sätt.

20. Utveckla en regional framtidsbild som stödjer hållbar utveckling i Västra Götaland

Utvecklingen av en långsiktigt hållbar region behöver, enligt VG2020, grunda sig på en gemensam övergripande framtidsbild av den fysiska strukturen. Syftet är att stärka Västra Götalands förutsättningar för en hållbar utveckling, ur alla tre hållbarhetsdimensionerna, med koppling till fysiska planering.

Fysisk planering på regional nivå är en långsiktig process, där samverkan mellan kommunal, regional och statlig nivå behövs, till exempel mellan kommunal översiktsplanering, regionalt tillväxtarbete och kollektivtrafik- och infrastrukturplanering. En förutsättning för att lyckas grundas på dialog och en gemensam syn på regionens utveckling, utmaningar och möjligheter. 1 januari 2019 infördes en ny lag gällande Regional fysisk planering. Två regioner, Stockholm och Skåne, fick ett obligatoriskt uppdrag att ta fram en regionplan. I övriga regioner kan det införas när behov och förutsättningar finns. För Västra Götaland del har frågan lyfts i BHU (beredningen för hållbar utveckling) och kommer diskuteras under nästa år.

Samtliga kommunalförbund har nu startat nätverk där samhällsbyggnadsfrågor diskuteras på en mellankommunal nivå. Göteborgsregionen och Skaraborg har redan en delregional strukturbild, medan Borås och Fyrbodals håller på att färdigställa sina. De delregionala strukturbilderna kommer att fungera som kunskapsunderlag till bilden för hela Västra Götaland.

Olika kunskapsunderlag har tagits fram. Under 2020 har ett analysarbete kring ortstruktur pågått med syftet att öka kunskapen om Västra Götalands fysiska strukturer och rumsliga samband. Ett underlag där tätorter analyserats utifrån olika variabler har tagits fram för att kunna se mönster i Västra Götaland. Materialet har diskuterats med kommunalförbundens tjänstemannanätverk och under en fördjupningsdag där också forskare, kommundienstpersoner deltog. En trend- och omvärldsanalys för olika typer av orter har utarbetats och en studie kring flyttmönster har påbörjats. Internt på koncernkontoret har samverkan lett till att det fysiska perspektivet uppmärksammats inom miljöavdelningens arbete med skogsprogrammet, livsmedel och energiförsörjning (vind).

Arbetet ligger i linje med de intentioner och mål som satts upp. Då arbetet är en långsiktig process har delmålet satts till att det under 2021 ska finnas underlag till möjlig strukturbild med identifierade utmaningar och behov av fördjupad kunskap.

EN REGION DÄR VI TAR GLOBALT ANSVAR

Ett resurseffektivt samhälle med minskad klimatpåverkan

Området *Ett resurseffektivt samhälle med minskad klimatpåverkan* består av fyra prioriterade frågor:

- Göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar
- Genomföra fler breda överenskommelser för hållbar utveckling i Västra Götaland
- Göra Västra Götaland till ett föredöme och en testarena för hållbar landsbygdsutveckling och samspelet mellan stad och land
- Utveckla miljölösningar med ambition att påverka globalt via affärsdriven miljöutveckling

Mål för område och prioriterade frågor										
Inriktningsmål: Västra Götaland år 2020 ska ses som ett föredöme när det gäller utveckling, implementering och spridning av hållbara lösningar i Sverige och Europa		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
En miljöteknikmarknad med en tillväxt i sysselsättning som är snabbare än i riket	●	3,1%	1,4%	0,4%	1,2%	1,5%*	-	-	-	-
En miljöteknikmarknad med en tillväxt i export som är snabbare än i riket*	●	5,3%	16%	14%	10%**	-	-	-	-	-
Förändringsarbetet i offentlig sektor ska år 2020 ha hållbar utveckling och globalt ansvar som en bärande princip	-	Målet bedöms inte vara mätbart***								
2020 har överenskommelser nåtts som omfattar de huvudsakliga insatser som krävs för att nå de övergripande målen om energiomställning, transporteffektivitet, resurshushållning och ett giftfritt samhälle.	●	Målet bedöms ligga i fas och aktiviteter pågår***								
Bra villkor för en resurseffektiv lokal produktion och		En Målet bedöms ligga i fas och aktiviteter pågår***								

livsmedelsförsörjning med minskad klimatpåverkan och som främjar hållbara ekosystem	●	
Göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar	-	Målet bedöms inte vara mätbart***

● = målet uppnås sannolikt inte   ● = målet kan komma att uppnås   ● = målet kommer sannolikt att uppnås

*Tillväxt i Västra Götaland. Högre tillväxt än riket varje år. **Utveckling av export i Västra Götaland. Bättre utveckling än riket 2012-2014, sämre 2015. Sista året för publicering av denna statistik är 2015. *** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

För de två målen som är mätbara saknas uppdaterade uppgifter jämfört med förra årets rapport. För målet avseende tillväxt i export var det sista året som publicerades 2015 vilket gör att några nya uppgifter inte finns där. För de två målen som bedömdes i samband med halvtidsutvärderingen ligger bedömningen kvar.

Beslutade insatser och medel för 2020 respektive 2014-2020

Under 2019 har sammanlagt 30 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 44 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för perioden 2014-2020 har 309 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de fyra prioriterade frågorna till en volym om cirka 763 miljoner kronor.

21. Göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar

Frågan Göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar lyfts särskilt i VG2020-rekommendationen om att Västra Götaland ska bli föregångare i omställning till förnybar energi. Målet för förändringsarbetet är att offentlig sektor ska ha hållbar utveckling och globalt ansvar som en bärande princip år 2020. Västra Götalandsregionen har ett fortsatt nära samarbete med Länsstyrelsen och genom detta ökat kraften i det regionala ledarskapet. Arbetet med Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om (läs mer om detta under fråga 22) är ett exempel på regionalt ledarskap.

Under året har förslag till Miljöplan 2030 med mål för Västra Götalandsregionens egen verksamhet arbetats fram. Miljömål 2030 innehåller övergripande mål om hållbar och giftfri resursanvändning, låg klimatpåverkan och en främjad biologisk mångfald samt delmål för att uppnå dessa. När det gäller Västra Götalandsregionens mål om 10 procent elbilar i den egna flottan vilket innebär drygt 100 elbilar så har detta nåtts. Resterande den av fordonsflottan består till största del av gasbilar. När det gäller Västra Götalandsregionens måltidsverksamhet genom regionservice har genom ett målmedvetet och strukturerat arbete minskat den genomsnittliga klimatpåverkan per portion för patienter och restauranggäster inom Västra Götalandsregionens verksamheter med nästa 30 procent jämfört med 2016. Vidare når Västra Götalandsregionen miljömålet för solcellsutbyggnad nio år tidigare än planerat. Detta sker bland annat genom att en av Sveriges största elproducerande solcellsanläggningar har byggts utanför sjukhuset i Trollhättan. *Solcellsparken vid Näl* är den största i Västra Götalandsregionen hittills med drygt 4500 paneler och en sammanlagd effekt på 1,6 megawatt.

Exempel på annan satsning under 2020:

- **Cirkulärt flöde av Västra Götalandsregionens plastavfall** - Västra Götalandsregionen har bjudit in plastindustrin och återvinningsindustrin till dialog för att öka förståelsen och

förutsättningarna för att få till ett cirkulärt flöde av Västra Götalandsregionens plastavfall. Västra Götalandsregionen har också utarbetat förslag till upphandlingskriterier för hållbar plastanvändning tillsammans med sjukvårdsorganisationer i flera nordiska länder.

22. Genomföra fler breda överenskommelser för hållbar utveckling i Västra Götaland

Målet för frågan ”genomföra fler breda överenskommelser för hållbar utveckling i Västra Götaland” är att 2020 ha överenskommelser som omfattar de huvudsakliga insatser som krävs för att nå målen om energiomställning, transporteffektivitet, resurshushållning och ett giftfritt samhälle. Arbetet har koncentrerats till överenskommelser och samverkan kring en samhällsomställning ur klimatsynpunkt. Målet med en fossiloberoende region som återfinns i Klimatstrategin för Västra Götaland definieras som att utsläppen av växthusgaser ska minska med 80 procent från 1990 till 2030 i Västra Götaland.

När *Klimat 2030 – Västra Götaland* ställer om startade 2017 hade 70 organisationer undertecknat och ställt sig bakom ett fossiloberoende Västra Götaland 2030. Vid 2020 års slut hade 205 organisationer undertecknat. De samordningsprojekt som finns för respektive fokusområde; Hållbara transporter, Förnybara och resurseffektiva produkter och tjänster, Klimatsmart och hälsosam mat samt Sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler har fortsatt sitt arbete. Under 2020 har totalt 10 aktiviteter genomförts i samverkan med externa aktörer. På grund av pandemin har flertalet aktiviteter varit digitala seminarier. Sammanlagt har runt 290 olika organisationer involverats och 726 personer deltagit, varav 427 kvinnor (59 procent).

Genomförandet av *Klimat 2030* stöds av program och insatser inom området regional utveckling samt klimatarbetet i Västra Götalandsregionens egna verksamheter. Arbetet med att initiera och genomföra insatser inom fokusområden, satsningar samt arbetssätt har pågått under 2020, utifrån den struktur som tagits fram och antagits av regionfullmäktige och länsstyrelsen 2017. En stor ny satsning inom *Klimat 2030* lanserades under 2020 – Kommunernas klimatlöften. Länets kommuner har bjudits in att anta klimatlöften utifrån en lista med 20 konkreta åtgärder som är beprövande och bedöms ge stor klimatnytta. Listan med åtgärder är framtagen utifrån inspiration från nationella initiativ och i dialog med samordnarna, kommunalförbunden och nätverk för kommunernas miljöstrategier. Kommunstyrelsen har haft uppdraget att besluta vilka klimatlöften som kommunen ska genomföra under 2021. Sammanlagt har 48 kommuner lovat att genomföra 326 klimatlöften under 2021.

Klimatråd Västra Götaland är en annan del av genomförandet av *Klimat 2030* och ska samla det regionala ledarskapet för klimatomställningen. De träffades tre gånger under året. Syftet är att rådet ska utgöra en samlade kraft och en stark gemensam röst som för upp avgörande frågor på regional, nationell och internationell nivå. Deltar gör ledare från näringsliv, offentlig förvaltning, akademi och intresseorganisationer.

23. Göra Västra Götaland till ett föredöme och en testarena för hållbar landsbygdsutveckling och samspelet mellan stad och land

Målet för frågan är bra villkor för en resurseffektiv lokal produktion och livsmedelsförsörjning med minskad klimatpåverkan och som främjar hållbara ekosystem. Västra Götalandsregionen har gjort skriftliga och muntliga inspel om inriktningen för den kommande programperioden för jordbruks- och landsbygdspolitiken i Sverige 2023-2027. Behovet av miljömässig omställning och regionalt inflytande över genomförandet av politiken har betonats särskilt i inspelen.

Intresset för *friluftsliv och vandring* är större än någonsin. Under 2020 fick Väst kuststiftelsen en samordnande roll för utvecklingen av vandrings- och cykelleder. Det finns ett stort intresse, engagemang och samsyn kring ledutvecklingsfrågorna hos berörda samarbetsparter. Minst 200 mil leder ska utvecklas under projektperioden, och samtliga delar av regionen är berörda. Projektet bidrar både till positiva hälsoeffekter, till en ökad hållbarhet inom besöksnäring, till ökad turism och till att stärka regionen som vandrings- och cykeldestination.

I arbetet med att diskutera genomförandet av den kommande regionala utvecklingsstrategin arrangerades ett webbsänt Revästseminarium på temat *Hur skapar vi utveckling i hela Västra Götaland? – regional utveckling i en ojämn geografi*. Vid seminariet deltog över 200 personer från spridda sektorer vilket visa på att frågan engagerar. Seminariet spred kunskap om länets olika geografiska förutsättningar, gav exempel på arbetssätt och avslutades med avslutande tvärsektoriella mellan företrädare från forskningsvärlden, vårt företagsstödande system, kommun och region.

Under året skedde en genomlysning av den överenskommelse som tre nämnder vid Västra Götalandsregionen tecknar med kommunalförbunden och BRG avseende de medel som årligen decentraliseras till delregional nivå som en del i genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin. Arbetet syftade bland annat till att synliggöra kommunernas och delregionernas skilda förutsättningar och resulterade i skrivningar om att dessa medel under 2021–2024 ska gå till satsningar som utgår från olika platsers förutsättningar i städer och landsbygder.

Inom ramen för det *regionala skogsprogrammet* har ett arbete påbörjats om mångbruk i skogen, hur man kan få fler ben att stå på inom skogsnäringen.

Exempel på andra satsningar under 2020:

- **Maritim service och besöksnäring** – Inom ramen för projektet ingår elva platser i länet där en del av syftet med den metodik som utvecklas är att få till ett bättre samspel mellan centralorten och de mindre byarna i en kommun. Projektet drivs av Förvaltningen för kulturutveckling.
- **Lokal meny** – Målgruppen för projektet är restaurangföretag i Bohuslän och Västra Skaraborg. Projektägare är Lokalproducerat i Väst och syftet är att ta fram modeller bland annat för logistiklösningar och digitala samarbetsformer för livsmedelsproducenter och restauranger på landsbygden som satsar på att utveckla den lokala maten.
- **Mer lokal mat i offentliga kök** - Länsstyrelsen i Västra Götaland driver tillsammans med Västra Götalandsregionen projektet som syftar till att underlätta för fler små och medelstora företag att bli leverantörer av livsmedel till offentliga kunder. Under 2020 utvärderades³³ satsningen där satsningen främsta mervärde är de nätverk som skapats mellan olika aktörer. Vidare upplevde målgruppen att nätverken blivit större och kraftfullare.

24. Utveckla miljölösningar med ambition att påverka globalt via affärsdriven miljöutveckling

Utgångspunkten för frågan om att utveckla miljölösningar är arbetet inom *Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om*. Insikten om att det är nödvändigt att ställa om till en fossiloberoende ekonomi och om detta görs tidigt så ger det Västra Götaland en fördel när det gäller att skapa arbetstillfällen och exportmöjligheter. Det handlar om lokala lösningar som ska utvecklas och prövas men som har stor potential att kunna exporteras framförallt som bra lösningar ur klimatsynpunkt.

---

³³ VGR Analys 2020:44, Utvärdering av satsningar inom hållbara offentliga måltider. Utvärderingen genomfördes av Oxford Research AB på uppdrag av Västra Götalandsregionen.

Hindren är framförallt av ekonomisk art, fossil teknik är ofta både bra och jämförelsevis billig. Det framtida arbetet behöver utöver dagens inriktning också inrikta sig på att få affärsmodeller så att produkterna kommer ut på marknaden. I dag står bioekonomin för cirka 6 procent av den totala bruttoregionalprodukten i Västra Götaland. Nedan följer några av de utvecklingsarbeten som pågår inom området.

Västra Götaland har spetskompetens inom cirkulära textilier, även i ett internationellt perspektiv. Science Park Borås/Högskolan Borås har med den regionala plattformen *Circular Hub* och den nationella plattformen *Textile & Fashion 2030* ansvar för samordning och utveckling av branschens aktörer för cirkulära textilier i Sverige. Under 2020 har Covid-19 slagit mycket hårt mot modebranschen som minskat sin omsättning dramatiskt. Denna situation har snarare eskalerat vikten av en omställning till en hållbar och cirkulär utveckling och flera insatser har skett inom såväl affärsutveckling som omfattande digitala utbildningsinsatser där branschen till exempel fick 16 miljoner från ESF-rådet för cirkulär kompetensomställning, *Re:skill*. Under 2020 har ett förberedelsearbete gjorts för att ta fram en vision och strategi för utveckling av textil- och modebranschen till *Europas innovativa spets och kreativa mylla för cirkulär textil design inom textil och mode* vilket kommer genomföras under 2021. Science Park Borås, Wargön Innovation och RISE är också internationellt engagerade inom såväl EU som FN för cirkulära textilier. Vidare utvecklar även Smart textiles innovativa textila produkter inom medicin och hälsa med innovativ spetskompetens.

Fordonsindustrin tillsammans med akademi och det offentliga utvecklar både fordon och drivmedel för fossilfrihet. Några trender att förhålla sig till är delad ekonomi, mer eller mindre självstyrande fordon, digitalisering och elektrifiering. Demofordon finns idag både för el och flytande gas.

Inom bioinnovationsområdet pågår det många aktiviteter. Här prövas lösningar för att byta råvarubas för petrokemiska produkter till icke fossila för att minska de relativt stora utsläpp av fossil koldioxid som sker i Västra Götaland. Här tittar man även på att uppföra ett plastreturaffinaderi. För sådana kommersiella produkter och tekniker finns en stor exportmöjlighet.

Vindkraften fortsätter att växa och nybyggnation av många stora etableringar är i full gång. Den senaste statistiken visar att Västra Götaland fortfarande var det län med högst elproduktion från vindkraft under 2019 på 2,3 TWh. Med de satsningar som görs nu på över 100 miljarder i vindkraftsinvesteringar under åren 2017 – 2023 kommer att innebära att elproduktion från vindkraften i Sverige kommer att dubblas, en enorm satsning som bland annat möjliggörs genom internationellt kapital. Regionen har tillsammans med Länsstyrelsen genomfört ett vindpilotprojekt som syftar till att underlätta den regionala fördelningen av produktionen av ca 80 TWh från vindkraft.

Cleantech Scale-Up är ett Interreg Nordsjö-projekt som drivs av RISE. Projektet syftar till att skapa nya exportsatsningar för västsvenska miljöteknikföretag genom att koppla ihop dem med stora internationella teknikköpare. Projektet har hittills visat goda resultat. Sedan 2016 har 49 storföretag och 565 små och medelstora företag mötts på matchmaking events vilket hittills lett till 17 bekräftade affärer och många affärssamarbeten under utformande. Västsvenska resultat är bland annat samarbeten mellan företag som Skanska, ABB och Siemens och västsvenska mindre miljöteknikföretag som SeaTwirl, LumenRadio och Flocazur. *Cleantech Scale-Up* drivs som ett samarbete mellan olika cleantech-företagsnätverk i Nederländerna, Storbritannien, Belgien, Tyskland och Danmark. RISE representeras i projektet av nätverket *Cleantech Inn Sweden*.

Arbetet med att få till lokala klimatinvesteringar fortsatte under 2020 och Länsstyrelsen har hållit i arbetet. Merparten av beslutade investeringar har varit transportrelaterade som laddinfrastruktur och fossiloberoende transporter. Det pågår även arbete med affärsdriven utveckling i de olika

delregionerna och exempel på detta är Green Gothenburg, Affärsdriven miljöutveckling i Fyrbodalen och Hållbar Landsbygd Sjuhärad.

Västsverige är Sveriges processindustriella hjärta. Här finns den absoluta merparten av Sveriges raffinaderikapacitet och Sveriges största kemiindustrikluster. Skogsindustrin, en av världens största massaproducenter agerar tillsammans med regionens starka återvinnings- och energiaktörer för att en hållbar industriell omställning står högt på agendan i Västsverige. Omställningen har redan startat. Klimatledande Processindustri, strävar efter en fossiloberoende industriregion som är världsledande inom produktion av kemikalier, material och drivmedel baserade på förnybara och återvunna råvaror. Detta stärker svensk konkurrenskraft och bidrar till ett hållbart och cirkulärt samhälle. Projektet baseras på Västsvenska Kemi- och Materialklustrets verksamhet och medlemmar.

Bygg- och anläggningssektorn har drabbats av den ekonomiska kris som följer i coronavirusets spår och ser projekt som skjuts upp när investeringsförmågan minskar. Man förbereder sig för en påverkan under lång tid. För att rusta inför en hållbar omställning krävs utbildning och miljönämnden har därmed avsatt medel till utbildningsinsatser inom hållbart byggande. Utbildningar inom t.ex. hållbart byggande med fokus på material, och framförallt trä, har tagits fram. Projekten är en del i den extra satsning som miljönämnden har gjort på webbutbildningar i samband med Covid-19.

Ansvarsfull och hållbar konsumtion

Området Ansvarsfull och hållbar konsumtion består av två prioriterade frågor:

- Driva frågan om resurseffektiv konsumtion och kommunicera hållbara värderingar
- Samverka kring inköp som driver hållbar utveckling, innovation och lokal utveckling

Mål för område och prioriterade frågor										
<i>Inriktningsmål: Invånarna i Västra Götaland ska ta ökad hänsyn till hur deras konsumtion påverkar människor och miljö, lokalt och globalt</i>		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
En ökad andel invånare ger uttryck för hållbara värderingar och bidrar till mer hållbar, resurseffektiv, konsumtion mot år 2020	-	-				27%*				-
År 2020 ska det finnas etablerade system för att följa hur vi i Västra Götaland hanterar våra inköp i ett hållbarhets- och innovationsperspektiv	-	Målet bedöms inte vara mätbart, men aktiviteter pågår***								

● = målet uppnås sannolikt inte   ● = målet kan komma att uppnås   ● = målet kommer sannolikt att uppnås

* Genomsnitt av andelen som anger "mycket ofta" eller "alltid" på frågan "hur ofta gör du nedanstående saker: väljer miljömärkta varor, undviker att köra bil, sorterar hushållsavfall, undviker att resa med flyg, handlar ekologisk mat, avstår att äta kött samt handlar second hand eller begagnat. Följs upp 2020.

*** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

Som i tidigare rapporter går det inte att bedöma måluppfyllelsen av de två målen som finns för området *Ansvarsfull och hållbar konsumtion*.

Beslutade insatser och medel för 2020 respektive 2014-2020

Under 2020 har sammanlagt 19 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de frågorna till en volym om cirka 68 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för perioden 2014-2020 har 93 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de två prioriterade frågorna till en volym om cirka 271 miljoner kronor.

25. Driva frågan om resurseffektiv konsumtion och kommunicera hållbara värderingar

Sveriges utsläpp av växthusgaser är större från vår konsumtion än de inhemska utsläppen. Vår omfattande konsumtion påverkar också målsättningar inom biologisk mångfald och giftfri miljö. Under 2020 har intresset för en giftfri och cirkulär ekonomi vuxit allt starkare inom såväl offentlig som privat konsumtion som en del av lösningen.

Inom ramen för forskningsprogrammet *Mistra Sustainable Consumption* som leds av Chalmers, KTH och Lunds universitet medverkar bland annat Västra Götalandsregionen. Syftet är att öka kunskapen om miljöpåverkan från konsumtion där livsmedel, inredning och semester särskilt prioriteras. Flera rapporter har presenterats under 2020, till exempel *Andra ordningens miljöeffekter*³⁴

Inom ramen för Klimat 2030 finns ett nätverk för köpcentrum i Västra Götaland. Merparten av handeln sker på köpcentrum och nätverket träffas med syfte att minska sin klimatpåverkan. Årets situation med Covid -19 har påverkat handeln i stor utsträckning vilket ökat samtalen kring framtidens handel.

Exempel på andra satsningar under 2020:

- **F/ACT Movement** – Projektet drivs av Re:textile på Science Park Borås och Göteborgsregionen och syftar till att sprida kunskap om hur man kan uppdatera sin garderob utan att köpa nyproducerade plagg. Det vänder sig till såväl konsumenter som företagen. Under 2020 har det växlats upp till ett nationellt projekt där 60 modeintresserade influenser deltar över landet och testar nya tekniker varje månad. Det skapar ett mycket stort intresse med över 6 000 följare på Instagram.
- **Kvarterets konsumtion** - Under 2020 startade projektet som del av satsningen "Design för hållbar livsstil" inom Klimat 2030. Här har djupstudier genomförts och koncept utvecklats för orter utanför storstaden med målet att underlätta en hållbar livsstil i relation till konsumtion av sällanköpsvaror.

26. Samverka kring inköp som driver hållbar utveckling, innovation och lokal utveckling

Målet för frågan är att det 2020 ska finnas etablerade system för att följa hur vi i Västra Götaland hanterar våra inköp i ett hållbarhets- och innovationsperspektiv. Inom såväl Västra Götalandsregionen som i kommunerna finns ambitioner att ställa miljökrav inom inköp. Däremot saknas det ett etablerat system som är ambitionen i målet. Västra Götalandsregionen har en struktur för att stärka samverkan internt mellan koncernstab regional utveckling och koncerninköp för ökad innovationskraft med målet att använda Västra Götalandsregionens roll som stor upphandlare. Syftet är att främja innovation i näringslivet i Västra Götaland såväl som internt inom Västra Götalandsregionen där det bland annat arbetas med livsmedel, möbler/inredning, textilier och digitala tjänster. Forumets arbete ska inkludera fler externa aktörer och ska spridas i de fall det blir framgångsrikt. I så fall skulle det kunna svara upp mot målsättningen om ett etablerat system inom inköp i ett hållbarhets- och innovationsperspektiv som är målet inom detta område.

---

³⁴ Andra ordningens miljöeffekter, Vid uppskalning av potentiellt hållbara konsumtionspraktiker, Hanna Eggestrand och Åsa Svenfelt.

Exempel på andra satsningar under 2020:

- **Design med Omtanke 2.0** – Under året har Skaraborgs kommunalförbund gjort en affärsutvecklingsplan för ett offentligt bolag som har hand om inredning och möbler för alla Skaraborgs kommuner med cirkulär profil. Denna studie har också efterfrågats från ex Boråsregionen.
- **Cirkulära kommun** –Projekt som drivs av Science Park Borås startade under 2020 för Västsveriges kommuner för att underlätta cirkulära inköp och upphandlingar inom möbler och arbetskläder. Utöver elva kommuner som deltar medfinansierar även Boråsregionen, Göteborgsregionen, Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen i Västra Götaland projektet.

EN REGION SOM SYNS OCH ENGAGERAR

En ledande kulturregion med fokus på delaktighet

Området *En ledande kulturregion med fokus på delaktighet* består av två prioriterade frågor:

- Främja en aktiv och nyskapande kulturregion för alla i Västra Götaland
- Främja ungdomskultur och utveckla Västra Götaland som en plats där unga möts

Mål för område och prioriterade frågor										
Inriktningsmål: Ett kulturliv som bidrar till aktiva och engagerade invånare i hela Västra Götaland		2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Invånarna i alla delar av Västra Götaland ska öka sitt deltagande i samhällslivet i stort, inte minst i förenings- och kulturliv*	●	52%	52%	53%	53%	49%	48%	48%	47%	
En växande andel unga ska uppleva Västra Götaland som en attraktiv plats**	●	3,5	3,4	3,5	3,4	3,4	3,5	3,4	3,5	

● = målet uppnås sannolikt inte   ● = målet kan komma att uppnås   ● = målet kommer sannolikt att uppnås

*Andel av befolkningen som är medlem i någon av följande föreningstyper: idrottsförening, miljöorganisation, politiskt parti, kulturförening, lokal samhällsförening eller invandrarförening. Källa SOM Väst.

**Svar på frågan "Hur bra tycker du att det är att bo i Västra Götaland?". Genomsnitt för en 11-gradig skala som går från -5 till +5. Svar från åldersgruppen 16-29 år. Källa: SOM Väst.

I den senaste SOM Väst är det 47 procent som anger att de är medlem 2019. Detta är något lägre än vid förra mätningen. Det innebär att bedömningen kvarstår där målet om att *invånarna ökar sitt deltagande i samhällslivet* sannolikt inte kommer att uppnås. Det andra målet har legat mellan 3,4-3,5 vid varje mätning. Målet att *en växande andel unga ska uppleva Västra Götaland som en attraktiv plats* är förhållandevis konstant snarare än ökande.

Beslutade insatser och medel för 2020 respektive 2014-2020

Under 2020 går drygt 1 421 miljoner kronor till någon av de prioriterade frågorna. Till största del, drygt 1 357 miljoner kronor, avses insatser och verksamheter som Västra Götalandsregionens kulturnämnd finansierar, till exempel går cirka 807 miljoner kronor till scenkonst där bland annat GöteborgsOperan och Göteborgs symfoniker ingår. Utöver kulturnämndens satsningar har

sammanlagt 23 projekt och verksamheter bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 64 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget har 222 projekt, verksamheter och uppdrag³⁵ bedömts vara direkt kopplade till någon av de två prioriterade frågorna. Inklusiva Västra Götalandsregionens kulturnämnds medel uppgår satsningarna inom området till volym om cirka 8 449 miljoner kronor.

27. Främja en aktiv och nyskapande kulturregion för alla i Västra Götaland

Påverkan av pandemin för kulturlivet är dramatisk och fakta och statistik är i nuläget sporadisk. Möjligheten att träffa publik har starkt begränsats, däremot har GöteborgsOperans kanal *HemmaOpera* utvecklats och Göteborgs Symfonikers tjänst *GSOplay* har rönt ett enormt intresse under 2020. GSO har även turnerat i alla 49 kommuner med mindre ensembler. Även GöteborgsOperan har i mindre konstellationer gjort uppskattade framträdanden på bland annat äldreboenden.

De regionala bolagen rapporterar på målet att deltagandet i kulturlivet ska öka:

- *Göteborgs symfoniker AB*: Deltagandet i regionen har fått ett stort lyft tack vare pop up-konserter på äldreboenden - ca 250 kammarkonserter i regionens alla 49 kommuner. Tack vare den digitala satsningen bedömer de sig ha uppnått målet om stort deltagande i kulturlivet. Detta trots många inställda projekt.
- *Göteborgsoperan AB*: Deras bedömning är att det till fullo har gått att nå målet att öka deltagandet 2020 då publik verksamhet inte kunnat genomföras. Verksamheten har istället för föreställningar och andra aktiviteter nått publiken genom olika digitala program och aktiviteter.
- *Film i Väst AB*: 2020 var det premiär för fyra svenska långfilmer riktade till barn och unga, samtliga samproducerade av Film i Väst. Överlag har mycket av verksamheten kunnat genomföra på nya sätt, i Sverige. Med detta har internationell finansiering minskat drastiskt.
- *Förvaltningen för kulturutveckling*: Antal fysiska besök till besöksmål uppgår 2020 till drygt 302 tusen. För 2019 uppgick antal besök till drygt 532 tusen. Fler har deltagit i utbildningsaktiviteter för professionella inom kulturområdet. Orsaker är att deltagandet blir kostnadseffektivare genom att man inte behöver resa. Bedömningen är att verksamheten i viss mån nått nya deltagare, ett exempel är de digitala aktiviteter som arrangerats inom slöjdområdet.

I mitten av mars stod det klart att kulturföretagen var bland de hårdast drabbade av pandemins restriktioner. Västra Götalandsregionen beslöt då att tillskjuta ytterligare medel i den planerade utlysning av medel inom KKN-programmets insatsområde företags- och kompetensutveckling som skulle äga rum. Sammanlagt omfattade utlysningen 8,5 miljoner kronor. 13 av 33 ansökningar beviljades medel inom samtliga av de åtta branschgrupperna Arkitektur, Audiovisuellt, Bild och form, Kulturarv, Litterärt skapande, bibliotek och press, Mode, Reklam samt Scenkonst och väntas med sina insatser nå uppemot 500 företag.

Samverkan mellan folkhögskolor och kulturinstitutioner förutsätter i hög grad fysisk närhet. Under pandemin har merparten av verksamheten pausats. Studieförbund med stor öppen verksamhet och folkhögskolor med stor internat- och konferensverksamhet har drabbats särskilt hårt under pandemin. Inom kraftsamling fullföljda studier finns inga särskilda händelser att rapportera för perioden.

---

³⁵ Sedan 2016 har inte insatserna inom ramen för Västra Götalandsregionens kulturnämnd kategoriserats in som enskilda insatser.

I övrigt vad gäller frågan som handlar om kulturens bredd och spets, och dess synlighet där att gynna nyskapande och vidga deltagandet i kulturlivet är två centrala mål i Västra Götalandsregionens kulturstrategi. 2020 präglades av dialog med kulturverksamheter kopplat till processen att ta fram långsiktiga uppdrag och överenskommelser till närmare 30 verksamheter, varav fyra är regionägda bolag. Övriga verksamheter är institutioner och organisationer inom varierande kulturområden som anses ha betydande roller och bärighet för kulturens infrastruktur. Uppdragen gäller 2021–2024. *Westside Music Sweden (WMS)* är det enda regionala musikexportkontoret i landet och i etableringsfas. De företräder ett fyrtiotal band och artister på mindre och medelstora bolag i Västra Götaland, främst inom pop och rock. De spelar en viktig roll genom att bidra till etableringen av västsvenska artister och bolag på en arena som idag är mer internationell än någonsin. WMS har ställt om verksamheten genom att istället för att exportera artister fysiskt via internationella musikfestivaler och turnéer satsa på filmad och streamad media med samma globala ansats. Att aktivt söka ny publik via internationella partners och digitala event har visat sig vara en fungerande strategi. I partnerskap med Göteborg & Co arbetar man för att Göteborg ska ingå i det så kallade Music Cities Network. Nätverket jobbar med utveckling, varumärkesarbete och scentillfällen i Bergen, Århus, Manchester, Berlin, Hamburg, Groningen, Nantes, Reykjavik och Sydney.

Cirkus i Väst är ett treårsprojekt som ska skapa bättre förutsättningar för den samtida cirkusen genom att bland annat utveckla ett arrangörsnätverk för samtida cirkus samt undersöka möjligheten till utveckling av pedagogisk verksamhet i form av cirkusträning för barn och ungdom. Under 2020 genomfördes projektets första år med anpassning till pandemins restriktioner, men intresset från såväl arrangörer som cirkuskonstnärer att delta i nätverk, residens och arrangemang har visat att det finns ett behov att fortsätta stötta och utveckla infrastrukturen för samtida cirkus.

Förvaltningen för kulturutveckling driver under en testperiod på två år *Landskapsobservatorium Västra Götaland* som avslutas i juni 2021. Detta är en demokratistärkande satsning baserad på den av Europarådet lanserade Landskapskonventionen med målet att tillvarata kvaliteter i landskapen och ge invånarna inflytande över stads- och landsbygdsplanering med kulturarvet som utgångspunkt. Riksantikvarieämbetet och Länsstyrelsen i Västra Götaland är samarbetsparter i detta. 2020 utvecklades samarbetet med unga och med skolan, med akademien och med civilsamhället genom Hembygd Väst.

Den tredje upplagan av *Filmpolitiskt toppmöte* i Göteborg genomfördes i samband med invigningen av den 44:e Göteborg Film Festival, arrangerat av Göteborg Film Festival i samarbete med Västra Götalandsregionen. Målgruppen är politiker och tjänstepersoner på statlig, regional och kommunal nivå och deltagarna utgjordes till en femtedel av politiker. Syftet är att få till stånd en nationell dialog om filmpolitikens visioner, mål och utmaningar. En del av programpunkterna återkommer: inledning av kultur- och demokratiministern, kulturpolitisk debatt med nationella och regionala politiker, två aktuella frågor (jämställdhet och "Ska alla ha en filmfond?") samt politisk avslutningsdebatt. Återkommande är också presentation av årets framtidsspaning – Nostradamusrapporten – som 2020 fokuserade på "Strömningsjättarna och det förändrade landskapet". Rapporten sprids internationellt varje år, bland annat på filmfestivalen i Cannes.

Kulturbruket på DAL är en arrangerande kulturscen av betydelse för den kulturella infrastrukturen i regionen i allmänhet och för kulturlivet i Dalsland i synnerhet. Man genomför publika arrangemang inom scenkonst såväl som föreläsningar, författarbesök, skolföreställningar med mera, och är en viktig samarbetspart för civilsamhället, kommunal kulturskola samt det fria kulturlivet. Precis som för alla verksamheter har Kulturbruket tvingats till kraftiga omställningar av verksamheten under 2020. Fram till mitten av mars erbjöds det ordinarie programmet med ett blandat utbud. Därefter lades all offentlig verksamhet på is. Från mitten av mars till juni avbokades 23 av 44 bokade events. En framflyttning av föreställningar till hösten gjorde att de flesta kunde behålla sina kontrakt med ändrat datum – och under hösten kunde de egna arrangemangen till viss del

genomföras med glest placerad publik. Inställda evenemang har fått nya datum för föreställning under våren 2021.

21 folkhögskolor och tio studieförbund i Västra Götaland får stöd som skapar förutsättningar för kultur och bildning med bredd och djup. Här får invånare möjlighet att läsa allmänna kurser, men också att själva skapa, forma, spela, sjunga och dansa. Studieförbunden är en central aktör för lokalt kulturliv, särskilt i landsbygdskommunerna. Folkhögskolornas och studieförbundens totala verksamhet nådde 3 procent färre invånare 2019 jämfört med året innan. Dessförinnan har det varit en ökande trend och 2019 låg fortfarande på sju procent högre än 2014. 2019 uppgick det totala antalet deltagare i folkbildningen till 227 100. Antalet unika deltagare i långa kurser vid folkhögskolor lag på samma nivå som 2018, medan deltagarantalet i korta kurser minskade med 21 procent jämfört med 2018. Orsaken till detta är att omfattningen av folkhögskolans arbetsmarknadsuppdrag kraftigt minskade 2019. Det påverkade Folkhögskolan i Viskadalen mest, med drygt 1300 deltagare färre på de korta kurserna. Även deltagarantalet i estetiska korta kurser minskade, men däremot steg deltagarantalet i estetiska långa kurser i samma omfattning. Studieförbundens utbud domineras av kultur och studieförbunden är en central aktör för lokalt kulturliv, särskilt i landsbygdskommunerna. Antalet unika deltagare vid studieförbunden var 211 600, varav 120 400 till studiecirklar och 91 200 till annan folkbildningsverksamhet. Deltagarantalet 2019 var två procent mindre än 2018. Folkbildningen kompletterar och samarbetar med kulturinstitutionerna (bland annat i projektet *FOKIS – Folkbildning och kultur i samverkan*) och medverkar därmed till ett varierat och lokalt förankrat kulturutbud.

28. Främja ungdomskultur och utveckla Västra Götaland som en plats där unga möts

Andel barn- och ungdomsbesök till kulturinstitutioner var 25 procent. Restriktionerna för att minska smittspridningen av covid-19 slog hårt mot kulturinstitutionerna. Scenkonstinstitutionerna har sedan mars varit helt eller delvist stängda och följaktligen föll publikantalet med 70 procent jämfört med 2019, från 866 900 till 260 800.

55 procent färre barn och ungdomar besökte en scenkonstföreställning jämfört med 2019. Scenkonstinstitutionerna hittade andra sätt att fortsatt nå ut till sin publik med bland annat streamade föreställningar via digitala kanaler och pop upp-konserter utomhus. Publiken som deltog på distans avspeglas dock inte i siffrorna. Museerna drabbades också hårt trots att de flesta fick hålla öppet under våren med ett begränsat besöksantal på 50 personer. De har sedan den slutet av november varit stängda på grund av skärpta restriktioner med en publikgräns på åtta personer. Jämfört med 2019 föll besöksantalet med 44 procent, från 2 036 400 till 1 140 700. Antalet barn och unga var 230 500, en minskning med 52 procent jämfört med 2019. Sammanlagt uppgick det totala besöksantalet till kulturinstitutionerna till 1 401 500, motsvarande en minskning med 55 procent jämfört med 2019. Utfallet för barn och ungdomar var 343 600, motsvarande en minskning med 53 procent jämfört med 2019. Andelen barn- och ungdomsbesök av det totala besöket var 25 procent.

Uppdrag till kulturverksamheter är ett av Västra Götalandsregionens viktigaste verktyg för att främja barn- och ungdomskultur. Som exempel har *Göteborgs Symfoniker AB* fyra anställda som jobbar med barn och unga, vilket är unikt i Sverige. *Side by Side-lägret* växer för varje år och var 2019 uppe i 2300 deltagare mot 700 digitala deltagare 2020.

För arbetet med barn och unga är det under 2020 viktigt att lyfta fram *Regionteater Väst AB* som haft möjlighet att erbjuda elever teater på plats i skolan under perioder när i stort sett allt annat fick stänga. Sammanlagt har Regionteater Väst visat 429 (495) föreställningar för 13 124 (23 480) besökare. Tillsammans med andra publika aktiviteter nådde man 17 501 (30 018) personer i 19 kommuner. Inför 2020 var målet 700 egenproducerade föreställningar för en publik på 28 000.

Ökat utbyte med omvärlden

Området *Ökat utbyte med omvärlden* består av fyra prioriterade frågor:

- Öka närvaron och påverkan nationellt och internationellt
- Satsa på internationell mötesindustri, evenemang och på att stärka besöksnäringen
- Riva gränshinder och öka samverkan med Norge samt etablera region Oslo/Göteborg/Öresund
- Locka investeringar och nyetableringar till Västra Götaland

Mål för område och prioriterade frågor										
Inriktningsmål: Västra Götaland ska bli mer uppskattat i och attraktivt för omvärlden	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Västra Götaland ska år 2020 vara Skandinavien mest besökta, uppskattade och inkomstbringande besöks- och evenemangsregion*	●	8,3 milj.	8,6 milj.	9,1 milj.	9,7 milj.	9,8 milj.	10,0 milj.	10,2 milj.	10,6 milj.**	8,3 milj.
En relation utan legala och mentala gränshinder med Norge	-	Målet bedöms inte vara mätbart***								
Beslut tagits om utbyggnad av en snabb järnvägsförbindelse Oslo – Göteborg – Öresund före år 2020	●	Målet bedöms inte vara uppnått***								
Strategiska investeringar inom främst FoU eller identifierade luckor i för regionen centrala värdekedjor ska attraheras att etablera sig i Västra Götaland	●	Målet bedöms ligga målet i fas***								

● = målet uppnås sannolikt inte   ● = målet kan komma att uppnås   ● = målet kommer sannolikt att uppnås

* Antal gästnätter, ** Uppgiften för 2019 är preliminär. Stockholms län 15,3 milj. Gästnätter (prel.) år 2019 (Tillväxtverket). *** Halvtidsutvärderingen av VG2020, På väg mot VG? Hösten 2017.

Bedömningen av målen är densamma som förra årets återrapportering. Därtill är pandemins påverkan på andel gästnätter enorm.

Beslutade insatser och medel för 2020 respektive 2014-2020

Inom detta område sker en del av arbetet utifrån närvaro och påverkan i olika sammanhang. Därutöver har under 2020 sammanlagt 41 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de prioriterade frågorna till en volym om cirka 110 miljoner kronor. Därtill kommer ytterligare insatser som bedömts vara indirekt kopplade till frågorna. Sammantaget för hela perioden 2014-2020 har 270 projekt, verksamheter och uppdrag bedömts vara direkt kopplade till någon av de fyra prioriterade frågorna till en volym om cirka 990 miljoner kronor.

29. Öka närvaron och påverkan nationellt och internationellt

Ett antal större aktiviteter kunde genomföras i början av året som en del av *regionens påverkansarbete*. I januari genomfördes ett dialogmöte i Sveriges riksdag om behovet av en förstärkt laddinfrastruktur för att transportsektorn ska gå mot en elektrifiering. Vid det tillfället träffade även

representanter för Västra Götalandsregionen och västsvensk industri en av statssekreterare på miljödepartementet.

Politiska dialoger har också hållits med finansmarknads- och bostadsminister Per Bolund om elektrifieringens av transportsektorn och infrastrukturminister Thomas Eneroth om nationell järnvägsinfrastruktur. Dialogen med nationella beslutsfattare har också ägt rum via två digitala dialoger med västsvenska riksdagsledamöter. Dialogerna har tidigare genomförts tillsammans med Länsstyrelsen men har sedan 2019 övergått till en mer renodlad politisk dialog mellan VGR och riksdagens ledamöter. Dialogmötena är det enda tillfället när det västsvenska riksdagsledamöterna träffas samlat från alla riksdagens partier och blev under 2020 en välbesökt och etablerad möjlighet för regionens representanter i riksdagen att uppdatera sig om västsvensk utveckling och behov av nationella insatser.

Ytterligare kontakter med riksdagen för att lyfta fram för regionens prioriterade utvecklingsfrågor har tagits med riksdagspartiernas transportpolitiska talespersoner kring järnvägsinfrastruktur och med socialutskottet kring hantering av hälso- och sjukvårdsdata kopplat till forskning och Life science. Pandemin hindrade eller ställde in flera insatser som planerats som en del av regionens påverkansarbete. Mest märkbar var den inställda politikerveckan i Almedalen som i vanliga fall aktualiserar ett brett spektrum av regionens utvecklingsfrågor.

På samma sätt har arbetet för regionens brysselkontor försvårats av pandemin och det stängda EU-institutionerna i Bryssel. Bland annat ställdes *European Week of Regions and Cities* om till digital mötesvecka. Västra Götalandsregionen medverkade och anordnade ett digitalt seminarium tillsammans med STRING om *A Green megaregion in Northern Europe*. Det positiva är att det var lättare att nå ut till regionala och lokala aktörer med digitala lösningar än med fysiska evenemang i Bryssel. På initiativ av bland annat Västra Götalandsregionen har en seminarierie etablerats tillsammans med övriga Region-Sverige i Bryssel för att öka kunskapen om Europafrågorna och påverka EU-politiken. Seminarier har hållits om den gröna given, EU:s transportpolitik och EU:s nya programperiod. Politiker från Västra Götalandsregionen medverkat.

Pandemin har också skapat en rad nya områden för bevakning, informationsinhämtning, analys och påverkan. Bland annat kopplat till EU:s återhämtningspaketet och *Covid response initiative*. Under 2020 initierades också ett samarbete med OECD inom ramen för STRING samarbetet. Syftet är att stärka STRING i den fortsatta utvecklingen av Megaregionen. Ett så kallat strategiskt papper från OECD förväntas beslutas sommaren 2021 och beräknas innehålla rekommendationer kopplat till förstärkning av infrastrukturutveckling i området Hamburg till Oslo, där vi VGR särskilt prioriterar sträckan Göteborg till Oslo. Inom ramen för STRING samarbetet har en *Lobbystrategi* beslutats för just sträckan Göteborg till Oslo, Målsättningen för är att realisera dubbelspår på sträckan.

Den breda acceptansen att snabbt ställa om till digitala kontaktytor har trots flera inställda initiativ möjliggjort en fortsatt närvaro mot nationella och europeiska beslutsfattare. I flera fall har vinnan med ett digitalt möte sänkt trösklarna för en att få till en dialog som annars hade varit svår att få till. Pandemin har därmed både förhindrat en närvaro och ett påverkansarbete mot nationell och europeisk nivå, samtidigt som det öppnat upp nya kontaktytor.

30. Satsa på internationell mötesindustri, evenemang och på att stärka besöksnäringen

I samband med coronavirusets spridning och samhällets nedstängning stod det tidigt klart att besöksnäringen drabbades särskilt hårt med inställda semestrar, konferenser, evenemang och restaurangbesök som konsekvens. Under 2020 minskade antalet gästnätter för första gången på flera år. Ackumulerat till och med november 2020 har antalet gästnätter på västsvenska hotell, stugbyar

och vandrarhem nästan halverats jämfört med samma period 2019. Göteborgsregionen är värst drabbad.

Turistrådet Västsverige AB är Västra Götalandsregionens helägda bolag för utveckling och marknadsföring av besöksnäringen och verksamheten är omfattande. Den ekonomiska kris som snabbt uppstod fick Turistrådet att ställa om sina processer och aktiviteter för att fullt ut kunna stötta alla de västsvenska turistföretag som drabbats hårt av avbokningar och varsel. Tillsammans med Västra Götalandsregionen tog man fram ett gemensamt koncept som gick ut på att erbjuda ett 8 veckor långt kostnadsfritt webbaserat utbildningsprogram för närmare 200 västsvenska besöksnäringensföretag. Förutom att erbjuda ersättning för lönekostnader, var syftet att stärka och utveckla västsvenska besöksnäringensföretag genom utbildning inom viktiga områden såsom hållbarhet, digitalisering, marknadsföring och värdskap med mera. Erbjudandet gick ut till berörda företag redan den 15 mars och utbildningen startade i mitten av april. Utöver Turistrådet Västsveriges verksamhet går Västra Götalandsregionen in med projekt- och verksamhetsstöd för regionala projekt inom turistisk infrastruktur och samarbeten i Västra Götaland. Därtill har stöd gått till besöksmål som exempelvis *Göta kanal*, *Dalslands kanal* och *Nordiska Akvarellmuseet*.

Exempel på andra satsningar under 2020:

- **Nobel Week Dialogue** – Konferensen *Nobel Week Dialogue* är en strategisk satsning för att stärka Västra Götalands position som en ledande kunskapsregion. I december 2020 arrangerades konferensen på temat utbildning. Det skedde digitalt med utgångspunkt från en studio i Stockholm. Flera västsvenska experter deltog i programmet. Samarbetet med Hvitfeldtska gymnasiet fortsatte. Under 2020 bytte organisationen som står bakom Nobeldialogen namn till Nobel Prize Outreach AB.
- **Utveckling av hållbara och kvalitetssäkrade leder** – En storsatsning på infrastrukturen för naturturism som syftar till att Västra Götaland ska bli Sverigeledande kring utvecklingen och förvaltningen av leder för vandring och cykel.

31 Riva gränshinder och öka samverkan med Norge samt etablera region Oslo/Göteborg/Öresund

Pandemin har gjort det tydligt att det finns gränshinder mellan Sverige och Norge, som påverkar Västra Götaland som gränsregion. Bl a gränshandeln i Västra Götaland har drabbats hårt. Även människor som bor och arbetar på olika sidor gränsen har känt av stängningarna som följt i pandemins spår, liksom besöksnäringen.

Västra Götalandsregionen är verksamma i nätverket STRING som sig från Oslo i Norge till Hamburg i Tyskland. Under 2020 har fokus för Västra Götalandsregionens varit att få igång påverkansarbetet om ett dubbelspår mellan Göteborg-Oslo. En påverkansstrategi har tagits fram, en analys av flaskhalsar på sträckan Oslo-Hamburg har gjorts, och en utredning om eventuell EU-finansiering har genomförts. Dialog med nationella beslutsfattare har genomförts genom flera möten. EN OECD-rapport som visar på hela geografins potential har tagits fram och kommunicerats, bl a genom en stor konferens där VGR stod värd. Arbetet gentemot EU med att behålla sträckan som högst prioriterad och därmed möjliggöra högsta möjliga medfinansiering har fortsatt.

32 Locka investeringar och nyetableringar till Västra Götaland

Business Region Göteborg (BRG) har som lyfts tidigare år arbetat under en lång tid med att få fler företag att etablera sig i Göteborgsregionen. De arbetar med att marknadsföra, locka och underlätta för företag att etableras sig i Göteborgsregionen men även att lösa markfrågor som rör nyetableringar och hur utländska direktinvesteringarna ska öka. *Etableringsserviceorganisationer* finns även i Skaraborg, Sjuhärad och i Fyrbodal genom Business Region Skaraborg, Business Region

Borås respektive Position Väst för att på effektivare sätt marknadsföra och underlätta för företag att etablera sig i dess respektive delar av regionen. Samverkan med Business Sweden är viktig.

I syfte att få till ett informationsutbyte och gemensamma metoder och verktyg de delregionala etableringskontoren träffats i ett nätverk tillsammans med Västra Götalandsregionen. En viktig fråga för nätverket även under 2020 har varit effektsituationen i elnäten Västra Götaland. Det finns ett ökat tryck på etableringar av elintensiv verksamhet samtidigt som konkurrensen om effektuttag hårdnar på grund av bland annat elektrifiering av transportsektorn.

För att underlätta för fler etableringar och investeringar i Västra Götaland krävs att tillgången till investeringsvilligt kapital ökar. Under 2020 slutfördes projektet *Coaction* som hade som övergripande syfte att attrahera mer tillväxtkapital till high-tech scale-ups. Projektet tog fram ett fondförslag för en ny high-tech fond med säte i Göteborg samt har påbörjat dialogsamtal med potentiella investerare.

Bilaga 1: Överblick - 32 prioriterade frågor inom ramen för teman och områden

1 EN LEDANDE KUNSKAPSREGION

Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande

1. Stimulera ökat entreprenörskap
2. Skapa förutsättningar för att förverkliga idéer och starta företag
3. Främja utvecklingen av konkurrenskraftiga små och medelstora företag

Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden

4. Attrahera fler studenter och forskare och öka utbytet med omvärlden
5. Stärka våra forsknings- och innovationsmiljöers internationella konkurrenskraft
6. Utveckla test- och demonstrationsarenor där nya idéer omsätts till praktik
7. Stimulera nationella och internationella allianser och samarbeten inom forskning och innovation
8. Stärka science parks och andra samverkansmiljöer för forskning och innovation

2 EN REGION FÖR ALLA

Bryta utanförskap och stärka kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv

9. Skapa goda möjligheter för unga praktik, ferieplatser, mentorer
10. Öka samverkan mellan eftergymnasial utbildning och arbetslivet
11. Främja ett arbetsliv som aktivt engagerar sig för barn och ungdom
12. Lösa större städers utmaningar kring utanförskap och segregation

Livslångt lärande för ökad delaktighet och konkurrenskraft

13. arbeta för att fler fortsätter studera efter gymnasiet och avhoppet från skolan minskar
14. Förkorta och förenkla vägen till arbetsmarknaden genom vägledning och validering
15. Stärka möjligheterna till kompetensförsörjning och livslångt lärande i företag och organisationer
16. Utveckla samordning inom utbildningssystemet för att möta framtidens kompetensbehov

Tillgång till kommunikation för arbete, utbildning och livskvalitet

17. Investera i transportinfrastruktur som driver regional och nationell utveckling
18. Bygga ut en kollektivtrafik som är ett föredöme när det gäller kvalitet och hållbarhet
19. Bidra till en IT-infrastruktur med hög kvalitet för alla och som främjar hållbarhet
20. Utveckla en regional framtidsbild som stödjer hållbar utveckling i Västra Götaland

3 EN REGION DÄR VI TAR GLOBALT ANSVAR

Ett resurseffektivt samhälle med minskad klimatpåverkan

21. Göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar
22. Genomföra fler breda överenskommelser för hållbar utveckling i Västra Götaland
23. Göra Västra Götaland ett föredöme och en testarena för hållbar landsbygdsutveckling och samspelet mellan stad och land
24. Utveckla miljölösningar med ambition att påverka globalt via affärsdriven miljöutveckling

Ansvarsfull och hållbar konsumtion

25. Driva frågan om resurseffektiv konsumtion och kommunicera hållbara värderingar
26. Samverka kring inköp som driver hållbar utveckling, innovation och lokal utveckling

4 EN REGION SOM SYNS OCH ENGAGERAR

En ledande kulturregion med fokus delaktighet

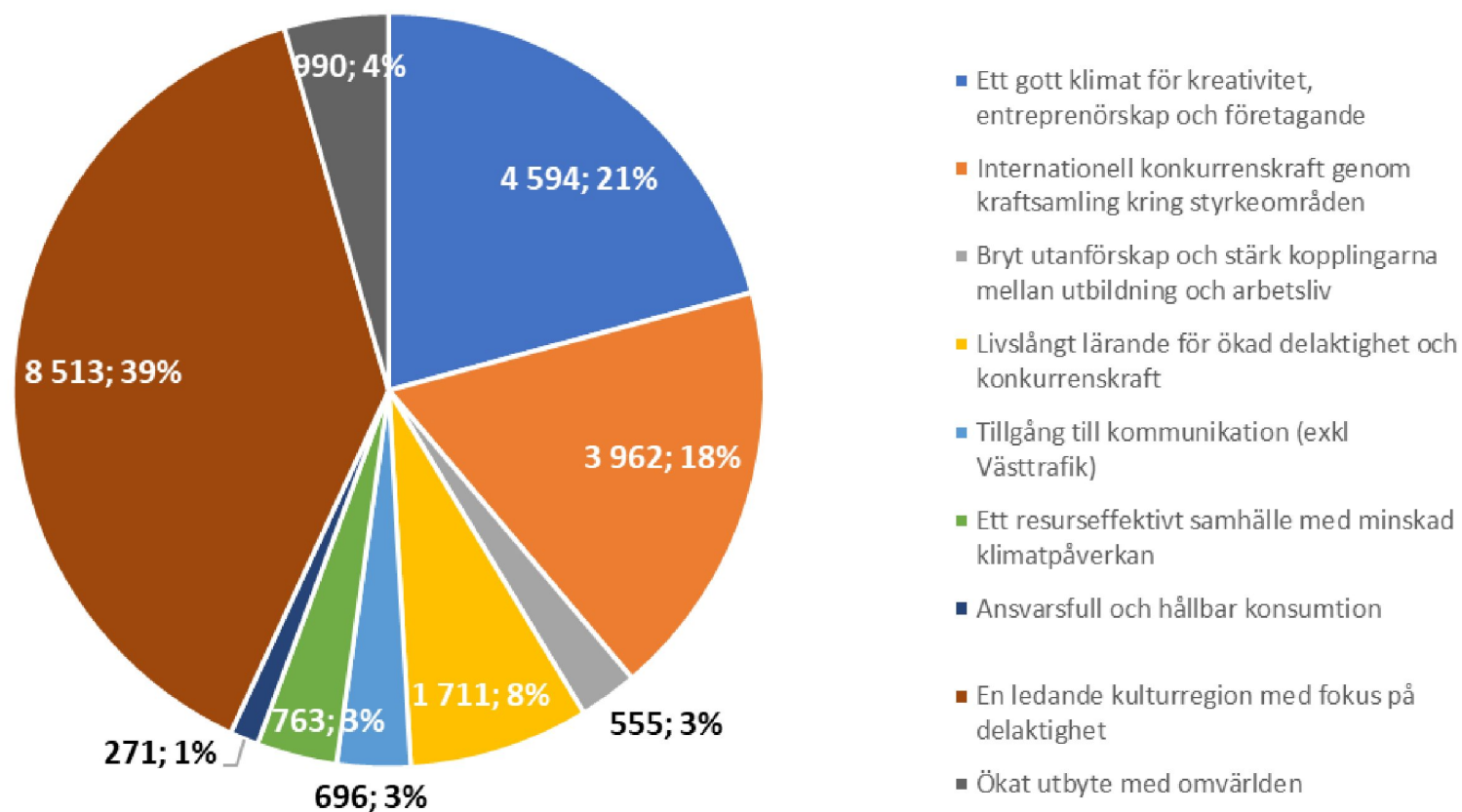
27. Främja en aktiv och nyskapande kulturregion för alla i Västra Götaland
28. Främja ungdomskultur och utveckla Västra Götaland som en plats där unga möts

Ökat utbyte med omvärlden

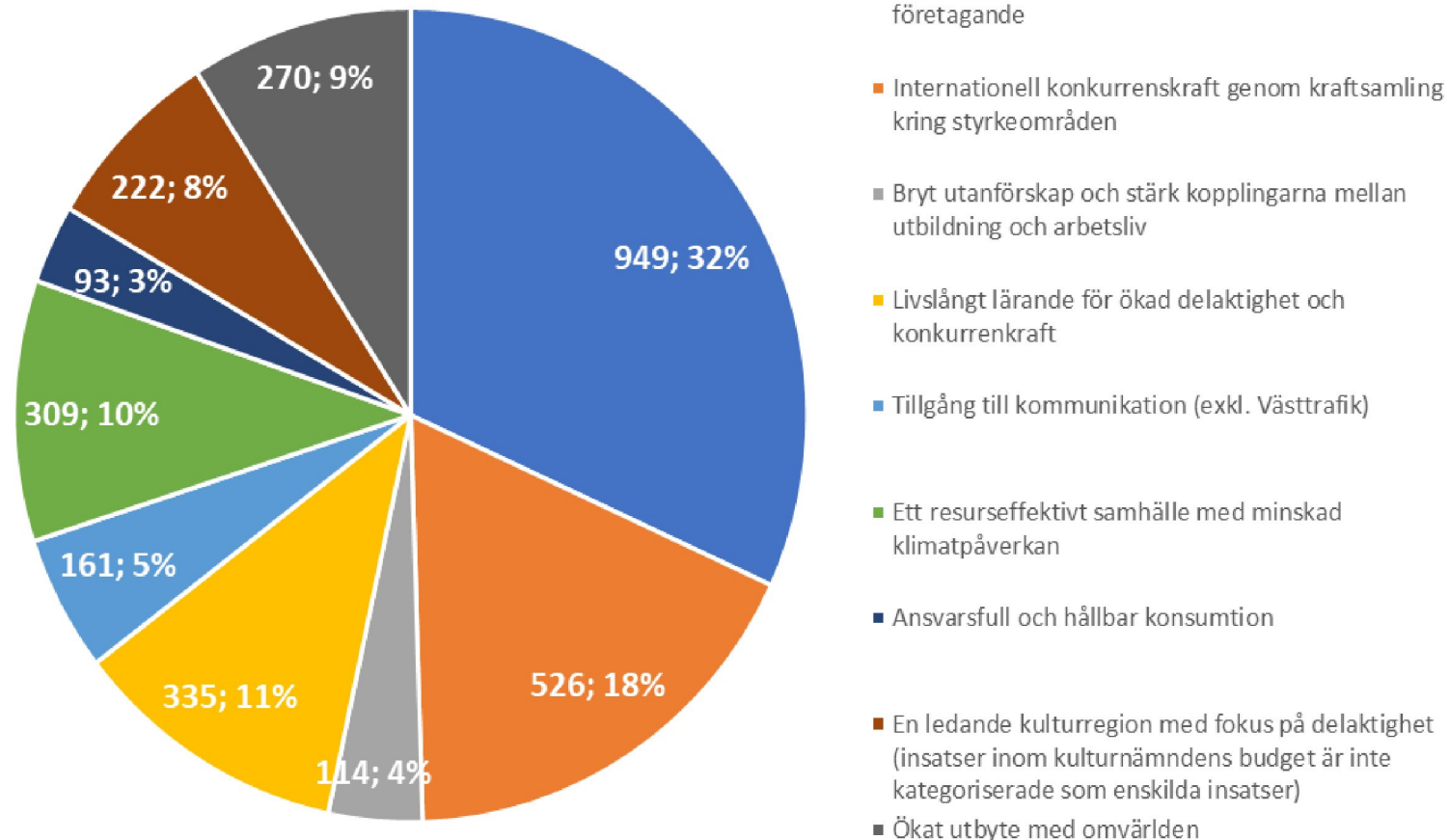
29. Öka närvaro och påverkan nationellt och internationellt
30. Satsa på internationell mötesindustri, evenemang och på att stärka besöksnäringen
31. Riva gränshinder och öka samverka med Norge samt etablera region Oslo/Göteborg/Öresund
32. Locka investeringar och nyetableringar till Västra Götaland

Bilaga 2: Antal insatser beslutade 2014-2020 och dess totala omslutning i medel (mnkr) fördelat på prioriterade områden

Medel till insatser 2014-2020 inom VG2020 fördelat på prioriterad områden

Antal insatser inom 2014-2020 inom VG2020 fördelat på prioriterad områden

Bilaga 3: Insatsers belopp (projekt, verksamheter och uppdrag) per prioriterad fråga (avrundat jämnt tiotusen kronor) som medfinansieras av Västra Götalandsregionen eller kommunalförbund/kommuner och beslutades under 2020. (tabeller)

EN LEDANDE KUNSKAPSREGION	Antal insatser med direkt koppling	Varav beslutade av:	Västra Götalandsregionen	Universitet/högskolor	Forskningsinstitut	Övriga statliga	Kommuner / kommunalförbund	EU	Övriga offentliga	Privat finansiering	Total förväntad kostnad (tkr)	Övrigt bl.a antal insatser med indirekt koppling
Ett gott klimat för kreativitet, entreprenörskap och företagande												
1-3 Övergripande	3	3 VGR	1 448	0	0	684	500	0	0	1 290	3 922	
1. Stimulera ökat entreprenörskap	28	2 BRG, 3 Fyrbodals, 4 Sjuhärad, 19 VGR	66 525	2 603	0	19 302	45 397	29 834	8 790	27 667	200 117	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 14
2. Skapa förutsättningar för att förverkliga idéer och starta företag	19	1 Skaraborg, 18 VGR	44 445	18 550	0	18 415	4 827	2 544	3 118	8 250	100 149	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 18
3. Främja utvecklingen av konkurrenskraftiga små och medelstora företag	64	11 EU, 6 Fyrbodals, 5 Sjuhärad, 3 Skaraborg, 39 VGR	93 329	2 687	1 000	16 820	15 439	22 946	16 833	37 519	206 574	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 23
Summering fråga 1-3	114		205 747	23 840	1 000	55 221	66 163	55 324	28 741	74 726	510 762	
Internationell konkurrenskraft genom kraftsamling på styrkeområden												
4-8 Övergripande	4	1 EU, 3 VGR	5 380	37	0	0	4 782	2 032	169	186	12 586	
4. Attrahera fler studenter och forskare och öka utbytet med omvärlden	1	1 VGR	586	375	0	0	0	284	0	0	1 245	Inga övriga insatser har bedömts haft indirekt koppling
5. Stärka våra forsknings- och innovationsmiljöer internationella konkurrenskraft	20	1 EU, 1 BRG, 18 VGR	53 496	5 707	3 444	4 656	325	9 100	12 520	5 813	95 061	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 7
6. Utveckla test- och demonstrationsarenor där nya idéer omsätts till praktik	15	4 EU, 3 Fyrbodals, 2 Skaraborg, 6 VGR	49 163	150	51 829	3 658	7 913	22 684	30 933	6 869	173 199	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 14
7. Stimulera nationella och internationella samarbeten mellan forskning och innovation	3	3 VGR	450	0	150	0	0	0	75	272	947	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 6
8. Stärka Science Parks och andra samverkansmiljöer för forskning och innovation	13	13 VGR	81 946	2 935	0	22 700	32 057	6 426	22 834	99 225	268 123	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 11
Summering fråga 4-8	56		191 021	9 204	55 423	31 014	45 077	40 526	66 531	112 365	551 161	

EN REGION FÖR ALLA	Antal insatser med direkt koppling	Varav beslutade av:	Västra Götalandsregionen	Universitet /högskolor	Forsknings institut	Övriga statliga	Kommuner / kommunalförbund	EU	Övriga offentliga	Privat finansiering	Total förväntad kostnad (tkr)	Övrigt bl.a antal insatser med indirekt koppling
Bryta utanförskap och stärk kopplingarna mellan utbildning och arbetsliv												
9-12 Övergripande	2	1 GR, 1 VGR	5 900				900				6 800	
9. Skapa goda förutsättningar för unga till praktik, ferieplatser och mentorer	1	1 VGR	4 600								4 600	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 2
10. Öka samverkan mellan eftergymnasial utbildning och arbetsliv	2	1 Skaraborg, 1 VGR	453						255		708	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 1. Insatser med koppling till folkbildning/utbildning vid VGR uppgår till 193066 tkr.
11. Främja ett arbetsliv som aktivt engagerar sig för barn och ungdom	1	1 VGR	568	283						102	953	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 1
12. Lösa större städernas utmaning kring utanförskap och segregation	3	3 EU	0					20 555	18 105		38 660	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 3
Summering fråga 9-12	9		11 521	283	0	0	900	20 555	18 360	102	51 721	
Livslångt lärande för ökad delaktighet och konkurrenskraft												
13-16 Övergripande	15	14 EU, 1 VGR	500					34 462	31 949	0	66 911	
13. Arbeta för att fler fortsätter studera efter gymnasiet och avhoppet från skolan minskar	19	2 EU, 17 VGR	59 160	0	1 500	930	13 969	57 354	13 529	4 618	151 060	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 6
14. Förkorta och förenkla vägen till arbetsmarknaden genom vägledning och validering	12	6 EU, 6 VGR	16 569	388	0	129	5 065	37 456	30 936	5 065	95 608	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 5
15. Stärka möjligheterna till kompetensförsörjning och livslångt lärande i företag och organisation	18	5 EU, 7 Fyrbodals, 1 GR, 1 Skaraborg, 4 VGR	39 676	0	0	0	6 496	48 471	6 041	7 114	107 798	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 14
16. Utveckla samordning inom utbildningssystem för att möta framtidens kompetensbehov	14	3 EU, 2 Fyrbodals, 1 GR, 3 Sjuhärads, 5 VGR	8 248	246	0	0	3 353	4 315	3 900	2 853	22 915	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 6
Summering fråga 13-16	78		124 153	634	1 500	1 059	28 883	182 058	86 355	19 650	444 292	

Forsättning EN REGION FÖR ALLA	Antal insatser med direkt koppling	Varav beslutade av:	Västra Götalands-regionen	Universitet /högskolor	Forskningsinstitut	Övriga statliga	Kommuner / kommunalförbund	EU	Övriga offentliga	Privat finansiering	Total förväntad kostnad (tkr)	Övrigt bl.a antal insatser med indirekt koppling
Tillgång till kommunikation												
17. Investera i transportinfrastruktur som driver regional och nationell utveckling	6	6 VGR	35 980								35 980	Inga övriga insatser har bedömts haft indirekt koppling
18. Bygga ut kollektivtrafiken som ett föredöme när det gäller kvalitet och hållbarhet	-	-									0	Västrafiks medel uppgår till 5099 miljoner kronor och ingår inte i listan. Inga övriga insatser har bedömts haft indirekt koppling
19. Bidra till en IT-infrastruktur med hög kvalitet för alla	2	2 VGR	1 617		30		50				1 697	Inga övriga insatser har bedömts haft indirekt koppling
20. Utveckla en regional framtidsbild för Västra Götalands fysiska struktur - till exempel byggnation, trafikplanering och kollektivtrafik	-	-									0	Inga övriga insatser har bedömts haft indirekt koppling
Summering fråga 17-20	8		37597	0	30	0	50	0	0	0	37677	

EN REGION DÄR VI TAR GLOBALT ANSVAR	Antal insatser med direkt koppling	Varav beslutade av:	Västra Götalands-regionen	Universitet /högskolor	Forskningsinstitut	Övriga statliga	Kommuner / kommunalförbund	EU	Övriga offentliga	Privat finansiering	Total förväntad kostnad (tkr)	Övrigt bl.a antal insatser med indirekt koppling
Ett resurseffektivt samhälle med minskad miljöpåverkan												
21-24 Övergripande	14	1 EU, 13 VGR	9 763			1 505	3 900	267	1 529	1 838	18 802	
21. Göra offentlig sektor i Västra Götaland ledande på utveckling av hållbara lösningar	1	1 VGR	1 500								1 500	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 2
22. Genomföra flera breda överenskommelser för hållbar utveckling i Västra Götaland	3	3 VGR	2 001	450	30	4 743				672	7 896	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 1
23. Göra Västra Götaland till ett föredöme och en testarena för hållbar landsbygdsutveckling och samspelet mellan stad och land	8	1 Fyrbodals, 4 Sjuhärads, 3 VGR	13 957				1 225			50	15 232	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 6
24. Utveckla miljölösningar med ambitionen att påverka globalt via affärsdriven miljöutveckling	4	1 Fyrbodals, 1 Sjuhärads, 2 VGR	659				300	0	0	100	1 059	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 5
Summering 21-24	30		27 880	450	30	6 248	5 425	267	1 529	2 660	44 489	
Ansvarsfull och hållbar konsumtion												
25-26 Övergripande	14	1 EU, 1 Fyrbodals, 12 VGR	5 871	311	336	1 799	1 120	1 688	24 368	4 007	39 500	
25. Driva frågan om resurseffektiv konsumtion och kommunicera hållbara värderingar	3	1 GR, 1 Skaraborg, 1 VGR	13 596				2 283	9 825		713	26 417	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 1
26. Samverka kring inköp som driver hållbar utveckling, innovation och lokal utveckling	2	2 VGR	2 250								2 250	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 3
Summering fråga 25-26	19		21 717	311	336	1 799	3 403	11 513	24 368	4 720	68 167	

EN REGION SOM SYNS OCH ENGAGERAR	Antal insatser med direkt koppling	Varav beslutade av:	Västra Götalandsregionen	Universitet /högskolor	Forskningsinstitut	Övriga statliga	Kommuner / kommunalförbund	EU	Övriga offentliga	Privat finansiering	Total förväntad kostnad (tkr)	Övrigt bl.a antal insatser med indirekt koppling
En ledande kulturregion med fokus på delaktighet												
27. Främja en aktiv och nyskapande kulturregion för alla i Västra Götaland	23 (exkl VGR kulturbudget)	10 Fyrbodal, 4 Skaraborg, 4 Sjuhärad, 5 VGR (exkl kulturbudget)	52 565	1 741	0	1 500	4 944	0	1 213	1 374	63 337	Insatser kopplade till VGRs kulturnämnd uppgår till 1266 miljoner kronor. Utöver angivna insatser inkl. kulturnämnden bedöms ytterligare 2 insatser samt vissa av kulturs insatser ha en indirekt koppling
28. Främja ungdomskultur och utveckla Västra Götaland som en plats där unga möts	1 (exkl kulturbudget)	1 VGR (exkl kulturbudget)	600							150	750	Insatser kopplade till VGRs kulturnämnd uppgår till 90,4 miljoner kronor. Utöver angivna insatser inkl. kulturnämndens bedöms ytterligare 2 insatser samt vissa av kulturs insatser ha en indirekt koppling
Summering 27-28	23 exkl VGR Kulturnämnd		#NAMN?	1 741	0	1 500	4 944	0	1 213	1 524	64 087	
Ökat utbyte med omvärlden												
29-32 Övergripande	23	23 VGR	849	92	0	0	30	0	79	771	1 821	
29. Öka närvaron och påverkan nationellt och internationellt	3	3 VGR	666				484	565			1 715	Inga övriga insatser har bedömts haft indirekt koppling
30. Sats på internationell mötesindustri, evenemang och på att stärka besöksnäringen	13	2 Fyrbodal, 3 Sjuhärad, 2 Skaraborg, 6 VGR	81 697				6 737	1 895	675	2 561	93 565	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 11
31. Riva gränshinder och öka samverkan med Norge samt etablera region Oslo/Göteborg/Öresund	-	-										Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 2
32. Locka investeringar och nyetableringar till Västra Götaland	2	1 Fyrbodal, 1 Skaraborg	8 100				4 590		594		13 284	Övriga insatser med indirekt koppling bedöms vara 1
Summering fråga 29-32	41		91 312	92	0	0	11 841	2 460	1 348	3 332	110 385	